

"KASE КЛИРИНГ ОРТАЛЫҒЫ" АҚ

"KASE клиринг орталығы" АҚ Директорлар
кеңесінің шешімімен

(2023 жылдың 05 маусымындағы
№ 7 отырыс хаттамасы)

б е к і т і л д і

2023 жылдың XX XXXX бастап¹

қолданысқа енгізілді

Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша
клирингілік қызметті жүзеге асыру

ЕРЕЖЕЛЕРІ

Алматы қ.

2023

¹ "KASE клиринг орталығы" АҚ қызметі басталған күннен бастап.

Осы Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелері (бұдан әрі – Ережелер) Қазақстан Республикасының заңнамасына, "KASE клиринг орталығы" АҚ (бұдан әрі – Клиринг орталығы) ішкі құжаттарына сәйкес әзірленді және Клиринг орталығының қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті (бұл қызмет "Бағалы қағаздар рыногы туралы" Қазақстан Республикасының заңында анықталғандай) жүзеге асыруының шарттары мен тәртібін, сондай-ақ орталық контрагенттің (бұдан әрі – ОК) функцияларын анықтайды.

1 тарау. КЛИРИНГІЛІК ҚЫЗМЕТ

1 бап. Негізгі ұғымдар

1. Ережелерде Қазақстан Республикасының заңнамасында және Клиринг орталығының ішкі құжаттарында анықталған ұғымдар мен терминдер, сондай-ақ төмендегі ұғымдар пайдаланылады.
  - 1) **margin-call** – Клиринг орталығының клирингілік қатысушыға:
    - қор және/немесе валюта нарығындағы ОК-мен мәмілелер үшін пайдаланылатын сауда-клирингілік шоты бойынша бірыңғай шектелімнің теріс мәнін осы Ережелердің қор нарығының немесе валюта нарығының ерекшеліктерінде белгіленген тәртіппен теріс мәнге келтіру туралы;
    - осы Ережелердің деривативтер нарығының ерекшеліктерінде белгіленген тәртіппен есеп айырысу коды бойынша берешекті өтеу туралы ішінара қамтамасыз етуімен қойған талабы;
  - 2) **Провайдер-банк** - дефолтты реттеу мақсатында позицияларды ауыстыру немесе позицияларды жою мәмілелерін жасасу кезінде тарап ретінде Клиринг орталығының Басқармасы анықтаған валюта нарығының банк-клирингілік қатысушысы;
  - 3) **Биржа** – Клиринг орталығымен өзара іс-қимыл туралы келісім-шарт жасасқан Биржа;
  - 4) **биржалық нарық** – Ережелерде анықталған ұғымдарға сәйкес келетін қор нарығы, валюта нарығы және деривативтер нарығы;
  - 5) **валюта нарығы** – мәмілелер бойынша Клиринг орталығы клирингілік қызметті жүзеге асыратын Биржаның шетелдік валюталарының ұйымдастырылған нарығы;
  - 6) **кепілдік қамтамасыз ету** – өтінімдер беру және мәмілелер жасасу үшін, сондай-ақ жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындау үшін қажетті әрбір сегрегацияланған сауда-клирингілік шотында/біріктірілген сауда-клирингілік шотында/деривативтер нарығының клирингілік қатысушысының есеп айырысу кодында қамтамасыз етудің жеткіліктілігін өлшейтін теңгемен көрсетілген шама;
  - 7) **есеп айырысу күні** – Клиринг орталығы белгілі бір қаржы құралы бойынша міндеттемелерді орындау бойынша есеп айырысуды жүзеге асыратын күн;
  - 8) **дефолт** – клирингілік қатысушының өз міндеттемелерін орындамауы (уақтылы немесе тиісінше орындамауы);
  - 9) **маржа бойынша дефолт** – клирингілік қатысушының mark-to-market клирингілік сессиясының қорытындылары бойынша туындаған маржиналдық талаптарды орындамауы (уақтылы немесе тиісінше орындамауы);
  - 10) **ерікті провайдер** – сауда-клирингілік шотында ескерілетін қажетті бағалы қағаздар болған жағдайда Ережелерде анықталған тәртіппен

позицияларды көшіру рәсімін жүзеге асыру шеңберінде өтініште көрсетілген клиенттік сауда-клирингілік шотты пайдалана отырып, Клиринг орталығы оның атынан ОК-мен мәмілелер жасасу кезінде тарап ретінде әрекет етуге келісім беру туралы өтініш берген қор нарығының клирингілік қатысушысы;

- 11) **бірыңғай шектелім** – "ішінара қамтамасыз ете отырып", өтінімдер беру және мәмілелер жасау үшін қажетті валюта және/немесе қор нарығының клирингілік қатысушысының сауда-клирингілік шотында (меншікті немесе клиенттік) қамтамасыз етудің жеткіліктілігін өлшейтін теңгемен көрсетілген шама;
- 12) **кастодиан** – ол тіркелген мемлекеттің заңнамасына сәйкес бағалы қағаздар нарығында кастодиандық қызметті, яғни:

қаржы құралдары мен ақшаны есепке алуды немесе сақтауды жүзеге асыру, осы қаржы құралдары мен ақшаның сақталуы бойынша өзіне міндеттемелер қабылдай отырып, осы қаржы құралдары мен ақша бойынша құқықтарды растау;

басқа тұлғаларға тиесілі кастодиан клиентінің мүддесі үшін саудасаттыққа қатысушы жасаған мәмілелерді есеп айырысуға қабылдау жөніндегі қызметті жүзеге асыруға құқығы бар заңды тұлға;
- 13) **клиринг (қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызмет)** – клирингілік қатысушылардың талаптары және (немесе) міндеттемелері туралы ақпаратты қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша нетто және (немесе) гросс негізіндегі анықтау, тексеру және беру процесі;
- 14) **гросс негізіндегі клиринг** – әрбір жасалған мәміле бойынша орындалуға жататын талаптар мен міндеттемелерді анықтау процесі, сондай-ақ оларды орындау үшін негіз болып табылатын құжаттарды (ақпаратты) дайындау және беру;
- 15) **нетто негіздегі клиринг** – клирингілік қатысушылардың өздері жасаған мәмілелердің неттингін жүзеге асыру нәтижесінде туындаған орындауға жататын талаптарын және (немесе) міндеттемелерін анықтау процесі, сондай-ақ жасалған мәмілелер бойынша талаптарды және (немесе) міндеттемелерді тоқтату және осы мәмілелердің неттингі нәтижелері бойынша талаптардың және (немесе) міндеттемелердің туындауы үшін негіз болып табылатын құжаттарды (ақпаратты) дайындау және беру;
- 16) **клирингілік сессия** – Клиринг орталығының операциялық күнінің бір бөлігі, онда Клиринг орталығы биржалық сауда-саттықта жасалған мәмілелердің нәтижелері бойынша нетто негізде клирингі жүзеге асырады, клирингілік есептерді, сондай-ақ Клиринг орталығының "Орталық контрагентпен мәмілелер бойынша клирингілік сессияларды өткізу регламенті" (бұдан әрі – Регламент) ішкі құжатына сәйкес есеп айырысуды жүзеге асыру үшін негіз болып табылатын құжаттарды қалыптастырады;
- 17) **клирингілік жүйе** – Клиринг орталығының клирингілік қызметті жүзеге асыру және қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша ОК функцияларын жүзеге асыру кезінде пайдаланатын және Клиринг орталығы осы қызметті жүзеге асыру шеңберінде орындауға тиіс іс-әрекеттерді автоматтандыруға арналған бағдарламалық-техникалық кешені;
- 18) **клирингілік бөлімше** – Клиринг орталығының қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттерді орындау негізгі функциясы болып табылатын Клиринг орталығының құрылымдық бөлімшесі;

- 19) **клирингілік күн** – Клиринг орталығы қандай да бір қаржы құралымен мәмілелер бойынша клирингті жүзеге асыратын күн;
- 20) **клирингілік есеп** – Клиринг орталығы клирингілік қатысушыға ұсынатын және клирингілік қатысушының клирингті жүзеге асыру нәтижесінде туындаған міндеттемелері мен талаптары туралы мәліметтерді, margin-call (болған жағдайда) туралы мәліметтерді және Ережелерде анықталған өзге де ақпаратты қамтитын құжат;
- 21) **клирингілік шот** – Клиринг орталығының клирингілік жүйедегі клирингілік қатысушыға (меншікті) немесе оның клиентіне (клиенттік) берген, нетто-негізде есептелетін қаржы құралдары бойынша мәмілелер, өтінімдер, есеп айырысуға аударымдар, қамтамасыз ету аударымдары және қамтамасыз ету шектелімдерін белгілеу өзге де операциялар бойынша қамтамасыз ету, талаптар мен міндеттемелер туралы ақпаратты есепке алуға арналған шот;
- 22) **клирингілік қатысушы** – Клиринг орталығымен клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шарт жасасқан заңды тұлға;
- 23) **қамтамасыз етусіз клирингілік қатысушы** – қамтамасыз етусіз сауда-саттыққа қатысатын "қамтамасыз етусіз" санатындағы клирингілік қатысушы;
- 24) **толық қамтылған клирингілік қатысушы** – сауда-саттыққа осы міндеттемелер орындалған кезге дейін толық көлемде туындайтын қаржы құралдарында оларды орындау үшін қажетті мөлшерде жасалатын мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз еткен жағдайда қатысатын "толық қамтылған" санатының клирингілік қатысушысы;
- 25) **ішінара қамтамасыз етілген клирингілік қатысушы** – Ережелерде белгіленген тәртіппен қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылауды қалыптастырған жағдайда сауда-саттыққа қатысатын "ішінара қамтамасыз етілген" санатының клирингілік қатысушысы;
- 26) **Клиринг орталығының Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шоты** – Клиринг орталығының "Қор нарығындағы орталық контрагентпен мәмілелер бойынша ақшалай есеп айырысуды жүзеге асыру ережелері" (бұдан әрі – Бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу ережелері) ішкі құжатына сәйкес тек қана ақшалай қамтамасыз етуді енгізуге және ақшалай есеп айырысуды жүзеге асыруға және ОҚ-мен қор нарығындағы мәмілелер бойынша Орталық депозитарийдегі Клиринг орталығының корреспонденттік шоты;
- 27) **ҚБЕО-да шоты бар КҚ** – Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде ашылған теңгемен корреспонденттік шоты бар және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығы (бұдан әрі – ҚБЕО) есеп айырысуды жүргізетін клирингілік қатысушы;
- 28) **Маржалық жарна** – Клиринг орталығы алдындағы міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету ретінде клирингілік қатысушы есеп айырысу ұйымына енгізетін ақша және (немесе) өзге де қаржы құралдары;
- 29) **Ұлттық Банк** – "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі" республикалық мемлекеттік мекемесі;
- 30) **неттинг** - қаржы құралдарымен өзара есеп айырысу арқылы мәмілелер нәтижесінде туындаған белгілі бір клирингілік шот бойынша ескерілетін талаптар мен міндеттемелердің толық немесе ішінара тоқтатылуы;
- 31) **нетто-міндеттеме** – неттинг нәтижесі ретіндегі міндеттеме;

- 32) **нетто-позиция** – нетто-талап және/немесе нетто-міндеттеме;
- 33) **нетто-талап** – неттинг нәтижесі ретінде талап;
- 34) **қамтамасыз ету** – клирингілік қатысушы жасайтын мәмілелерді қамтамасыз ету ретінде, сондай-ақ оның нетто-міндеттемелерін орындау ретінде ескерілетін есеп айырысу ұйымындағы ақша және/немесе бағалы қағаздар;
- 35) **шектеу лимиті** – нәтижесінде оның мәні белгіленген шектеу лимитінің мәнінен аз болатын операцияларды жасауға мүмкіндік бермейтін, сауда-клирингілік шотының бірыңғай шектеліміне қатысты Клиринг орталығын белгілейтін шектеу;
- 36) **ақпараттық технологиялар бөлімшесі** - Клиринг орталығының ақпараттық жүйесін әзірледі, қолдауды және жұмыс сапасын жақсартуды жүзеге асыратын Клиринг орталығының бөлімшесі;
- 37) **тәуекелдерді басқару бөлімшесі** – тәуекелдерді сәйкестендіру мен бағалауды жүргізуді, сондай-ақ тәуекелдерді бақылауды және тәуекелдерді басқару әдістерінің тиімділігінің мониторингін жүзеге асыратын Клиринг орталығының бөлімшесі;
- 38) **позиция** – қаржы құралымен мәміле жасасу нәтижесінде туындаған, белгілі бір клирингілік шотта ескерілетін міндеттеме немесе талап;
- 39) **толық қамту** – жасалған мәмілелер мен берілген өтінімдер бойынша олар туындайтын қаржы құралдарында нетто-міндеттемелердің толық қамтамасыз етілуін тексеру жүзеге асырылатын ОК-мен мәмілелер жасасу шарты, олардың орындалуы есеп айырысудың алдыңғы күндеріндегі нетто-талаптарды және (немесе) нетто-міндеттемелерді ескере отырып, есеп айырысудың әрбір күніне нетто-міндеттемелердің ең жоғары мәніне әкеп соғады;
- 40) **қамтамасыз етуді бақылау жүйесін пайдаланушы** немесе "ҚБЖ пайдаланушысы" – осындай клирингілік қатысушы клиентінің атынан сауда-саттыққа уәкілетті қатысушы жасаған мәмілелердің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында бақылау және қамтамасыз ету жүйесіне қол жеткізу берілген кастодиан болып табылатын қор нарығының клирингілік қатысушысы;
- 41) **"қысқа сатуға тыйым салу" белгісі** – белгілі бір бағалы қағазға/сауда-клирингілік шотқа/клирингілік қатысушыға қатысты ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде қор нарығында өтінімдер беруге мүмкіндік бермейтін, оларды жасасу нәтижесінде туындайтын бағалы қағаздар бойынша міндеттемелер бойынша толық көлемде қамтамасыз етудің болмауына әкеп соғатын шектеу;
- 42) **"қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым салу" белгісі** – белгілі бір валютаға/сауда-клирингілік шотқа/клирингілік қатысушыға қатысты ақша бойынша оларды жасасу нәтижесінде туындайтын міндеттемелер бойынша қамтамасыз етудің болмауына әкеп соғатын, ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде мәмілелер жасасуға қор нарығында өтінімдер беруге мүмкіндік бермейтін шектеу;
- 43) **KASE бөлімі** – Орталық депозитарийдің ережелер жинағына сәйкес нетто негізде клиринг қорытындылары бойынша ОК-мен мәмілелер бойынша бағалы қағаздардағы нетто-міндеттемелерді және нетто-талаптарды орындауды есепке алу және гросс негізде клиринг қорытындылары бойынша ОК-сыз мәмілелер бойынша бағалы қағаздардағы міндеттемелер мен талаптарды орындау мақсатында Орталық депозитарийде ашылған есепке алу жүйесінде ашылған жеке шоттың "сауда-саттыққа қатысушының қосалқы шоты" белгісі бар қосалқы шоттың белгісі;
- 44) **Репо бөлімі** – Орталық депозитарийдің ережелер жинағына сәйкес

- сатып алу-сату бағыты бар ОК-сыз репо операцияларына жататын ашу мәмілесін орындау кезінде бағалы қағаздарды бұғаттау мақсатында Орталық депозитарийде ашылған жеке шоттың "сауда-саттыққа қатысушының қосалқы шоты" белгісі бар қосалқы шоттың бөлімі;
- 45) **GC Global бөлімі** – Орталық депозитарийдің ережелер жинағына сәйкес клирингілік қатысушы мүлкілік пулға енгізген бағалы қағаздарды есепке алу мақсатында Орталық депозитарийде ашылған жеке шоттың "сауда-саттыққа қатысушының қосалқы шоты" белгісі бар қосалқы шоттың бөлімі;
- 46) **есеп айырысу бөлімшесі** – негізгі функциясы валюта нарығында және деривативтер нарығында қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша есеп айырысуды, сондай-ақ қор нарығындағы ақша бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру болып табылатын Клиринг орталығының бөлімшесі;
- 47) **есеп айырысу коды** – деривативтер нарығының сауда/сауда-саттық клирингілік жүйесіндегі берілетін өтінімдер мен жасалған мәмілелерді қамтамасыз ету туралы ақпаратты есепке алуға, сондай-ақ осындай мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындауға арналған шот;
- 48) **ОК-мен тәртіптемелер** – Клиринг орталығы ОК функцияларын жүзеге асыратын мәмілелер жасалатын тәртіптемелер;
- 49) **деривативтер нарығы** – Клиринг орталығы клирингілік қызметті жүзеге асыратын мәмілелер бойынша Биржаның туынды қаржы құралдарының ұйымдастырылған нарығы;
- 50) **ОК-сыз мәмілелер** – Клиринг орталығы ОК функцияларын жүзеге асырмайтын мәмілелер;
- 51) **ОК-мен мәмілелер** – Клиринг орталығы ОК функцияларын жүзеге асыратын мәмілелер;
- 52) **кепілдікті жарналар шоттары** – Клиринг орталығының "Биржалық сауда-саттық бойынша есеп айырысу кезінде ақшаны ішкі есепке алу және құжаттарды рәсімдеу ережелері" ішкі құжатына сәйкес клирингілік қатысушыға ашылатын және Ережелерге сәйкес биржалық нарықтардың кепілдік қорларына кепілдік жарналарын төлеу мақсатында клирингілік қатысушы аударатын ақшаны есепке алуға арналған Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесіндегі кепілдік жарналарды есепке алуға арналған шоттар/қосалқы шоттар;
- 53) **қамтамасыз ету шоттары** – Клиринг орталығының "Биржалық сауда-саттық бойынша есеп айырысу кезінде ақшаны ішкі есепке алу және құжаттарды рәсімдеу ережелері" ішкі құжатқа сәйкес ашылатын және деривативтер нарығында, валюта және қор нарығында ОК-мен мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді және нетто-талаптарды қамтамасыз етуді және орындауды есепке алу мақсатында аударылатын ақшаны есепке алуға арналған ішкі есепке алу жүйесіндегі клирингілік қатысушының теңгедегі немесе шетел валютасындағы шоттары/қосалқы шоттары
- 54) **сауда-саттық бөлімшесі** – Биржаның сауда-саттықты өткізуді ұйымдастыру жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын бөлімшесі;
- 55) **сауда шектелімі** – Ережелердің деривативтер нарығының ерекшеліктеріне сәйкес анықталатын ақша сомасы, оның шегінде деривативтер нарығының клирингілік қатысушысы мәмілелер жасасуға құқылы;
- 56) **1-ші деңгейдегі сауда-клирингілік шот (бұдан әрі – сауда-клирингілік шот)** – клирингілік қатысушыға – сауда-саттыққа қатысушыға берілген, 1-деңгейдегі сауда-саттық шотының жиынтығын және онымен клирингілік шот коды бойынша сәйкес келетін Биржаның

сауда-саттық клирингілік жүйесіндегі шот;

- 57) **1-ші деңгейдегі сауда-саттық шоты (бұдан әрі – сауда-саттық шоты)** – Биржаның сауда-саттық жүйесіндегі клирингілік қатысушы (меншікті) болып табылатын сауда-саттыққа қатысушыға немесе оның клиентіне (клиенттік) ашылған, сауда-саттыққа қатысушы жасайтын мәмілелер, өтінімдер, есеп айырысуға аударымдар, қамтамасыз ету аударымдары және сауда-саттық жүйесінде қамтамасыз ету шектелімдерін белгілеу жөніндегі өзге де операциялар туралы ақпаратты есепке алуға арналған шот;
- 58) **2-ші деңгейдегі сауда-клирингілік шот** - сауда-саттыққа уәкілетті қатысушының 2-ші деңгейдегі сауда-саттық шотының және бақылау және растау жүйесін пайдаланушының 1-ші деңгейдегі сауда-клирингілік шотының жиынтығын білдіретін Биржаның сауда-саттық клирингілік жүйесіндегі шот
- 59) **2-ші деңгейдегі сауда-саттық шоты** – сауда-саттыққа уәкілетті қатысушы жасайтын мәмілелер, өтінімдер, есеп айырысуға аударымдар және 1-ші деңгейдегі сауда-клирингілік шотында қамтамасыз етудің белгіленген шектелімдерін бақылауға байланысты өзге де операциялар туралы ақпаратты есепке алуға арналған сауда-саттыққа уәкілетті қатысушыға ашылған Биржаның сауда-саттық жүйесіндегі шот;
- 60) **мүліктік пулдың сауда-клирингілік шоты (бұдан әрі – МП шоты)** – Клиринг орталығының сауда-клирингілік шоттарын ашуды, жүргізуді және жабуды регламенттейтін ішкі құжатына сәйкес Клиринг орталығы ашатын және пулға қатысушы мүліктік пулға енгізетін қаржы құралдары туралы, сондай-ақ көрсетілген қаржы құралдарымен мәмілелер, өтінімдер және өзге де операциялар туралы ақпаратты есепке алуға арналған Биржаның сауда-саттық клирингілік жүйесіндегі тіркеу жазбаларының және басқа да белгілердің жиынтығы;
- 61) **уәкілетті орган** – қаржы нарығын реттеу мен дамытуды жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы;
- 62) **сауда-саттыққа қатысушы** – Клиринг орталығының сауда-саттық клирингілік жүйеде мәмілелер жасасуға құқығы бар Биржа мүшесі;
- 63) **сауда-саттыққа уәкілетті қатысушы** – бақылау және қамтамасыз ету жүйесін пайдаланушы оның клиентінің атынан мәмілелер жасасуға уәкілеттік берген сауда-саттыққа қатысушы;
- 64) **пулға қатысушы** – Мүліктік пул туралы келісім-келісім-шартқа қосылған және клирингілік қатысу сертификаттарын шығару мақсатында мүлікті Клиринг орталығының мүліктік пулына енгізген клирингілік қатысушы;
- 65) **қаржы құралы** – мәмілелер бойынша Клиринг орталығы клирингілік қызметті жүзеге асыратын ақша (теңге, шетел валютасы), туынды бағалы қағаздарды қоса алғанда, бағалы қағаздар, сондай-ақ өзге де қаржы құралдары;
- 66) **мүліктік пулға қосылатын қаржы құралдары** – Клиринг орталығы белгілі бір мүліктік пулдың құрамына қосуға рұқсат етілген ретінде анықтайтын қаржы құралдары;
- 67) **мүліктік пулға енгізілетін қаржы құралдары** – Мүліктік пул туралы келісім-шарт жасасқан клирингілік қатысушы қатысудың клирингілік сертификаттарын шығару мақсатында МП шотына белгілі бір мөлшерде енгізетін қаржы құралдары;
- 68) **қор нарығы** – мәмілелер бойынша Клиринг орталығы клирингілік қызметті жүзеге асыратын Биржаның ұйымдастырылған бағалы қағаздар нарығы;

- 69) **Орталық депозитарий** – клиринг қорытындылары бойынша бағалы қағаздарды беру жөніндегі міндеттемелерді орындауға байланысты операцияларды жүзеге асыратын "Бағалы қағаздардың орталық депозитарийі" АҚ;
  - 70) **орталық контрагент (бұдан әрі – ОК)** – клирингілік қатысушылар немесе олардың сауда-саттыққа уәкілетті қатысушылары Биржаның сауда-саттық жүйесінде жасасатын қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша тарап болып табылатын заңды тұлға;
  - 71) **жартылай қамтамасыз ету** – Ережелерге сәйкес олар бойынша міндеттемелерді орындау сәтіне дейін қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау жүзеге асырылатын ОК-мен мәмілелер жасасу шарты;
2. Егер Ережелер мәтінінен өзгеше туындамаса, жекеше түрдегі сөздер көптік жалғаудағы сөздерді және керісінше қамтиды, ал қандай да бір тектегі сөзге сілтеме барлық басқа тектерге қатысты сөздерге сілтемені қамтиды.

2 бап.

Клирингілік қызметі туралы жалпы қағидалар

1. Клиринг орталығы клирингілік қызметті ОК функциясын орындай отырып немесе орындамай Биржаның сауда-саттықты ұйымдастыру кезінде өзара іс-қимыл жасау тәртібі мен шарттарын анықтайтын жасалған келісім-шарттарға (келісімдерге) сәйкес жүзеге асырады.
2. Нетто-негіздегі клиринг ОК-мен мәмілелер бойынша жүзеге асырылады, гросс-негіздегі клиринг Ережелерде белгілі бір биржалық нарықтар үшін белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып, ОК-сыз мәмілелер бойынша жүзеге асырылады.
3. Клирингілік қатысушы мәртебесін беру, одан айыру және қалпына келтіру тәртібі, клирингілік қатысушыға санатты белгілеу тәртібі, сондай-ақ клирингілік қатысушы мәртебесін алуға үміткер ұйымдарға қойылатын талаптар, клирингілік қатысушының санатын белгілеу үшін қойылатын талаптар, клирингілік қатысушылардың құқықтары мен міндеттері, Клирингілік қатысушылардың және Клиринг орталығының жауапкершілігі Клиринг орталығының "Клирингілік қатысушылар туралы қағида" ішкі құжатында анықталған.
4. ОК-мен мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілі Клиринг орталығының Басқармасы "Клирингілік қатысушылар туралы қағидаға" сәйкес белгілі бір биржалық нарықтың клирингілік қатысушысына берген санаттың түріне, сондай-ақ осы баптың 7 тармағына сәйкес белгілі бір қаржы құралына қатысты белгіленген ерекшеліктерге қарай анықталады.
ОК-сыз мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілі белгілі бір биржалық нарықтың ерекшеліктеріне сәйкес анықталады.
5. Қазақстан Республикасының орталық банкі болып табылатын және банк жүйесінің жоғарғы (бірінші) деңгейін білдіретін Ұлттық Банкке "Клирингілік қатысушылар туралы қағидаға" сәйкес барлық биржалық нарықтарда "қамтамасыз етусіз" санаты берілді.
6. Клирингілік қатысушылар мен Клиринг орталығы арасындағы электрондық құжаттар алмасу асырылады eTransfer.kz² электрондық құжаттар алмасу жүйесі арқылы жүзеге.

---

² Берілетін деректердің құпиялылығын және түзетілмейтіндігін қамтамасыз ететін Клиринг орталығы пен клирингілік қатысушы арасындағы кепілдікті жеткізумен және криптографиялық қорғау құралдарымен электрондық құжат айналымының мамандандырылған жүйесі.

7. Клиринг орталығы клирингілік қатысушылар үшін ОК-мен мәмілелер бойынша клирингіті мынадай ерекшеліктерді ескере отырып, ішінара қамтамасыз ете отырып жүзеге асырады:

1) қаржы құралын валюталық және қор нарықтарында ішінара қамтамасыз ету шарттарында мәмілелер жасасуға жіберу тиісті биржалық нарықтың Т+ тізіміне енгізілген қаржы құралдары үшін белгіленген.

Ішінара қамтамасыз ету шарттарында жүзеге асырылатын мәмілелер бойынша қамтамасыз ету ретінде қабылданатын қаржы құралдары тиісті биржалық нарықты қамтамасыз ету тізіміне енгізілген қаржы құралдары болып табылады.

Қаржы құралдарын Т+ тізіміне және Т+ қамтамасыз ету тізіміне енгізу/алып тастау тәртібі Клиринг орталығы Басқармасының "Қаржы құралдарын Т+ тізіміне және Т+ қамтамасыз ету тізіміне енгізу тәртібі" (бұдан әрі – ҚҚ енгізу тәртібі) ішкі құжатына сәйкес Клиринг орталығы Басқармасының шешімі негізінде жүзеге асырылады.

Т+ тізімінің қандай да бір қаржы құралына қатысты Комитеттің шешімі негізінде "қысқа сатуға тыйым салу" белгісі белгіленуі мүмкін.

Жоғарыда көрсетілген тізімдер мерзімді негізде қайта қаралады және Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланады;

2) қор нарығында ОК-мен мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілі Т + тізіміне қандай да бір бағалы қағаздардың енгізілгеніне немесе енгізілмегеніне байланысты бағалы қағаздармен сауда-саттық жүзеге асырылатын белгілі бір сауда-саттық тәртібі үшін белгіленген есеп айырысу кодымен анықталған.

Т+ тізіміне енгізілмеген бағалы қағаздарға қатысты олар саудаланатын тәртіптердің есеп айырысу коды міндеттемелерді толық қамту шартына сәйкес келеді (есеп айырысу коды "Т").

Т+ тізіміне енгізілген бағалы қағаздарға қатысты олар саудаланатын тәртіптердің есеп айырысу коды міндеттемелерді ішінара қамтамасыз ету шартына сәйкес келеді (есеп айырысу коды "У"). У есеп айырысу кодымен тәртіпте сатылатын бағалы қағаз бойынша міндеттемелерді қамтамасыз етуге қатысты "қысқа сатуға тыйым салу" белгісі белгіленуі мүмкін.

Т+ тізіміне енгізілген бағалы қағазға қатысты белгілі бір тәртіптер үшін мәмілелер бойынша міндеттемелерді толық қамтуды көздейтін "Т" есеп айырысу коды белгіленуі мүмкін.

Осындай тәртіпке қабылданатын міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілін (есеп айырысу кодтарын) көрсете отырып, қандай да бір бағалы қағаздармен мәмілелер жасалатын ОК-мен сауда-саттық режимдері Биржаның ережелерінде анықталған.

Қор нарығында ОК-сыз мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілі Биржа ережелерінде анықталған.

Валюта нарығында Т+ тізіміне кіретін шетел валюталарымен барлық мәмілелер бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету тәсілі ішінара қамтамасыз ету шарттарында жүзеге асырылады.

8. Нетто-негіздегі клиринг клирингілік жүйені пайдалана отырып, клирингілік сессия ішінде автоматты түрде жүргізіледі, гросс-негіздегі клиринг сауда-саттық кезінде жасалған әрбір мәміленің қорытындысы бойынша клирингілік жүйені пайдалана отырып автоматты түрде жүргізіледі.

9. Клирингілік сессияларды өткізу тәртібі Регламентте анықталған.

10. Гросс-негізде клиринг жүргізу тәртібі Биржаның ережелерімен анықталған.

11. Клиринг орталығы ОК функцияларын орындайтын клирингілік ұйым ретінде Клиринг орталығының "Клирингілік қатысу сертификаттарын шығару, орналастыру, айналысқа жіберу және өтеу жөніндегі нұсқаулық" ішкі құжатына (бұдан әрі – КҚС нұсқаулығы) сәйкес клирингілік қатысу сертификаттарын шығаруды жүзеге асырады.
12. Клирингілік қатысушыларды қалыптастыру және қамтамасыз етуді пайдалану тәртібі, сондай-ақ клирингілік қорларды (кепілдік, сақтық қорлар мен мүліктік пулдарды) қалыптастыру, пайдалану және қалпына келтіру тәртібі Ережелердің 13-15 баптарында белгіленген.
13. Клиринг орталығы Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланатын Клиринг орталығының "Активтерді инвестициялау саясаты" ішкі құжатына сәйкес клирингілік қатысушыларды қамтамасыз етуді құрайтын ақшаны, сондай-ақ клирингілік қорларды (кепілдік және сақтық қорларды) инвестициялауға құқылы.
14. Клирингілік қатысушыларды қамтамасыз етуді құрайтын ақшаны инвестициялаудан түсетін кірістер, сондай-ақ клирингілік кепілдік қорлары клирингілік қатысушыларға есептелмейді және төленбейді.
15. Клиринг орталығы мен Биржа арасындағы келісім-шарттық қатынастар шеңберінде Клиринг орталығы деривативтер нарығында және валюта нарығында айналыстағы қаржы құралдарымен барлық мәмілелер бойынша ОК функцияларын жүзеге асырады. Қор нарығындағы мәмілелер бойынша Клиринг орталығы ОК-мен сауда-саттық режимінде жасалған мәмілелер бойынша ОК-нің функцияларын жүзеге асырады және ОК-сыз мәмілелер бойынша ОК-нің функцияларын жүзеге асырмайды.
16. Клиринг орталығының клирингілік қызметті белгілі бір биржалық нарықтарда жүзеге асыру ерекшеліктері Ережелердің 3, 4, 5 тарауларында сипатталған.
17. Ережелер Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланады және Клиринг орталығының барлық клиенттеріне және өзге де мүдделі тұлғаларға танысу үшін қолжетімді.
18. Клиринг орталығы Орталық депозитарийден, егер Клиринг орталығының және/немесе ОК-нің негізгі функцияларын орындауы үшін талап етілсе, құпия ақпаратты қоса алғанда, кез келген ақпаратты сұратуға құқылы. Орталық депозитарий Клиринг орталығы сұратқан ақпаратты, егер бұл Орталық депозитарийдің ішкі процедураларына тікелей қайшы келмейтін болса, беруге құқылы.
19. Клиринг орталығы, егер Клиринг орталығының және/немесе ОК-нің негізгі функцияларын орындауы үшін талап етілсе, құпия ақпаратты қоса алғанда, Биржадан кез келген ақпаратты сұратуға құқылы. Егер бұл Биржаның ішкі құжаттары мен процедураларына тікелей қайшы келмесе, Биржа Клиринг орталығы сұратқан ақпаратты беруге құқылы.

3 бап.

Мүліктік пулды қалыптастыру және тоқтату тәртібі

1. Мүліктік пулды қалыптастыру шарттары туралы шешімді Клиринг орталығының Басқармасы қабылдайды және мынадай ақпаратты қамтиды:
  - 1) мүліктік пулдың атауы;
  - 2) клирингілік қатысу сертификатының коды (жеке белгісі);
  - 3) мүліктік пулды қалыптастырудың басталған күні және клирингілік қатысу сертификаттары айналысының басталған күні;
  - 4) мүліктік пулға енгізілетін қаржы құралдарының тізбесі.
2. Клирингілік қатысу сертификаттарын ұстаушылардың тізілімін орталықтандырылған жүргізуді Орталық депозитарий жүзеге асырады.

3. Клиринг орталығының мүліктік пулды қалыптастыру туралы шешімі Клиринг орталығының интернет-ресурсында орналастыру жолымен сауда-саттыққа қатысушылардың/клирингілік қатысушылардың назарына жеткізіледі.
4. Клиринг орталығы бірнеше мүліктік пулдарды қалыптастыруға құқылы.
5. Клиринг орталығының Басқармасы қамтамасыз ету тізіміне Т+ қамтамасыз ету тізіміне енгізу критерийлеріне сәйкес келетін ҚҚ қатарынан белгілі бір мүліктік пулға енгізілетін қаржы құралдарының тізбесін бекітеді.
6. Бағалы қағазды мүліктік пулдардан алып тастау КҚС Нұсқаулығында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.
7. Мүліктік пул Клиринг орталығы Басқармасының шешімі бойынша Клиринг орталығы барлық клирингілік қатысу сертификаттарын өтегеннен кейін ғана КҚС Нұсқаулығында белгіленген тәртіппен тоқтатылуы мүмкін.

4 бап. Пулға қатысушының құқықтары

1. Пулға қатысушы Клиринг орталығынан өзіне берілген клирингілік қатысу сертификаттарының барлығын немесе бір бөлігін өтеуді, олар өтеуге қойылатын клирингілік қатысу сертификаттарын иеленген және қатысушыда осы клирингілік қатысу сертификаттары бойынша мүліктік міндеттемелер, сондай-ақ Мүліктік пул туралы келісім-шарт бойынша өзге де мүліктік міндеттемелер болмаған жағдайда талап етуге құқылы.

Клирингілік қатысу сертификаттарын өтеу туралы талап Пул қатысушысы Пул қатысушысы мүліктік пулдан мүлікті беру мақсатында ақша/бағалы қағаздарды аударуға өкім берген кезде Пул қатысушысы Клиринг орталығына ұсынған болып есептеледі.

Клирингілік қатысу сертификаттарын өтеу кезінде Клиринг орталығы пулға қатысушыға КҚС Нұсқаулығының нормаларында белгіленген тәртіппен және шарттарды сақтаған кезде мүлік береді.

2. Клирингілік қатысушы Ережелердің 17 бабына сәйкес дәрменсіз деп танылған жағдайда, мүліктік пул туралы келісім-шарт бойынша міндеттемелерді тоқтату Ережелердің 18 бабына сәйкес жүзеге асырылады.

5 бап. Мүліктік пул туралы келісім-шартты жасасудың/бұзудың талаптары мен тәртібі

1. Клиринг орталығы мен клирингілік қатысушы арасында мүліктік пул туралы келісім-шарт жасасу клирингілік қатысушыны КҚС Нұсқаулығына қосымша болып табылатын Мүліктік пул туралы келісім-шартқа қосу жолымен жүзеге асырылады.
2. Мүліктік пул туралы келісім-шарт Клиринг орталығы МП шотын ашу туралы өтінішті орындаған күннен бастап жасалған болып есептеледі.
3. Көрсетілген өтінішті беру және орындау тәртібі сауда-клирингілік шоттарын ашуды, жүргізуді және жабуды регламенттейтін Клиринг орталығының ішкі құжатында және Ережелерде белгіленеді.
4. Клирингілік қатысушының Мүліктік пул туралы келісім-келісім-шартқа қосылуы осы клирингілік қатысушыға клирингілік қатысу сертификаттарымен репо мәмілелерін жасасуға құқық береді.
5. Пул қатысушысы өзіне берілген барлық клирингілік қатысу сертификаттарын КҚС Нұсқаулығында белгіленген тәртіппен өтеген жағдайда ғана Мүліктік пул туралы келісім-шарттан бас тартуға құқылы.

6 бап. Клиринг орталығының ОК функцияларын жүзеге асыруы

1. ОК функцияларын жүзеге асыру кезінде Клиринг орталығы мынадай принциптерді басшылыққа алады:
  - 1) тәуекелдерді басқарудың сенімді жүйесін пайдалану;
  - 2) мыналарды:

клирингілік қатысушылардың шығындарын төмендетуді, оның ішінде неттинг тетігін пайдалануды;

Клиринг орталығының Ережелерде белгіленген жауапкершілігін шектеуді ескере отырып, клирингілік қатысушылардың ОК-мен жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді кепілдік берілген түрде орындауды;

әрбір клирингілік қатысушы Клиринг орталығымен ОК-мен мәмілелер бойынша тәуекелдерді дербес бағалай алатын іс-қимылдардың ашықтығын қамтитын нарықтық тиімділігін арттыру.
2. ОК-мен мәмілелерге ОК-нің мәмілесіне тікелей қосу арқылы жасалған мәмілелер бойынша шарттық міндеттемелерді орындау тәсілін білдіретін ашық оферта тетігі қолданылады. Осылайша, мәміле жасалғаннан кейін Клиринг орталығы ОК функцияларын жүзеге асыра отырып, тікелей:
  - 1) әрбір сатып алушы үшін сатушы және әрбір сатушы үшін сатып алушы бола отырып, осы мәміле бойынша контрагент болады;
  - 2) Клиринг орталығының Ережелердің және Клиринг орталығының басқа да ішкі құжаттарының талаптарына сәйкес дефолтты реттеу жөніндегі процедураларды жүзеге асыру шеңберінде Клиринг орталығы өзінің атынан жасаған барлық мәмілелер (жаңарту нәтижесінде туындаған міндеттемелерді қоса алғанда) бойынша клирингілік қатысушының міндеттемелерін қабылдауын және орындауын қоса алғанда, клирингілік қатысушыларда өз іс-әрекеттерімен міндеттер туғызуға ерекше құқыққа ие болады.
3. Клиринг орталығының ішкі құжаттарының талаптарына сәйкес белгілі бір биржалық нарықтың клирингілік қатысушысы мәртебесін беру туралы шешім күшіне енген күннен бастап клирингілік қатысушы ашық оферта қабылданған болып есептеледі.
4. ОК функцияларын орындау шеңберінде Клиринг орталығы жұмыс істеу шарттары мен тәртібі Клиринг орталығының "Тәуекелдерді басқару саясаты" ішкі құжатында белгіленген тәуекелдерді басқару жүйесін пайдаланады.

7 бап.

Клирингілік шоттар

1. Клиринг орталығы Клиринг орталығының сауда-клирингілік шоттарын ашуды, жүргізуді және жабуды регламенттейтін ішкі құжатына сәйкес клирингілік қатысушы мәртебесін беру туралы өтініш негізінде клирингілік қатысушыға клирингілік шоттар ашады.
2. Клиринг орталығы клирингілік жүйеде клирингілік қатысушылардың клирингілік және клиенттік клирингілік шоттар бөлінісінде клирингті, қамтамасыз етуді, мәмілелерді, позицияларды және нетто-позицияларды есепке алуды жүзеге асырады.
3. Валюта нарығында Клиринг орталығы Басқармасының Клирингілік қатысушыға валюта нарығының клирингілік қатысушысы мәртебесін беру туралы шешімі негізінде бір меншікті клирингілік шот және оған ашылған сауда шоттарымен нөмір бойынша сәйкес келетін бір немесе бірнеше біріктірілген клиенттік клирингілік шот ашылады.

Валюта нарығының клирингілік қатысушысының клирингілік шоттарын жабуды Клиринг орталығы Басқармасының валюта нарығының клирингілік

қатысушысы мәртебесінен айыру туралы шешімі негізінде жүзеге асырылады.

4. Деривативтер нарығында клирингілік қатысушыға деривативтер нарығының белгіленген ерекшеліктеріне сәйкес меншікті және клиенттік клирингілік және сауда-клирингілік шоттар ашылады және жабылады.
5. Қор нарығында клирингілік және сауда-клирингілік шоттары қор нарығының белгіленген ерекшеліктеріне сәйкес ашылады және жабылады.

8 бап.

Мүліктік пулдың шоттарын ашу тәртібі

1. Мүліктік пул туралы келісім-келісім-шартқа қосылған клирингілік қатысушыға/сауда-саттыққа уәкілетті қатысушыға ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде сауда-клирингілік шоттарын ашуды, жүргізуді және жабуды регламенттейтін Клиринг орталығының ішкі құжатында көзделген тәртіппен МП шоттары ашылады.
2. Сауда-саттыққа уәкілетті қатысушыға МП шотын ашу сауда-саттыққа уәкілетті қатысушы өз атынан және өз мүдделері үшін клирингілік қатысу сертификаттарымен мәмілелер жасау мақсатында мүліктік пул келісім-шартын жасасқан жағдайда мүмкін болады.
3. МП шоттарын ашу/жабу сауда-клирингілік шоттарын ашу, жүргізу, жабу тәртібін регламенттейтін Клиринг орталығының ішкі құжатында көзделген нысан бойынша МП шотын ашу/жабу туралы сауда-саттыққа қатысушының өтініші негізінде жүзеге асырылады.

9 бап.

Клирингілік қатысушылардың нетто-позицияларын анықтау

1. Регламентке сәйкес жүзеге асырылатын әрбір клирингілік сессияны өткізу нәтижелері бойынша клирингілік жүйе неттингті жүзеге асырады және клирингілік қатысушылардың клирингілік шоттары (меншікті және клиенттік) бойынша нетто-позицияларды анықтайды.
2. Клирингілік қатысушының клирингілік шоты (меншікті немесе клиенттік) бойынша нетто-позицияларды анықтау үшін клирингілік жүйе осы клирингілік шотта ескерілетін қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша талаптар мен міндеттемелердің неттингін жүргізеді.
3. Неттинг жүргізу мақсатында осы баптың 2 тармағында көрсетілген мәмілелер бойынша талаптар мен міндеттемелер мынадай шарттарға сай болуы тиіс:
  - 1) олар бір атаудағы қаржы құралдарында көрсетілуі тиіс;
  - 2) олардың орындалу күні бір болуы тиіс.
4. Клирингілік қатысушының клирингілік шоты (меншікті және клиенттік) бойынша нетто-позицияларды анықтау кезінде Клиринг орталығы орындалу мерзімі осы есеп айырысу күнінен бұрын басталған осы шот бойынша орындалмаған міндеттемелердің/талаптардың көлеміне есеп айырысудың ағымдағы күнінің нетто-позициясын ұлғайтуға/азайтуға құқылы.
5. Клирингілік қатысушының клирингілік шоты (меншікті және клиенттік) бойынша нетто-талаптарды немесе нетто-міндеттемелерді анықтау кезінде Клиринг орталығы тиісті клирингілік шотты қамтамасыз ету шоттарындағы, сондай-ақ Ережелерде белгіленген тәртіппен осы клирингілік шот өзіне тиесілі клирингілік қатысушының кепілдік жарналарының шоттарындағы тиісті қаржы құралдарымен жүргізілген өзара есеп айырысу арқылы нетто-позицияның деректерін ұлғайтуға/азайтуға құқылы.
6. Клирингілік қатысушының клирингілік шоты (меншікті және клиенттік) бойынша нетто-талаптарды немесе нетто-міндеттемелерді анықтау кезінде

Клиринг орталығы осы Ережелердің 32 бабына сәйкес маржиналдық талаптарды реттеу үшін клирингілік қатысу сертификаттарын шығаруға/өтеуге байланысты нетто-позициялардың деректерін ұлғайтуға/азайтуға құқылы.

10 бап. Есеп айырысуларды жүргізу

1. Есеп айырысу ұйымдары:

- Орталық депозитарий – қор нарығында, барлық мәмілелер бойынша бағалы қағаздар бойынша талаптар мен міндеттемелерді орындау бөлігінде және ОК-сыз мәмілелер бойынша ақша бойынша талаптар мен міндеттемелерді орындау бөлігінде;
- Клиринг орталығы – валюта нарығында және деривативтер нарығында, сондай-ақ қор нарығында ОК-мен мәмілелер бойынша ақша бойынша талаптар мен міндеттемелерді орындау бөлігінде.

2. Қор нарығында ОК-мен мәмілелер бойынша есеп айырысу Ережелерге, Бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу ережелеріне, ақша және (немесе) бағалы қағаздар бойынша қарсы талаптарды толық орындаған жағдайда, сондай-ақ сондай-ақ орындалмаған міндеттемелерді қамтамасыз етуге қойылатын талаптар орындалған жағдайда белгілі бір клирингілік шот (меншікті немесе клиенттік) бойынша белгілі бір есеп айырысу-клирингілік сессиясы бойынша ақша және (немесе) бағалы қағаздар бойынша талаптарды орындауды көздейтін "төлемге қарсы жеткізу" тәртібінде Орталық депозитарий қағидаларының жиынтығына сәйкес жүзеге асырылады.

3. Қор нарығында ОК-сыз мәмілелер бойынша есеп айырысу осы мәміле бойынша қарсы міндеттемені орындау шартымен ОК-сыз әрбір мәміле бойынша клирингілік қатысушының талаптарын орындауды көздейтін "төлемге қарсы жеткізу" тәртібінде жүзеге асырылады.

Орталық депозитарий қор нарығында ОК-сыз мәмілелер бойынша "төлемге қарсы жеткізу" тәртібін қамтамасыз етеді.

4. Валюта нарығында есеп айырысу "төлемге қарсы төлем" тәртібінде жүзеге асырылады, бұл Клиринг орталығының клирингілік қатысушының нетто-талаптарын осы клирингілік қатысушы Клиринг орталығы алдындағы оның міндеттемесін ағымдағы есеп айырысу күнімен толық орындағаннан кейін ғана орындауы мүмкін екенін білдіреді.

5. Валюта нарығының клирингілік қатысушысы Клиринг орталығының "Шетел валюталарымен сауда-саттық қорытындылары бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру ережелері" ішкі құжатында (бұдан әрі – Валюталармен есеп айырысу ережелері) белгіленген тәртіппен және мерзімде нетто-міндеттемелер мен қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерді орындау үшін Клиринг орталығының Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланатын корреспонденттік шоттарының деректемелеріне ақша аударады.

6. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысы Клиринг орталығымен есеп айырысуды Ережелерде белгіленген деривативтер нарығының ерекшеліктерін ескере отырып, Клиринг орталығының "Деривативтер нарығындағы сауда-саттық бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру ережелері" ішкі құжатына сәйкес жүзеге асырады.

7. Қор нарығының клирингілік қатысушысы нетто-міндеттемелерді және қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерді орындау үшін қаржы құралдарын мынадай шоттарға және шоттардың бөлімдеріне:

- ОК-мен мәмілелер бойынша KASE бөліміне бағалы қағаздар, Орталық депозитарийдегі KASE корреспонденттік шотына ақша;

- клирингілік қатысу сертификаттарын шығару үшін: Global бөліміне бағалы қағаздар, Орталық депозитарийде ашылған Клиринг орталығының корреспонденттік шотына ақша;
  - ОК-сыз мәмілелер бойынша KASE бөліміне бағалы қағаздар, Орталық депозитарийдегі банк шотына (ҚБЕО-ғы шотпен КҚ болып табылмайтын клирингілік қатысушы үшін) немесе Ұлттық Банктегі корреспонденттік шотқа (ҚБЕО-ғы шотпен КҚ болып табылатын клирингілік қатысушы үшін) теңге есептейді.
8. Клиринг орталығы клирингілік қатысушылар қамтамасыз ету шоттарындағы барлық биржалық нарықтардағы клирингілік қатысушылардың мәмілелері бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету және орындау ретінде есептеген ақшаны, клирингілік қатысушылардың барлық биржалық нарықтарда, Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесінде клирингілік қатысушыға Клиринг орталығының "Биржалық сауда-саттық бойынша есеп айырысу кезінде ақшаны ішкі есепке алу және құжаттарды рәсімдеу ережелері" ішкі құжатына сәйкес биржалық нарықтар, клирингілік қатысушының меншікті немесе клиенттік шоттарының, валюталардың, қамтамасыз ету түрінің бөлінісінде ашылған кепілдік жарналардың шоттарында клирингілік қатысушының кепілдік жарналары ретінде есептеген ақшасын есепке алады.
9. Ережелердің 3, 4, 5 тарауларында анықталған биржалық нарықтардың ерекшеліктерінде:
- 1) Биржаның ішкі құжаттарында анықталған тәртіппен ОК-сыз мәмілелер және өзге де міндеттемелер бойынша нетто-міндеттемелерді және нетто-талаптарды орындаудан бас тарту;
  - 2) клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерін және нетто-талаптарын КҚС Нұсқаулығында және Биржаның ішкі құжаттарында белгіленген тәртіппен мерзімінен бұрын тоқтату көзделуі мүмкін.

11 бап.

Клирингті жүзеге асыру кезінде тәуекелдерді басқаруға бағытталған шаралар тізбесі.

1. Клирингті жүзеге асыруға байланысты тәуекелдерді азайту мақсатында Клиринг орталығы:
  - 1) клирингілік қатысушылардың қаржылық тұрақтылығына талаптар қояды;
  - 2) клирингілік қатысушыларға қамтамасыз етуді енгізу туралы талаптар қояды;
  - 3) өтінімдерді беру кезінде клирингілік қатысушыларды қамтамасыз етудің жеткіліктілігін алдын ала бақылауды жүзеге асырады;
  - 4) әрбір есептік күннен сиретпей, қамтамасыз ету/кепілдік қамтамасыз ету құнын және ішінара қамтамасыз ете отырып, клирингілік қатысушының нетто-позицияларын қайта бағалауды жүзеге асырады;
  - 5) ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету үшін кепілдік қорларды қалыптастырады.
2. Қандай да бір биржалық нарықта тәуекелдерді басқару жүйесі элементтерінің болуы және қолданылу принциптері осы нарықтың ерекшеліктері ескеріле отырып, сондай-ақ Биржаның "Тәуекелдерді басқару саясаты" ішкі құжатымен анықталады.
3. Клиринг орталығы алатын клирингілік қатысушылардың ОК-мен мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету кредиттік және нарықтық тәуекелдерді қамтуға бағытталған.
4. Кредиттік тәуекелді бағалау клирингілік қатысушыға белгілі бір биржалық нарықта (биржалық нарықтың сауда тәртіптерінде) мәмілелерді орындау

бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету тәсілін анықтайтын санатты беру үшін КҚ Қағидасында белгіленген талаптарға сәйкестігін анықтау мақсатында клирингілік қатысушылардың қаржылық жай-күйінің мониторингі арқылы жүзеге асырылады.

12 бап. Клирингілік қатысушылардың санаттары.

1. Мәмілелердің орындалуын қамтамасыз ету тәртібін анықтау мақсатында клирингілік қатысушыға мынадай санаттардың бірі беріледі:
    - 1) "қамтамасыз етусіз";
    - 2) "ішінара қамтамасыз етумен";
    - 3) "толық қамтумен".
  2. Клирингілік қатысушы санатын беру, өзгерту және одан айыру тәртібі КҚ Қағидасында анықталған.
  3. Клирингілік қатысушы қамтамасыз етусіз қамтамасыз етуді ұсынбайды және кепілдік жарналарды төлемейді. Ұлттық Банк "қамтамасыз етусіз" санатының клирингілік қатысушысы болып табылады.
  4. Ішінара қамтамасыз ету шарттарында жасалатын мәмілелер бойынша ішінара қамтамасыз етумен клирингілік қатысушының міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету ретінде Клиринг орталығы:
    - клирингілік шоттарда ескерілетін мәмілелер мен осындай клирингілік қатысушылардың берілген өтінімдері бойынша және Ережелердің 3, 4, 5 тарауларында анықталған биржалық нарықтар үшін белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып есептелетін нетто-міндеттемелерді ішінара қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды;
    - тиісті биржалық нарықта кепілдік жарнаны өнгізуге қойылатын талаптарды белгілейді.
- Клиринг орталығы толық қамту шарттарында жасалатын мәмілелер бойынша ішінара қамтамасыз етумен клирингілік қатысушының міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету ретінде олар осындай мәмілелер жасасу нәтижесінде туындайтын қаржы құралдарындағы нетто-міндеттемелерді толық қамту жөніндегі талаптарды белгілейді.
5. Клиринг орталығы клирингілік қатысушылардың міндеттемелерін толық өтеумен орындауды қамтамасыз ету ретінде осындай клирингілік қатысушының барлық клирингілік шоттары бойынша нетто-міндеттемелерді толық қамтуға қойылатын талаптарды белгілейді.
  6. Ішінара қамтамасыз етумен нарықтық тәуекелдерді жабу мақсатында клирингілік қатысушы:
    - 1) биржалық нарықтар үшін Ережелердің 3, 4, 5 тарауларында белгіленген биржалық нарықтардың ерекшеліктеріне сәйкес ішінара қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды орындауға;
    - 2) Клирингілік қатысушылар туралы ережелерде белгіленген мөлшерде тиісті биржалық нарықтың кепілдік қорларына кепілдік жарналардың болуын қамтамасыз етуге міндетті.
  7. Кредиттік тәуекелді жабу мақсатында клирингілік қатысушы толық қамтумен толық қамту шарттарында қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды орындауға міндетті.
  8. Клиринг орталығының Ережелердің 3, 4 тарауларында белгіленген қор нарығының ерекшеліктерін ескере отырып, қор және валюта нарықтарында кез келген қаржы құралына қатысты "қысқа сатуларға тыйым салу" белгісін белгілеуге және (немесе) Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитеттің

шешіміне сәйкес клирингілік қатысушылардың барлық сауда-клирингілік шоттарынан кез келген уақытта жасалатын мәмілелер үшін кез келген валютаға қатысты "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым салу" белгісін белгілеуге құқығы бар.

9. Клиринг орталығының Ережелердің 3, 4 тарауларында белгіленген қор және валюта нарықтарының ерекшеліктерін ескере отырып, қор және валюта нарықтарында ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер үшін сауда-клирингілік шоты бойынша кез келген қаржы құралы бойынша бірыңғай шектелімнің минималды рұқсат етілген мәніне, нетто-позициялардың мәніне шектеу қоюға құқығы бар.
10. Клиринг орталығының деривативтер нарығында клирингілік және сауда-клирингілік шоттар бойынша сауда шектелімін өзгертуге/белгілеуге құқығы бар.

13 бап.

Ішінара қамтамасыз ету

1. Ішінара қамтамасыз етумен клирингілік қатысушы ОК-мен жасалған, бірақ есептелмеген мәмілелер, сондай-ақ:
  - 1) қор нарығында Ережелердің 3 тарауында белгіленген қор нарығының ерекшеліктеріне сәйкес есептелген, ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер жасалатын сауда-клирингілік шот бойынша бірыңғай шектелімнің мәні теріс болмаған мөлшерде;
  - 2) валюта нарығында ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер жасалатын сауда-клирингілік шоты бойынша Ережелердің 4 тарауында белгіленген валюта нарығының ерекшеліктеріне сәйкес есептелген бірыңғай шектелімнің мәні теріс болмаған мөлшерде;
  - 3) деривативтер нарығында Ережелердің 5 тарауында белгіленген деривативтер нарығының ерекшеліктеріне сәйкес есептелген кепілдікті қамтамасыз ету мөлшерінде ішінара қамтамасыз ету шарттарымен ОК-мен мәмілелер жасауға берілген өтінімдер бойынша қамтамасыз етуді қалыптастыруға міндетті.
2. Белгілі бір биржалық нарықта ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша қамтамасыз ету ретінде қабылданатын қаржы құралдарының тізбесі ҚҚ қосу тәртібіне сәйкес белгіленетін Т+ қамтамасыз ету тізімімен анықталады.
3. Ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша клирингілік қатысушыны қамтамасыз етуді құрайтын қаржы құралдарын қайта бағалау кемінде әрбір есеп айырысу күні жүзеге асырылады.
4. Жасалған мәмілелер бойынша, сондай-ақ сауда-саттық клирингілік жүйеге берілген өтінімдер бойынша деривативтер нарығына клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелері құнының өзгеруін жабу үшін кепілді қамтамасыз етуді есептеу тәртібі Ережелерде белгіленген деривативтер нарығының ерекшеліктері ескеріле отырып анықталады.
5. Қор және валюта нарықтарында ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау үшін пайдаланылатын бірыңғай шектелімді есептеу тәртібі қор және валюта нарықтарының ерекшеліктері ескеріле отырып анықталады.

14 бап.

Клирингілік қорлар

1. Белгілі бір биржалық нарықтағы клирингілік қор қорлардың мынадай түрлерінен тұрады:
  - 1) клирингілік кепілдік қоры (бұдан әрі – кепілдік қоры);

- 2) клирингілік сақтық қор (бұдан әрі – сақтық қор);
  - 3) мүліктік пул.
2. Кепілдік қоры клирингілік қатысушылар Клиринг орталығының корреспонденттік шотына есептейтін кепілдік жарналар есебінен қалыптастырылады.
- Сақтық қор Клиринг орталығының өз қаражаты есебінен Ережелерде анықталған тәртіппен ұлттық валютада қалыптастырылады.
- Мүліктік пул пулға қатысушылар пулға қатысушының Орталық депозитарийдегі "GCGlobal" бөліміне енгізетін бағалы қағаздар және/немесе ақша, оның ішінде клирингілік қатысушылар Орталық депозитарийдегі Клиринг орталығының корреспонденттік шотына КҚС Нұсқаулығында белгіленген тәртіппен есептейтін шетел валютасындағы ақша есебінен қалыптастырылады.
3. Белгілі бір биржалық нарықта сауда-саттықтың белгілі бір тәртіптерінде жасалған қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін пайдаланылатын жекелеген кепілдік қорлары құрылуы мүмкін.
  4. Белгілі бір биржалық нарықтың кепілдік және сақтық қорларының жиынтық мөлшері көрсетілген міндеттемелердің ең көп көлемі бар екі клирингілік қатысушы нетто-міндеттемелерді орындамаған жағдайда туындауы мүмкін осы биржалық нарық қаржы құралдарының есеп айырысу бағаларының өзгеруінен болатын ықтимал залалдарды жабатындай етіп есептеледі.
  5. Кепілдік және сақтық қорлардың мөлшерін және клирингілік кепілдік қорларға кепілдік жарналарды есептеу әдістемесі Клиринг орталығының "Клирингілік қорлардың мөлшерін анықтау әдістемесі" ішкі құжатында белгіленген.
  6. Клирингілік қорлар мөлшерінің жеткіліктілігін бағалау жылына кемінде бір рет, сондай-ақ клирингілік қорлардың қаражатын дефолтты реттеу үшін пайдаланған жағдайда жүзеге асырылады.
  7. Сақтық қорлардың мөлшерін және кепілдік қорларға кепілдік жарналардың мөлшерін өзгерту туралы шешімді Клиринг орталығының "Клиринг қорларының мөлшерін анықтау әдістемесі" ішкі құжатына сәйкес клирингілік қорлары мөлшерінің жеткіліктілігін бағалау негізінде Клиринг орталығының Директорлар кеңесі қабылдайды.
  8. Әрбір биржалық нарық бойынша қалыптастырылған клирингілік қорлардың мөлшері туралы ақпарат Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланады.
  9. Сақтық қорлар осы сақтық қор қалыптастырылған белгілі бір биржалық нарықтың қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін ғана пайдаланылады.
  10. Кепілдік қорларының қаражаты дефолтты реттеу шеңберінде биржалық нарықта жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерден басқа, Клиринг орталығының және/немесе оның клирингілік қатысушыларының қандай да бір өзге міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету ретінде пайдаланылмайды.
  11. Клиринг қорларының қаражатын пайдалану тәртібі Ережелердің 24 бабында белгіленген.

15 бап.

Клирингілік кепілдік қорларына кепілдік жарналарды енгізу және қайтару тәртібі

1. Клирингілік кепілдік қорларына кепілдік жарналарды ішінара қамтамасыз етілген клирингілік қатысушылар енгізеді.

2. Клирингілік қатысушы Мүліктік пул келісім-шартына қосылған жағдайда клирингілік қатысушылар мүліктік пулға қаржы құралдарын енгізеді.
3. Кепілдік жарналардың мөлшері, кепілдік жарна белгілі бір кепілдік қорына енгізілетін валюта Клиринг орталығының "Клирингілік қатысушылар туралы қағида" ішкі нормативтік құжатында белгіленген.
4. Мүліктік пулға енгізілетін қаржы құралдарын және олардың санын клирингілік қатысушы КҚС Нұсқаулығына сәйкес дербес анықтайды.
5. Белгілі бір кепілдік қорына төлеуге қажетті және/немесе оны қалпына келтіру үшін қажетті кепілдік жарнаның мөлшері туралы ақпарат клиринг қорлары бойынша талаптар мен міндеттемелер туралы күнделікті есепте көрсетіледі және Регламентке сәйкес клирингілік қатысушыға жіберіледі.
6. Ішінара қамтамасыз етумен клирингілік қатысушы сауда-саттық күні басталатын уақыттан кешіктірмей осындай клирингілік қатысушы ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер жасасуға ниет білдірген биржалық нарықтың кепілдік қорына кепілдік жарна енгізуге міндетті.
7. Ішінара қамтамасыз етілген клирингілік қатысушы осы қордың қаражатын Ережелердің 25 бабында анықталған мерзімде дефолтты реттеу үшін пайдаланған жағдайда оны қандай да бір клирингілік кепілдік қорына қалпына келтіру мақсатында кепілдік жарнаны енгізуге міндетті.
8. Клирингілік қатысушы кепілдік жарналарды Клиринг орталығының Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттарына есептейді. Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарының тізімі Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланады.
9. Клиринг орталығының корреспонденттік шотына клирингілік қатысушылардан кепілдік жарналар ретінде түсетін ақшаны бөлек ішкі есепке алу мақсатында клирингілік қатысушылар төлем құжаттарында төлем түрін білдіретін және кепілдік қоры қалыптастырылатын белгілі бір биржалық нарықты сәйкестендіретін арнайы кодтарды көрсетуге тиіс. Мұндай кодтардың тізімі Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланады.
10. Клиринг орталығы клирингілік қатысушыға оның кепілдік жарнасын Ережелерге 2 қосымшаның нысаны бойынша жасалған өтініш негізінде мынадай жағдайларда (Ережелер бабының 12 тармағында белгіленген шарттарды ескере отырып):
  - 1) клирингілік қатысушының "ішінара қамтамасыз етумен" санаты "толық қамтумен" санатына өзгерген кезде;
  - 2) белгілі бір биржалық нарықта клирингілік қатысушы мәртебесінен айырылған кезде;
  - 3) клирингілік қатысушы мәртебесінен өз еркімен бас тартқан жағдайда қайтарады.
11. Клиринг орталығы клирингілік қатысушыға КҚС Нұсқаулығына сәйкес мүліктік пулға енгізілген қаржы құралдарын қайтарады.
12. Клиринг орталығы клирингілік қатысушының биржалық нарықта жасалған мәмілелер:
  - 1) есеп айырысу күні келмеген қаржы құралдарымен мәмілелер;
  - 2) есеп айырысу күні басталған қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелер бойынша орындалмаған міндеттемелері болмаған кезде клирингілік қатысушыға оның кепілдік қорына кепілдік жарнасын қайтарады.
13. Клирингілік қатысушының мүшелігін тоқтата тұру, оны қаржы құралдарымен сауда-саттыққа жіберуді тоқтата тұру, клирингілік қызмет көрсетуді тоқтата

тұру клирингілік қатысушыға оның кепілдік жарналарын қайтару үшін негіз болып табылмайды.

2 тарау. ДЕФОЛТТАРДЫ РЕТТЕУ ТӘРТІБІ

16 бап.

Клирингілік қатысушыны жосықсыз деп тану

1. Белгілі бір биржалық нарықтың клирингілік қатысушысы мынадай жағдайлардың кез келгені басталған:
  - 1) клирингілік қатысушының есеп айырысу ұйымындағы шоттарында Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес белгіленген есеп айырысу күні уақытына ОК-мен мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерін орындау үшін қажетті қаржы құралдарының саны болмаған және/немесе нетто-міндеттемелерді орындау Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес өзге себептер бойынша жүзеге асырыла алмайтын (бұдан әрі – нетто міндеттемелер дефолты);
  - 2) Клиринг орталығының клирингілік кепілдік жарналарды Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес белгіленген мерзімде қосымша енгізу жөніндегі талабы орындалмаған (бұдан әрі – кепілдік жарна бойынша дефолт);
  - 3) Қағидаларға, Клиринг орталығының "Кіру жарналары, клирингілік алымдар және тұрақсыздық айыбы туралы қағида" ішкі құжатына және Клиринг орталығының өзге де ішкі құжаттарына сәйкес клирингілік алымдарды, мүшелік жарналарды, айыппұлдарды/тұрақсыздық айыптарын және өзге де қолданылатын сомаларды төлемеген, уақтылы немесе толық төлемеген жағдайда Клиринг орталығы Басқармасының клирингілік қатысушыға тиісті биржалық нарықта клирингілік қызмет көрсетуді тоқтата тұру туралы шешімі қабылдаған.
  - 4) клирингілік қатысушының есеп айырысу ұйымындағы шоттарында есеп айырысу жүргізу сәтінде ОК-сыз мәмілелер бойынша оның міндеттемелерін орындау үшін қаржы құралдарының қажетті саны болмаған (бұдан әрі – ОК-сыз мәмілелер бойынша дефолт) кезде Клиринг орталығы органдарының қандай да бір шешімдер қабылдауынсыз жосықсыз клирингілік қатысушы деп танылады.
2. Клирингілік қатысушыны жосықсыз деп тану мынадай шарттар сақталған кезде жүзеге асырылады:
  - 1) Клиринг орталығында Ережелердің 17 бабы 1 тармағының 2) -7) тармақшаларына сәйкес клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тану үшін негіз болып табылатын ақпарат болмаған;
  - 2) нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында клирингілік қатысушыда белгілі бір клирингілік шот бойынша күндер саны ақша бойынша нетто-міндеттемелердің дефолты қатарынан екі күннен аспайтын, бағалы қағаздар бойынша, оның ішінде клирингілік қатысу сертификаты бойынша қатарынан 4 күннен аспайтын (ағымдағы күннің дефолтын қоса алғанда);
  - 3) Ережелерде анықталған белгілі бір биржалық нарықтың ерекшеліктеріне сәйкес өзге де шарттар.
3. Клиринг орталығы Басқармасы оның ішінде клирингілік қатысушының белгілі бір клирингілік шоты бойынша клирингілік қатысушыда нетто-міндеттемелердің дефолты кезінде таяу уақытта жосықсыз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелерді орындаудың мүмкіндігін көрсететін ақпарат негізінде осы баптың 2 тармағының 2)

тармақшасына сәйкес нетто-міндеттемелердің дефолты туындауы мүмкін есеп айырысу күндерінің санын ұлғайту туралы шешім қабылдауға құқылы.

4. Клиринг орталығы Басқармасының осы баптың 1 тармағының 1) тармақшасында көрсетілген жағдай басталған кезде клирингілік қатысушының өз міндеттемелерін:
  - 1) Биржаның қандай да бір ақпараттық жүйесінің және/немесе Клиринг орталығының немесе оның жеке компонентінің жұмысында туындаған техникалық жаңылыспен;
  - 2) Клиринг орталығының ішкі құжаттарында және/немесе клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шартта көзделген өз функцияларын Клиринг орталығының тиісінше орындамауымен;
  - 3) еңсерілмейтін күш мән-жайларының (форс-мажор жағдайлары, яғни табиғи апаттар, дүлей зілзалалар, соғыстар, әскери іс-қимылдар, террористік актілер, халықтық толқулар, заңнаманың өзгеруі, реттеуші (уәкілетті) органдардың іс-қимылдары мен шешімдер, жергілікті атқарушы органдардың, мемлекеттік органдар мен лауазымды тұлғалардың шешімдері, оның ішінде карантин жариялау және клирингілік қатысушы болжай алмаған және клирингілік қатысушының өз міндеттерін тиісінше орындауына тікелей әсер еткен басқа да осындай мән-жайлар) немесе қаржы нарығы ұйымдарының қызметін тоқтата тұруға байланысты, оның ішінде Биржа және/немесе Клиринг орталығы және/немесе клирингілік қатысушы орналасқан елді мекендерде төтенше жағдайдың енгізілуіне немесе төтенше жағдайдың басталуына байланысты өзге де уақиғалардың туындауымен;
  - 4) мәміленің немесе своп/репо операциясының нысанасы болып табылатын қандай да бір қаржы құралының дұрыс белгіленбеген параметрлерімен;
  - 5) клирингілік қатысушының ақылға қонымды бақылауының шегінен шығатын өзге де жағдайлармен және/немесе уақиғалармен байланысты тиісінше орындамағаны туралы растау болған кезде белгілі бір биржалық нарыққа клирингілік қатысушыны жосықсыз деп танымау туралы шешім қабылдауға құқығы бар.

Клиринг орталығы Басқармасының осы тармақтың бірінші абзацында көрсетілген шешімі міндетті түрде көрсетілген шешімді орындау үшін Клиринг орталығы және/немесе Биржа қабылдауға тиіс шаралар және/немесе ұсынымдар тізбесін қамтуға тиіс. Бұл ретте Клиринг орталығы мұндай клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерінің дефолтын реттеу үшін Басқарма көрсетілген шешімді қабылдағанға дейін жүзеге асырған, Дефолтты реттеу жөніндегі клиринг орталығының ішкі құжаттарының нормаларына сәйкес келетін процедуралар заңды болып табылады және күшін жоюға болмайды.

Клиринг орталығы Клирингілік қатысушының өз міндеттемелерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы Клиринг орталығының сыни маңызды өнім берушісінің немесе оның жеке компонентінің қандай да бір ақпараттық жүйесінің жұмысында туындаған техникалық іркілістен туындаған жағдайда жауапты болмайды.

5. Осы баптың 1 тармағының 2) тармақшасына сәйкес кез келген биржалық нарықта кепілдік жарна бойынша дефолтқа байланысты немесе осы баптың 1 тармағының 4) тармақшасына сәйкес қор нарығындағы ОК-сыз мәмілелер бойынша дефолтқа байланысты клирингілік қатысушы жосықсыз деп танылған кезде клирингілік бөлімше Клиринг орталығы Басқармасының мүшелерін және тәуекелдерді басқару бөлімшесін клирингілік қатысушының дефолты туындаған жағдайы туралы олардың мекен-жайларына тиісті хабарламаны жіберу арқылы хабардар етеді.

6. Клирингілік қатысушы осы баптың 5 тармағына сәйкес жосықсыз деп танылған жағдайда Клиринг орталығының Басқармасы:
  - 1) Биржаға сауда-саттыққа қатысушы болып табылатын клирингілік қатысушыны шеттету туралы ұсынымдар жіберуге немесе оның Сауда-саттыққа уәкілетті қатысушысын Клиринг орталығының "Клирингілік қатысушылар туралы ереже" ішкі құжатына сәйкес барлық немесе жекелеген қаржы құралдарымен сауда-саттыққа қатысудан шеттетуге не Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес жекелеген сауда-клирингілік шот бойынша өтінімдерді алып тастауға және беруді тоқтата тұруға;
  - 2) клирингілік қызмет көрсетуді тоқтата тұруға;
  - 3) клирингілік қатысушы санатын "ішінара қамтамасыз етумен" санатынан "толық қамтумен" санатына өзгертуге;
  - 4) Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес қор нарығына клирингілік қатысушының белгілі бір немесе барлық сауда-клирингілік шоттарына "қысқа сатуға тыйым салу" белгісін және/немесе "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым салу" белгісін белгілеуге;
  - 5) Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес қор нарығының клирингілік қатысушысының белгілі бір сауда-клирингілік шоттарына кез келген қаржы құралы бойынша нетто-позициялардың оң мәніне бірыңғай шектелімнің рұқсат етілген минималды оң мәніне шектеу белгілеуге;
  - 6) клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тануға;
  - 7) клирингілік қатысушыға қатысты ешқандай әрекет жасамауға құқылы.
7. Клирингілік қатысушы осы баптың 1 тармағының 1) тармақшасына сәйкес кез келген биржалық нарықтағы нетто-міндеттемелердің дефолтына байланысты жосықсыз деп танылған кезде Клиринг орталығы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес позицияларды көшіру процедурасын жүзеге асыру арқылы жосықсыз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерінің дефолтын реттеуді жүзеге асырады.
8. Белгілі бір биржалық нарықтың клирингілік қатысушысы осы баптың 1 тармағының 3) тармақшасына сәйкес жосықсыз деп танылған жағдайда Клиринг орталығы клирингілік қатысушының қамтамасыз ету шоттарынан және/немесе кепілдік жарналарының шоттарынан ақшаны есептен шығаруды жүзеге асыруға құқылы, сондай-ақ жосықсыз клирингілік қатысушыны қамтамасыз ету немесе кепілдік жарналарының құрамына кіретін кез келген қаржы құралын осындай есептен шығару/сату жүзеге асырылғаннан кейін бірыңғай шектелімнің теріс мәні болмаған жағдайда, оның орындалмаған міндеттемелерін өтеу үшін қажетті мөлшерде оның атынан сатуды жүзеге асыруға құқылы.
9. Жосықсыз клирингілік қатысушы Ережелердің 26 бабына және Кіру жарналары, клирингілік алымдар және тұрақсыздық айыбы туралы қағидаға сәйкес ОК-мен мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді орындамағаны немесе уақтылы орындамағаны үшін немесе ОК-сыз мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындамағаны үшін тұрақсыздық айыбын төлейді.

17 бап.

Клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тану

1. Клиринг орталығының басқармасы клирингілік қатысушыны мынадай жағдайлардың кез келгені басталған кезде ОК-мен мәмілелер бойынша дәрменсіз деп тануға құқылы:
  - 1) клирингілік бөлімше клирингілік қатысушыны/жосықсыз клирингілік қатысушыны нетто-міндеттемелердің дефолтына және/немесе маржа

бойынша дефолтқа және/немесе осы биржалық нарықта кепілдік жарна бойынша дефолтқа байланысты белгілі бір биржалық нарықта дәрменсіз деп тану туралы мәселені Ережелердің осы биржалық нарықтың ерекшеліктерінде белгіленген тәртіппен шығару негізінде. Бұл ретте:

- нетто-міндеттемелер дефолты жағдайында дәрменсіз клирингілік қатысушының ағымдағы есеп айырысу күніне оларды орындамау мөлшеріндегі нетто-міндеттемелері, сондай-ақ Клиринг орталығы Басқармасының шешімімен анықталатын өзге де нетто-міндеттемелер орындалмаған деп танылады;
  - маржа бойынша дефолт болған жағдайда мәжбүрлеп жабу СКШ +/МП шоты/дәрменсіз клирингілік қатысушының есеп айырысу коды бойынша бірыңғай шектелімнің теріс мәніне/берешекті өтеуге әкеп соғатын Клиринг орталығын таңдау бойынша кез келген нетто-міндеттемелер орындалмаған деп танылады;
  - кепілдік жарна бойынша дефолт жағдайында мәжбүрлеп жабу дәрменсіз клирингілік қатысушының қамтамасыз ету шоттарында ескерілетін ақша есебінен оларды одан әрі өтеу үшін кепілдік жарна бойынша орындалмаған нетто-міндеттемелерден асатын мөлшерде бірыңғай шектелімнің оң мәніне/берешекті өтеуге әкеп соғатын осындай мөлшердегі Клиринг орталығының таңдауы бойынша кез келген нетто-міндеттемелер орындалмаған деп танылады;
- 2) резидент клирингілік қатысушыны қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеуді, бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын уәкілетті орган негізгі қызмет түрін жүзеге асыруға арналған лицензиясынан айырған жағдайда, мұндай клирингілік қатысушы осындай лицензиядан айырылған күннен кейінгі жұмыс күнінен кешіктірмей барлық биржалық нарықтарда дәрменсіз деп танылады. Барлық биржалық нарықтарда есеп айырысудың барлық күндерімен клирингілік қатысушының барлық клирингілік шоттары бойынша барлық нетто-міндеттемелер орындалмаған деп танылады;
- 3) клирингілік қатысушы-резидентті қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеуді, бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын уәкілетті орган операциялардың немесе қызметтің белгілі бір түрін жүзеге асыруға арналған лицензиясынан/құқығынан айырған жағдайда, клирингілік қатысушы-резидент лицензиядан айыру болған операцияларды жүзеге асыруға осындай лицензиядан/осындай құқықтан айырылған күннен кейінгі жұмыс күнінен кешіктірілмей қаржы құралдары сатылатын биржалық нарықта дәрменсіз деп танылады. Клирингілік қатысушының осы биржалық нарықтағы есеп айырысудың барлық күндерімен барлық клирингілік шоттар бойынша нетто-міндеттемелері орындалмаған деп танылады;
- 4) уақытша әкімшілік тағайындалған жағдайда, банкроттық, клирингілік қатысушы-бейрезиденттің уәкілетті органы қызметтің негізгі түріне немесе қаржы нарықтарының кез келгенінде операциялар жүргізуге лицензиядан айыру (тоқтата тұру) процедураларының бірінің басында, осы клирингілік қатысушы-бейрезидент бұл туралы Клиринг орталығы білген күннен кейінгі жұмыс күнінен кешіктірмей дәрменсіз деп танылады. Клиринг орталығы Басқармасының шешімімен клирингілік қатысушы-бейрезидент дәрменсіз деп танылатын биржалық нарықтардың түрлері анықталады, сондай-ақ оның нетто-міндеттемелерін орындалмаған деп танудың шарттары мен тәртібі анықталады;
- 5) күнтізбелік ай ішінде белгілі бір биржалық нарықта есеп айырысу мерзімдері бірнеше рет бұзылған жағдайда клирингілік қатысушы

осындай биржалық нарықта дәрменсіз деп танылуы мүмкін. Оның нетто-міндеттемелерін орындалмаған деп тану шарттары мен тәртібі Клиринг орталығы Басқармасының шешімімен анықталады;

- 6) қандай да бір биржалық нарықта клирингілік қатысушы дәрменсіз деп танылған жағдайда. Оның нетто-міндеттемелерін орындалмаған деп танудың шарттары мен тәртібі Клиринг орталығы Басқармасының шешімімен анықталады;
  - 7) клирингілік қатысушы, оның бенефициарлық меншік иесі немесе клирингілік қатысушыны тікелей немесе жанама түрде иеленуші немесе бақылаушы ұйым және/немесе террорлық әрекетке қатысы бар тұлғалардың тізбесіне және/немесе терроризмді және экстремизмді қаржыландыруға байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне және жаппай қырып-жоятын қаруды таратуды қаржыландыруға байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне енгізілген жағдайда, осы ақпарат уәкілетті органның ресми интернет-сайтында орналастырылған кезден бастап жиырма төрт сағат ішінде. Мұндай клирингілік қатысушының барлық клирингілік шоттар (меншікті және клиенттік) бойынша есеп айырысудың барлық күндерімен барлық мәмілелері жарамсыз деп танылады;
  - 8) клирингілік қатысушының клиенті террористік қызметке қатысы бар тұлғалардың тізіміне және/немесе терроризмді және экстремизмді қаржыландыруға байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне және/немесе жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландыруға байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне енгізілген жағдайда, клирингілік қатысушыдан алынған клиенттің клирингілік шотын көрсетумен алынған және/немесе Орталық депозитарийден Орталық депозитарий депоненті клиентінің жеке шотын көрсете отырып алынған ақпаратқа сәйкес осындай ақпаратты алған кезден бастап жиырма төрт сағат ішінде. Есеп айырысулар Орталық депозитарий депоненті клиентінің көрсетілген клирингілік және/немесе жеке шотын пайдалана отырып жүзеге асырылатын кез келген сауда-клирингілік шоттардан есеп айырысудың барлық күндерімен жасалған барлық мәмілелер жарамсыз деп танылады.
2. Клирингілік қатысушы-резиденттің лицензиясынан/құқығынан айыру фактісін растау уәкілетті органның клирингілік қатысушы ұсынған жазбаша хабарламасы және (немесе) уәкілетті органның ресми интернет-ресурсында орналастырылған ақпарат болып табылады. Клирингілік қатысушы Клиринг орталығы Басқармасының шешімінде көрсетілген күн мен уақыттан бастап дәрменсіз деп танылады.
  3. Клиринг орталығының Басқармасы Клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп таныған кезде Клиринг орталығының Басқармасы Клиринг орталығының "Клирингілік қатысушылар туралы қағида" ішкі құжатына сәйкес дәрменсіз клирингілік қатысушыны барлық немесе жекелеген қаржы құралдарымен сауда-саттыққа қатысудан шеттету туралы Биржаға ұсынымдарды немесе Дәрменсіз клирингілік қатысушыны бір немесе бірнеше сауда-клирингілік шоттар бойынша сауда-саттықтан шеттету туралы Биржаға ұсынымдары жібереді немесе Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес мәмілелерді орындау дәрменсіз клирингілік қатысушының клирингілік шоттарын пайдалана отырып жүзеге асырылатын сауда/сауда-саттық клирингілік жүйеде бір немесе бірнеше сауда-клирингілік шоттар бойынша өтінімдер беруге тыйым салады.
  4. Клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тану Ережелердің 18 бабына сәйкес дәрменсіз клирингілік қатысушының ОК-мен мәмілелері бойынша дефолтты реттеу процедурасын дереу жүргізу үшін негіз болып табылады.

5. Дәрменсіз клирингілік қатысушы Ережелердің 26 бабына сәйкес нетто-міндеттемелерді орындамағаны немесе уақтылы орындамағаны үшін айыппұл/тұрақсыздық айыбын төлейді.
6. Клиринг орталығының Басқармасы осы баптың 1 тармағы 1) тармақшасының үшінші абзацында көрсетілген маржа бойынша дефолт туындаған кезде клирингілік қатысушының өз міндеттемелерін:
  - 1) Биржаның қандай да бір ақпараттық жүйесінің және/немесе Клиринг орталығының немесе оның жеке компонентінің жұмысында туындаған техникалық жаңылыспен;
  - 2) Клиринг орталығының ішкі құжаттарында және/немесе клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шартта көзделген өз функцияларын Клиринг орталығының тиісінше орындамауымен;
  - 3) еңсерілмейтін күш мән-жайларының (форс-мажор жағдайлары, яғни табиғи апаттар, дүлей зілзалалар, соғыстар, әскери іс-қимылдар, террористік актілер, халықтық толқулар, заңнаманың өзгеруі, реттеуші (уәкілетті) органдардың іс-қимылдары мен шешімдер, жергілікті атқарушы органдардың, мемлекеттік органдар мен лауазымды тұлғалардың шешімдері, оның ішінде карантин жариялау және клирингілік қатысушы болжай алмаған және клирингілік қатысушының өз міндеттерін тиісінше орындауына тікелей әсер еткен басқа да осындай мән-жайлар) немесе қаржы нарығы ұйымдарының қызметін тоқтата тұруға байланысты, оның ішінде Биржа және/немесе Клиринг орталығы және/немесе клирингілік қатысушы орналасқан елді мекендерде төтенше жағдайдың енгізілуіне немесе төтенше жағдайдың басталуына байланысты өзге де уақиғалардың туындауымен;
  - 4) мәміленің немесе своп/репо операциясының нысанасы болып табылатын қандай да бір қаржы құралының дұрыс белгіленбеген параметрлерімен;
  - 5) клирингілік қатысушының ақылға қонымды бақылауының шегінен шығатын өзге де жағдайлармен және/немесе уақиғалармен байланысты тиісінше орындамағаны туралы растау болған кезде белгілі бір биржалық нарыққа клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп танымау туралы шешім қабылдауға құқығы бар.

18 бап. Дәрменсіз клирингілік қатысушының дефолтын реттеу

1. Орындалмаған деп танылған ОК-мен мәмілелер бойынша әрбір нетто-міндеттеме, сондай-ақ Ережелердің 17 бабына сәйкес Клиринг орталығы Басқармасының шешімі негізінде жарамсыз деп танылған барлық мәмілелер реттеуге жатады.

2. Дәрменсіз клирингілік қатысушының клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шоты бойынша дефолтты реттеу процедураларын жүргізу кезінде Клиринг орталығының өзінің клирингілік шоты бойынша қамтамасыз етуді, сондай-ақ оның кепілдік жарналарын ол бойынша дефолтқа жол берілген клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шот бойынша қамтамасыз етуді толық пайдаланғаннан кейін ғана пайдалануға құқығы бар.

Дефолтты реттеу жөніндегі процедуралар және дефолтты реттеу шеңберінде Клиринг орталығы орындайтын өзге де іс-әрекеттер биржалық нарықтардың ерекшеліктерін ескере отырып, әрбір биржалық нарықта жеке жүзеге асырылады және мыналарды қоспағанда, қалған биржалық нарықтарды қозғамайды:

Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шоты бойынша есеп айырысудың ағымдағы күні бар Клиринг орталығының нетто-талаптарынан және меншікті клирингілік шот бойынша қамтамасыз етуге қойылатын талаптардан асатын мөлшерде қамтамасыз етуді, сондай-ақ оның кепілдік жарналарын нетто-міндеттемелері болмаған жағдайда өзге биржалық нарықтарда осы биржалық нарықтағы есеп айырысулардың кез келген күндерімен пайдалануға құқығы бар.

3. Дефолтты реттеу шеңберінде Клиринг орталығы мынадай рәсімдерді жүзеге асырады:

1) дәрменсіз клирингілік қатысушының барлық биржалық нарықтарда оның кепілдік жарналарын және меншікті қамтамасыз етуін, сондай-ақ егер дефолт осындай шот бойынша жіберілген жағдайда клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шот бойынша қамтамасыз етуін алып қою құқығын тоқтата тұрады;

2) құрамына дефолт жіберілген клирингілік шотта ескерілетін қамтамасыз ету кіретін барлық сауда-клирингілік шоттарды көрсете отырып, тиісті биржалық нарықтың сауда-саттық жүйелеріне өтінімдер беруді тоқтата тұру туралы Биржаға ұсынымдар жібереді;

3) СКШ+ шоты/есеп айырысу коды бойынша маржа бойынша дефолт болған клирингілік шотта есепке алынатын дәрменсіз клирингілік қатысушының/оның Сауда-саттыққа уәкілетті қатысушысының атынан кез келген қамтамасыз етуді сату бойынша мәмілелер жасайды және/немесе Ережелердің 20 бабына сәйкес есеп айырысу коды бойынша бірыңғай шектелімнің/берешектің теріс мәнін жоятын көлемде оның кез келген орындалмаған нетто-міндеттемелерін мәжбүрлеп жоюды жүзеге асырады;

4) МП шоты бойынша маржа бойынша дефолт болған жағдайда:

– дәрменсіз клирингілік қатысушы/оның Уәкілетті сауда-саттыққа қатысушысы атынан МП шоты бойынша бірыңғай шектелімнің теріс мәнін жоятын көлемде маржа бойынша дефолт болған МП шотында ескерілетін кез келген қамтамасыз етуді сату бойынша мәмілелер жасасу, бұл ретте көрсетілген мәмілелер жасалатын мүлікті таңдауды Клиринг орталығы дербес жүзеге асырады;

– маржа бойынша дефолт болған МП шоты бойынша мүліктік пулдағы барлық активтерді сату қорытындылары бойынша толық көлемде мүліктік пул бойынша маржиналдық талаптар орындалмаған жағдайда, сауда-саттық клирингілік жүйесінде пул бойынша Маржиналдық талаптардың қалдығын орындау үшін

қажетті сомада теңгемен көрсетілген МП шотына сәйкес келетін СКШ+ тен осы МП шотына ақша аударуға өкімді қалыптастыру есебінен клирингілік қатысу сертификаттарын шығаруды жүзеге асырады.

Егер СКШ+ бойынша есепке алынатын ақша көрсетілген аударымды орындау үшін жеткіліксіз болса, жетіспейтін ақша сомасы Клирингілік қатысушының осындай СКШ+ бойынша Клиринг орталығы алдындағы нетто-міндеттемесі ретінде есепке алынады. Клирингілік қатысушының көрсетілген міндеттемесі жақын клирингілік пулға енгізіледі;

- 5) кепілдік жарна бойынша дефолт болған жағдайда дәрменсіз клирингілік қатысушының/оның Сауда-саттыққа уәкілетті қатысушысының атынан меншікті клирингілік шотында ескерілетін кез келген қамтамасыз етуді сату бойынша мәмілелер жасасады, және/немесе Ережелердің 20 бабына сәйкес кепілдік жарна бойынша орындалмаған нетто-міндеттемелер мөлшерінде дәрменсіз клирингілік қатысушының кепілдік жарнасы мөлшерінің жеткіліктілігіне алып келетін және/немесе қамтамасыз ету жеткіліксіз болған жағдайда меншікті клирингілік шотта ескерілетін көлемде өзінің клирингілік шоты бойынша оның кез келген орындалмаған нетто-міндеттемелерін мәжбүрлеп жоюды жүзеге асырады;
- 6) нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында және (немесе) Ережелердің 17 бабы 1 тармағының 2)-6) тармақшаларында анықталған жағдайларда оның атынан/оның Уәкілетті сауда-саттыққа қатысушысының атынан қарама-қарсы бағыттағы теңгерімдеуші мәмілелерді жасасу және Ережелердің 18 бабында анықталған тәртіппен Ережелердің 23 бабы 1 тармағының 1)-5) тармақшаларында анықталған дәйектілікпен дәрменсіз клирингілік қатысушыны қамтамасыз ету есебінен жиынтық нетто-міндеттемені (бар болса) жабу мәмілелерін жасасу арқылы дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған деп танылған нетто-міндеттемелерін мәжбүрлеп жоюды жүзеге асырады.

Егер осы тармақшаның бірінші абзацында көрсетілген іс-қимылдардың нәтижелері бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының қорытынды нетто-міндеттемесі өтелмеген болса, Ережелердің 19 бабына сәйкес бөлу процедурасын және есеп айырысуды жүзеге асырады.

Ережелердің 21 бабына сәйкес клирингілік қорлар есебінен адал ниетті клирингілік қатысушылардың орындалмаған талаптарын жоюды жүзеге асырады.

Дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелері бойынша тұрақсыздық айыбын есептейді.

Дәрменсіз және адал ниетті клирингілік қатысушыларға осы Ережелерге сәйкес жоюды жүргізу қорытындылары бойынша клирингілік есептерді жібереді.

- 7) 17 баптың 1 тармағының 7), 8) тармақшаларына сәйкес дәрменсіз клирингілік қатысушының жарамсыз деп танылған мәмілелерін жоюды Ережелердің 22 бабында белгіленген тәртіппен жүзеге асырады.

19 бап. Бөлу процедурасы

- 1 Бөлу процедурасы адал ниетті клирингілік қатысушылардың талаптарын ішінара орындау мақсатында жүзеге асырылады.
2. Адал ниетті клирингілік қатысушылардың талаптарын ішінара орындау мақсатында бөлу процедурасын жүргізу кезінде адал ниетті клирингілік қатысушының әрбір клирингілік шоты бойынша нетто-талаптың мөлшері мынадай формула бойынша анықталады:

$$EX_p = Q_p \cdot (\sum Q_p - EX_{nku}) / \sum Q_p$$

- EX_p – бөлінуге жататын қаражат есебінен ішінара орындау үшін адал ниетті клирингілік қатысушының клирингілік шоты бойынша нетто-талаптың мөлшері;
- p – нетто-талаптар $p=1, 2, \dots, X$ орындалмаған адал ниетті клирингілік қатысушының клирингілік шоты;
- Q_p – адал ниетті клирингілік қатысушының клирингілік шоты бойынша нетто-талаптың мөлшері;
- EX_{nku} – бөлінуге жататын қаражат мөлшері.

3. Адал ниетті клирингілік қатысушының әрбір клирингілік шоты бойынша орындалмаған нетто-талаптың мөлшері оларды ішінара орындағаннан кейін мынадай формула бойынша есептеледі:

$$D_p = Q_p - EX_p, \text{ мұндағы}$$

- D_p – p -ші адал ниетті клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-талаптарының мөлшері.

20 бап.

Клиринг орталығы ОК функцияларын орындайтын мәмілелер бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған міндеттемелерін мәжбүрлеп жою

1. Дәрменсіз клирингілік қатысушының белгілі бір есеп айырысу күнімен орындалмаған нетто-міндеттемесін мәжбүрлеп жою (бұдан әрі – мәжбүрлеп жою) биржалық нарықтардың ерекшеліктерін ескере отырып, мынадай мәмілелер жасасу арқылы жүзеге асырылады:
  - 1) белгілі бір есеп айырысу күнімен нетто-позицияларды максималды төмендету мақсатында орындалмаған нетто-талаптар есебінен орындалмаған нетто-міндеттеме құрылған қаржы құралын сатып алу бойынша теңгерімдеуші мәмілелер;
  - 2) дәрменсіз клирингілік қатысушыны қамтамасыз ету және/немесе кепілдік жарналары құрылған қаржы құралдарын сату және оның орындалмаған қорытынды міндеттемесі көрсетілген қаржы құралын сатып алу бойынша жабу мәмілелері;
  - 3) деривативтер нарығында – дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемені қалыптастырған мәмілелеріне кері келетін жабатын мәмілелер.
2. Мәжбүрлеп жою мынадай тәртіппен жүзеге асырылады:
  - 1) Клиринг орталығының осы баптың 3 тармағында көрсетілген тәсілдердің бірімен Клиринг орталығының адал ниетте қатысушылар алдындағы орындалмаған нетто-міндеттемесі құрылған қаржы құралын сатып алудың теңгерімдеуші мәмілелерін жасасуы.

Егер Клиринг орталығының осы міндеттеменің есеп айырысу күнімен орындалмаған нетто-міндеттемесі құрылған қаржы құралын сатып алуды жүзеге асыру мүмкіндігі болмаған жағдайда, орындалмаған осы нетто-міндеттеменің есеп айырысу күніне барынша жақындатылған есеп айырысу күнімен бірге қаржы құралының қажетті санын сатып алу және жасалған сатып алу мәмілесінің есеп айырысу күні мен неттинг арқылы есеп айырысудың қажетті күнімен нетто-позициялардың мөлшерін барынша төмендетуге мүмкіндік беретін орындалмаған нетто-міндеттеменің есеп айырысу күні көрсетілген репо операциясы жүзеге асырылады;
  - 2) Клиринг орталығының дәрменсіз клирингілік қатысушы атынан кері бағыттың осы тармағының 1) тармақшасына сәйкес теңгерімдеуші

мәмілелер жасалған шарттарда өзімен теңгерімдеуші мәмілелер жасасуы.

осы тармақтың 1) тармақшаның екінші абзацына сәйкес жасалған теңгерімдеуші мәмілелер жасалған жағдайда, дәрменсіз клирингілік қатысушы атынан Клиринг орталығы жасаған теңгерімдеуші сатып алу мәмілесінің есеп айырысу күні орындалмаған нетто-міндеттеменің есеп айырысу күніне сәйкес келеді, ал мәміле бағасы шетел валютасымен жасалған репо/операция құнын ескеретін (шартты түрде "қысқа мерзімді валюталық своп" деп аталатын) және Биржаның ережелеріне сәйкес анықталатын (бұдан әрі – шетел валютасымен жасалатын операциялар) шамаға түзетіледі;

- 3) деривативтер нарығында – Клиринг орталығының дәрменсіз клирингілік қатысушы және өзімен адал ниетті клирингілік қатысушылар атынан жабатын мәмілелер жасасуы;
- 4) осы тармақтың 1)–3) тармақшаларына сәйкес Клиринг орталығы мен клирингілік қатысушылар жасаған теңгерімдеуші мәмілелердің/жабатын мәмілелердің бағалары мен орындалмаған нетто-позицияларды қалыптастырған мәмілелер бағалары арасындағы нарықтық айырма көрсетілген мәмілелердің неттингін жүргізу кезінде не Клиринг орталығына алдындағы дәрменсіз клирингілік қатысушының нетто-талабын не дәрменсіз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы нетто-міндеттемесін құрайды. Бұл ретте дәрменсіз клирингілік қатысушының болашақ есеп айырысу күні бар құрылған нетто-міндеттемесі ол құрылған күні орындалуға жатады және тоқтатылды деп танылады;
- 5) Клиринг орталығы Клиринг орталығына дәрменсіз клирингілік қатысушының осы тармақтың 4) тармақшасында көрсетілген нетто-талабын есеп айырысу коды бойынша берешекті бірыңғай шектелімнің/өтеудің теріс мәнін жою және/немесе кепілдік жарна бойынша талаптарды орындау үшін пайдаланады.

Басқарма шешімі бойынша Клиринг орталығының осы Ережелерге сәйкес есептелген тұрақсыздық айыбын/айыппұлдарды төлеу үшін, сондай-ақ Клиринг орталығы алдындағы дәрменсіз клирингілік қатысушының міндеттемелері бойынша кез келген берешектерді өзара есеп айырысу арқылы өтеу үшін нетто-талапты пайдалануға құқығы бар.

Бұл ретте, егер осы талап теңгемен қалыптаспаған жағдайда, Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушының нетто-талабын құрайтын қаржы құралын осы баптың 3 тармағында көрсетілген тәсілдердің бірімен теңгеге сату жөнінде мәміле жасасады;

- 6) дәрменсіз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы осы тармақтың 4) тармақшасында көрсетілген нетто-міндеттемесі Ережелердің 23 бабы 1 тармағының 1)–5) тармақшаларында анықталған реттілікпен дәрменсіз клирингілік қатысушының "дефолтты жабу үшін қамтамасыз ету пулына" кіретін қамтамасыз ету және кепілдік жарналары есебінен өзара есеп айырысу арқылы жабылады.

Егер осы нетто-міндеттеме дәрменсіз клирингілік қатысушының қамтамасыз етуі және/немесе кепілдік жарналары қалыптастырылған қаржы құралында қалыптаспаған жағдайда, Клиринг орталығы:

өз атынан осы баптың 3 тармағында көрсетілген тәсілдердің бірімен;

дәрменсіз клирингілік қатысушының атынан алдыңғы абзацқа сәйкес жасалған мәмілелер жасалған көлемде және сол шарттарда өзіне қатысты қамту мәмілелерін жасайды.

Бұл ретте, егер дефолтты қамту үшін қамтамасыз ету пулының белгілі бір түрін әртүрлі қаржы құралдары құраған жағдайда, қамту мәмілелерін жасау үшін қаржы құралдары Ережелердің 23 бабының 5 тармағында анықталған реттілікте пайдаланылады.

3. Дефолтты реттеу жөніндегі процедураларды жүргізу кезінде мәмілелер көрсетілген дәйектілікке сәйкес мынадай тәсілдермен жасалады:

1) биржалық сауда-саттық барысында Клиринг орталығы өтінімдерді беру сәтінде Биржаның сауда-саттық жүйесінде қолданылатын бағалар бойынша мәмілелер жасасуға өтінімдер береді. Өтінімдерді беру уақытын, сондай-ақ берілетін өтінімдердің көлемін Клиринг орталығы дербес анықтайды;

2) егер осы тармақтың 1) тармақшасында белгіленген мәмілелерді биржалық нарықтағы негізгі сауда-саттық сессиялары ішінде толық немесе ішінара жасау мүмкін болмаған жағдайда, Клиринг орталығы Ұлттық Банкпен немесе Провайдер-банкпен немесе өзге де клирингілік қатысушымен қосымша сауда-саттық сессияларында және (немесе) сауда-саттықтың ұзартылған тәртіптерінде және (немесе) биржадан тыс нарықта Ұлттық Банкпен және (немесе) Провайдер-банкпен және (немесе) кез келген клирингілік қатысушымен келісімге сәйкес белгіленетін баға бойынша қажетті көлемде мәмілелер жасасуға құқылы. Бұл ретте, егер жасалатын мәміленің көлемі осы қаржы құралы үшін белгіленген шоғырлану шектелімінің мәнінен аспайтын болса, қаржы құралын сатып алу-сату мәмілелерінің бағасы (+ маржа мөлшерлемесі) – (-маржа мөлшерлемесі) диапазонында және, егер жасалатын мәміленің көлемі шоғырлану шектелімінен артық болса, осындай қаржы құралының есептік бағасынан (+ шоғырлану мөлшерлемесі) – (-шоғырлану мөлшерлемесі) диапазонында болуы тиіс. Қор және валюта нарықтарында, егер биржалық сауда-саттық барысында баға дәліздері шекараларының жылжуы жүзеге асырылған жағдайда, онда жылжу шамасы есепті бағаны жылжудың тиісті шамасына өзгертеді;

3) егер мәмілелер жасасу осы тармақтың алдыңғы тармақшаларына сәйкес мүмкін болмаған жағдайда, Клиринг орталығы өз атынан дефолт болған қаржы құралы бойынша талаптары бар адал ниетті клирингілік қатысушылармен осы сауда-саттық сессиясы жабылған сәтте қолданылатын тиісті есеп айырысу күнімен қаржы құралының есеп айырысу бағалары бойынша мәмілелер жасасады.

Дефолт болған қаржы құралы бойынша нетто-талаптары бар бірнеше адал қатысушылар болған жағдайда, адал ниетті клирингілік қатысушының әрбір клирингілік шоты үшін мәміле көлемі мынадай формула бойынша анықталады:

$$V_p = Q_p \cdot (U_{nku} / \sum Q_p)$$

V_p – өзіне қатысты мәміле жүзеге асырылатын адал ниетті клирингілік қатысушының p -ші клирингілік шотының нетто-талабының мөлшері;

P – $p=1, 2, \dots, X$ дефолт болған қаржы құралында нетто-талабы бар адал ниетті клирингілік қатысушының клирингілік шоты;

Q_p – дефолт болған қаржы құралы бойынша адал ниетті клирингілік қатысушының p -ші клирингілік шоты бойынша нетто-талаптың мөлшері;

U_{nku} – дефолт болған қаржы құралы бойынша орындалмаған нетто-міндеттеменің мөлшері.

4. Клиринг орталығының осы тармақтың екінші абзацында белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып, клирингілік қатысушы дәрменсіз деп

танылған күннен кейінгі күннен бастап үш сауда күні ішінде мәжбүрлеп жоюды жүзеге асыруға құқығы бар.

Валюта немесе қор нарығында маржа бойынша дефолт болған жағдайда Клиринг орталығы клирингілік қатысушы дәрменсіз деп танылған күні мәжбүрлеп жоюды жүзеге асыруға құқылы.

Бұл ретте Клиринг орталығы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес сауда-саттықтың әрбір күнін жабу қорытындылары бойынша мәжбүрлеп жою жүзеге асырылмаған орындалмаған нетто-міндеттемелерге қатысты позицияларды көшіру процедурасын жүзеге асырады.

5. Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушыны мәжбүрлеп жою жөніндегі іс-әрекеттерді жүзеге асыру туралы ол жүзеге асырылатын жұмыс күнінен кешіктірмей хабардар етеді және:
  - 1) дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-талаптарының мен нетто-міндеттемелерінің тоқтатылуы;
  - 2) дәрменсіз клиринг қатысушысының атынан Клиринг орталығы жасасқан теңгерімдеуші мәмілелер мен қамту мәмілелері;
  - 3) мәжбүрлеп жою нәтижелері бойынша құрылған дәрменсіз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелері және/немесе нетто-талаптары;
  - 4) қамтамасыз ету шоттарындағы (егер Клиринг орталығы есеп айырысу ұйымының рөлінде болған жағдайда) және дәрменсіз клирингілік қатысушының кепілдік жарналары шоттарындағы қалдықтар;
  - 5) Ережелерде белгіленген шарттарға және дефолтты реттеу бойынша процедураларды жүргізу тәртібіне сәйкес өзге де мәліметтер туралы ақпаратпен клирингілік есеп және/немесе өзге жазбаша хабарламалар жібереді.
6. Клиринг орталығы осы баптың 3 тармағының 3) тармақшасына сәйкес адал ниетті клирингілік қатысушылардың атынан мәмілелер жасаған жағдайда Клиринг орталығы адал ниетті клирингілік қатысушыларға:
  - 1) дефолттың басталу фактісі;
  - 2) Клиринг орталығы адал ниетті клиринг қатысушысының атынан жасасқан теңгерімдеуші мәмілелер және/немесе жабу мәмілелері;
  - 3) Клиринг орталығы жасаған жоғарыда көрсетілген мәмілелер нәтижесінде адал ниетті клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-позицияларының тоқтатылуы және осы мәмілелерді жүргізу нәтижелері бойынша нетто-міндеттемелердің және/немесе нетто-талаптардың туындауы (болған жағдайда) туралы клирингілік есеп жән/немесе өзге жазбаша хабарламалар жібереді.
7. Дәрменсіз клирингілік қатысушы, сондай-ақ адал ниетті клирингілік қатысушылар осы бапқа және оларға Клиринг орталығы жіберген клирингілік есептерге сәйкес мәжбүрлеп жою шеңберінде Клиринг орталығының атынан жасалған барлық мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындауға міндетті.
8. Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушының атынан, сондай-ақ өзімен мәмілелерге қатысты адал ниетті клирингілік қатысушылардың атынан әрекет ете отырып, Ережелерге сәйкес мәмілелер жасау үшін қажетті барлық заңды және нақты іс-әрекеттерді арнайы өкілеттісіз (сенімхатсыз), сондай-ақ дәрменсіз және адал ниетті клирингілік қатысушылардың келісімінсіз жүзеге асырады.
9. Дәрменсіз клирингілік қатысушы осы баптың 5 тармағына сәйкес клирингілік есепте берілген мәжбүрлеп жою жүзеге асырылған күні биржалық нарықтардың ерекшеліктерінде көрсетілген cut-off time уақытына сәйкес олар мәліметтер мәжбүрлеп жою нәтижелері бойынша нетто-міндеттемелерді

орындамаған жағдайда, Клиринг орталығы Ережелердің 21 бабына сәйкес адал ниетті клирингілік қатысушылардың орындалмаған талаптарын жоюды жүзеге асырады және Ережелердің 26 бабының 5 тармағына сәйкес дәрменсіз клирингілік қатысушыға тұрақсыздық айыбын есептейді.

10. Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушыны қамтамасыз етуді және кепілдік жарналарын осы Ережелерге сәйкес есептелген тұрақсыздық айыбын/айыппұлдарды төлеу үшін, сондай-ақ дәрменсіз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы міндеттемелері бойынша өзге де берешектерді өзара есеп айырысу арқылы өтеу үшін пайдалануға құқылы.

Бұл ретте дәрменсіз клирингілік қатысушының қамтамасыз етуі және кепілдік жарналары теңгемен қалыптастырылмаған жағдайда, Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы кез келген берешегін өтеу мақсатында осы баптың 3 тармағының 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген тәсілдердің бірімен дәрменсіз клирингілік қатысушының теңгемен қамтамасыз етуі және/немесе кепілдік жарнасын құрылған қаржы құралын сату бойынша мәмілелер жасасады.

Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушының осы Ережелерге сәйкес есептелген тұрақсыздық айыбын/айыппұлдарды төлеу үшін, сондай-ақ дәрменсіз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы міндеттемелері бойынша өзге берешектерін өтеу үшін дәрменсіз клирингілік қатысушының осы мүліктік пул бойынша клирингілік қатысу сертификаты құралы бойынша міндеттемелерінен асатын көлемде мүліктік пулға енгізілген қаржы құралдарын пайдалануға құқылы.

11. Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушы мәжбүрлеп жою нәтижелері бойынша орындамаған нетто-міндеттемелерді, сондай-ақ Биржаның ережелеріне сәйкес Клиринг орталығы алдындағы өзге де берешекті өтеуді талап етуге құқылы.
12. Дәрменсіз клирингілік қатысушы өз міндеттемелерін орындағаннан кейін, сондай-ақ Клиринг орталығы алдындағы тұрақсыздық айыбы мен өзге де берешектерін толық төлегеннен кейін Ережелерде белгіленген тәртіппен мәжбүрлеп жою аяқталғаннан кейін қалған өзінің қамтамасыз етуін және/немесе кепілдік жарнасын қайтаруды жүзеге асыруға құқылы.

21 бап.

ОК функцияларын орындау кезінде адал ниетті клирингілік қатысушылардың орындалмаған талаптарын жою. Клиринг орталығының жауапкершілік мөлшерін шектеу

1. Клиринг орталығы өзіне ОК функцияларын қабылдай отырып, Ережелердің 23 бабы 1 тармағының 6) және 7) тармақшаларына сәйкес дефолтты жабу үшін қамтамасыз ету пулының құрамына кіретін дефолт болған биржалық нарықтың клирингілік қорлары мөлшерінде өз жауапкершілігін шектеуді ескере отырып, әрбір адал ниетті клирингілік қатысушы алдындағы нетто-міндеттемелерді орындауға кепілдік береді.
2. Егер Ережелердің 20 бабының 9 тармағына сәйкес жүзеге асырылған мәжбүрлеп жоюды жүзеге асыру қорытындылары бойынша, дәрменсіз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы міндеттемелері толық көлемде орындалмаған жағдайда немесе Ережелердің 22 бабының 4 тармағына сәйкес дәрменсіз клирингілік қатысушының жою неттингінің нәтижелері бойынша орындалмаған міндеттемелері болған жағдайда, Клиринг орталығы Ережелердің 19 бабына сәйкес әрбір адал қатысушы алдында орындайтын міндеттемелердің мөлшерін анықтау мақсатында Клиринг орталығы оларды бөлу процедурасын жүзеге асырады және Клиринг орталығына әрбір адал ниетті клиринг қатысушысының қалған орындалмаған талаптарын жою процедурасын (бұдан әрі – талаптарды жою) клиринг қорларының қаражаты есебінен осы баптың 1 тармағына сәйкес

көрсетілген дәйектілікте және мәжбүрлеп жоюды немесе жою неттингін жүзеге асыру үшін белгіленген мерзімдерде жүзеге асырады.

3. Егер Клиринг орталығына адал ниетті клирингілік қатысушылардың орындалмаған талаптары клирингілік қорлар қалыптастырылған қаржы құралында қалыптаспаған жағдайда, Клиринг орталығы осы талаптар бойынша өз міндеттемелерін орындау мақсатында Ережелердің 20 бабының 3 тармағында анықталған тәсілдердің бірімен клирингілік қорларды құраушы қаржы құралын сату және Клиринг орталығына адал қатысушылардың орындалмаған талаптары қалыптастырылған қаржы құралдарын сатып алу бойынша мәмілелер жасасады.
4. Сақтық қорлар және адал ниетті клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналары есебінен адал қатысушылардың талаптарын жою үшін клирингілік қорларды пайдалану мөлшері мен тәртібі, сондай-ақ Sk шамасы ретінде есептелетін әрбір адал ниетті клирингілік қатысушының пайдаланылған кепілдік жарнасының мөлшерін есептеу Ережелердің 24 бабында белгіленген.
5. Қандай да бір биржалық нарықтың клирингілік қорларын пайдалану есебінен әрбір адал ниетті клирингілік қатысушы алдында жабылатын талаптардың мөлшері, егер адал ниетті клирингілік қатысушылардың орындалмаған талаптарын жабу үшін кепілдікті қордың қаражаты жеткілікті болса және сақтық қордың қаражаты жеткіліксіз болса, Ережелердің 24 бабының 2 тармағына сәйкес F_p шамасы ретінде есептеледі, және егер сақтық және кепілдік клирингілік қорлардың да қаражаты жеткіліксіз болса, Ережелердің 24 бабының 3 тармағына сәйкес L_p шамасы ретінде есептеледі.
6. Клиринг орталығының адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы нетто-міндеттемелері осы баптың 5 тармағына сәйкес есептелетін адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы орындалған талаптардың тиісті сомасына төмендетіледі.
7. Клирингілік қорларды пайдаланғаннан кейін Клиринг орталығының адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы орындалмаған міндеттемелері кейінге қалдырылған міндеттемелер болып танылады, ал адал ниетті клирингілік қатысушылардың тиісті орындалмаған талаптары кейінге қалдырылған талаптар болып танылады.
8. Клиринг орталығы талаптарды жою аяқталған және клирингілік қорлардың қаражаты пайдаланылған күннен кейінгі жұмыс күнінен кешіктірмей клирингтік есепті және/немесе өзге де жазбаша хабарламаларды адал ниетті клирингтік қатысушыларға:
  - 1) дефолттың басталу фактісі және дефолтты реттеу үшін пайдаланылған сақтық қордың мөлшері;
  - 2) талаптарды жоюды жүзеге асыру үшін клирингілік қатысушының пайдаланылған кепілдік жарнасының мөлшері;
  - 3) клирингілік қатысушының кепілдік беру қорына кепілдік жарнаны қалпына келтіруі үшін қажетті сома мөлшері;
  - 4) орындалуы кейінге қалдырылған талаптар мөлшері (болған жағдайда);
  - 5) адал ниетті клирингілік қатысушының атынан Клиринг орталығы жасаған талаптарды жүзеге асырылған жою шеңберінде сату мәмілелері;
  - 6) осы Ережелерде белгіленген дефолтты реттеу бойынша процедураларды жүргізу шарттары мен тәртібіне сәйкес өзге де мәліметтер туралы ақпаратпен жібереді.
9. Клирингілік қорларды қалпына келтіру тәртібі, клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналарға қатысты құқықтары мен міндеттері Ережелердің 25 бабында анықталған.

10. Талаптарды жоюды жүзеге асыру нәтижесінде нетто-талаптары толық орындалмаған адал ниетті клирингілік қатысушы, осы баптың 11 тармағында анықталған жағдайларды қоспағанда, олардың орындалуын талап етуге құқылы емес.
11. Клиринг орталығының адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы міндеттемелерін кейінге қалдыра отырып, міндеттемелердің мөлшері мынадай жағдайларда азаюы мүмкін:
  - 1) дәрменсіз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы берешегін оның өзі немесе өзге де тұлғалар өтеген кезде;
  - 2) дәрменсіз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы орындалмаған міндеттемелері бойынша берешекті сот тәртібімен өндіріп алу кезінде;
  - 3) клирингілік қатысушыны, оның бенефициарлық меншік иесін немесе клирингілік қатысушының клиентін, сондай-ақ клирингілік қатысушыны тікелей немесе жанама иеленетін немесе бақылайтын ұйымды терроризмді және экстремизмді қаржыландыруға байланысты ұйымдар мен тұлғалар тізбесінен алып тастау нәтижесінде;
  - 4) Клиринг орталығы қаржы мониторингі жөніндегі уәкілетті органнан Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасында көзделген негіздер бойынша клирингілік қатысушының немесе оның клиентінің операциялар жүргізу мүмкіндігі туралы тиісті ақпаратты алуы нәтижесінде.
12. Дәрменсіз клирингілік қатысушының оның орындалмаған міндеттемелері бойынша берешегін өтеу есебіне түскен не оның есеп шоттарында ескерілетін және клирингілік қатысушыны, оның бенефициарлық меншік иесін немесе клирингілік қатысушы клиентін, сондай-ақ клирингілік қатысушыны тікелей немесе жанама иеленуші немесе бақылаушы ұйымды терроризмді және экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесінен және/немесе террористік әрекетке қатысты тұлғалар тізімінінен және жаппай қырып-жоятын қаруды таратуды қаржыландыруға байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесін алып тастау нәтижесінде қолжетімді болған қаржы құралдарын Клиринг орталығы оларды алған/тиісті уақиға болған күннен кейінгі екі жұмыс күні ішінде келесі:
  - 1) Клиринг орталығының адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы міндеттемелерін кейінге қалдыра отырып өтеу;
  - 2) клирингілік қатысушылардың пайдаланылған кепілдік жарналарын қайтару;
  - 3) қаражаты пайдаланылған клирингілік сақтық қорды қалпына келтіру реттілігімен пайдаланады.
13. Дәрменсіз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы кез келген берешегі осы баптың 12 тармағында аталған кез келген тәсілмен өтелген жағдайда, Клиринг орталығы алынған қаржы құралдарын адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы міндеттемелерін кейінге қалдыра отырып өтеу үшін Ережелердің 24 бабының 2 немесе 3 тармағына сәйкес клирингілік қорларды пайдалану есебінен әрбір адал ниетті клирингілік қатысушы алдында нетто-талаптарды орындау үшін қолданылған пропорцияларда бөледі..
14. Клиринг орталығының адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы орындалуы кейінге қалдырылған міндеттемелері осы баптың 12 тармағына сәйкес атқарушы сот органының дәрменсіз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы берешегін өндіріп алу жөніндегі шешімін орындау есебіне алынған Клиринг орталығы қаржы құралдарын бөлген күннен кейінгі, не Клиринг орталығының "Есеп саясаты" ішкі құжатында

мерзімі өткен берешекті есепке алу үшін көзделген мерзімде және тәртіппен осы берешекті Клиринг орталығының теңгерімінен есептен шығарғаннан кейінгі келесі жұмыс күні өтелген болып есептеледі. Клиринг орталығы адал ниетті клиринг қатысушыларына Клиринг орталығының кейінге қалдырылған міндеттемелері бойынша талаптарының тоқтатылғаны туралы хабарламаны олар тоқтатылған күні жібереді.

15. Егер есептен шығарылған берешекті борышкер оларды Клиринг орталығының балансынан есептен шығарғаннан және адал ниетті қатысушылар алдындағы кейінге қалдырылған міндеттемелер тоқтатылғаннан кейін өтесе, онда келіп түскен сома осы баптың 12 тармағында анықталған тәртіппен адал ниетті клирингілік қатысушылар арасында осы баптың 13 тармағында анықталған пропорцияларда бөлінеді.

22 бап. Дәрменсіз клирингілік қатысушының жою неттингі

1. Ережелердің 17 бабы 1 тармағының 7) және 8) тармақшаларына сәйкес Басқарма шешімінің негізінде жарамсыз деп танылған ОК-мен жасалған барлық мәмілелер бойынша жою неттингі процедурасы дәрменсіз клирингілік қатысушының барлық клирингілік шоттары бойынша қорытынды нетто-талапты/нетто-міндеттемені анықтау мақсатында жүзеге асырылады.
2. Барлық жарамсыз деп танылған мәмілелер теңгемен мынадай шамалардың сомасы ретінде есептелетін жою неттингінің нәтижелері бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының әрбір клирингілік шоты бойынша нетто-талап/нетто-міндеттеменің толық туындауымен тоқтатылуға жатады (міндеттемелер "минус" белгісімен, талаптар "плюс" белгісімен ескеріледі):
  - 1) жою неттингін жүргізу күнінің соңында белгіленген тиісті есептік бағалар бойынша қайта есептелген есеп айырысудың барлық күндері бойынша қаржы құралдарындағы міндеттемелер;
  - 2) биржалық жарналарды, саудалық және клирингілік алымдарды төлеу бойынша міндеттемелер;
  - 3) репо операциялары бойынша купондық кірісті беру бойынша міндеттемелер;
  - 4) жою неттингін жүргізу күнінің аяғында белгіленген есептік бағалар бойынша қайта есептелген есеп айырысудың барлық күндері бойынша қаржы құралдарындағы талаптар.
3. Ережелердің 17 бабы 1 тармағының 8) тармақшасына сәйкес Басқарма шешімінің негізінде осындай деп танылған дәрменсіз клирингілік қатысушының клиенттік клирингілік шоты бойынша жою неттингінің нәтижелері бойынша нетто-талап/нетто-міндеттеме клирингілік шоттары бойынша мәмілелері жарамсыз деп танылған дәрменсіз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотындағы ағымдағы есеп айырысу күнімен бірге есепке алынады.

Дәрменсіз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотында оның клиенттік клирингілік шоты бойынша жою неттингінің нәтижелері бойынша нетто-талапты/нетто-міндеттемені есепке алу нәтижелері бойынша қорытынды нетто-міндеттеме болған жағдайда, дәрменсіз клирингілік қатысушы мұндай жиынтық нетто-міндеттемені қолданыстағы Регламентке сәйкес клирингілік сессияның басталуынан кешіктірмей орындауға міндетті

Дәрменсіз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шоты бойынша қорытынды нетто-міндеттемені орындамаған жағдайда, Клиринг орталығының клирингілік бөлімшесі Басқармаға нетто-міндеттемелердің дефолтына байланысты нетто-міндеттемелерді орындамады деп тану туралы мәселені шығарады және Ережелердің 17 бабында көзделген процедураларды жүзеге асырады.

Жою неттингінің нәтижелері бойынша нетто-талапты/нетто-міндеттемені есепке алу нәтижелері бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотында қорытынды нетто-талап болған немесе дәрменсіз клирингілік қатысушының міндеттемелерді орындауы қолданыстағы Регламентке сәйкес жақын арадағы клирингілік сессияның басталуынан кешіктірілмей болған жағдайда, клирингілік бөлімше Басқармаға осындай клирингілік қатысушыда орындалмаған міндеттемелердің болмауына байланысты олар бойынша мәмілелер жарамсыз деп танылған оның клиенттік клирингілік шотына қатысты жою неттингі рәсімінің аяқталуына байланысты клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп танудың күшін жою туралы мәселені шығарады.

Басқарма клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тануды жою туралы шешім қабылдаған жағдайда, Клиринг орталығы осы тануға байланысты қабылданған өзге де шешімдердің күшін жоюға құқылы.

4. Ережелердің 17 бабы 1 тармағының 7) тармақшасына сәйкес осындай болып танылған дәрменсіз клирингілік қатысушыда жою неттингінің нәтижелері бойынша нетто-талап/нетто-міндеттеме болған жағдайда Клиринг орталығы Клиринг орталығының ішкі есеп жүйесіндегі жекелеген есеп шоттарында осындай нетто-талапты/нетто-міндеттемені ескереді.

Дәрменсіз клирингілік қатысушыда жою неттингінің нәтижелері бойынша нетто-талап болған жағдайда, осындай талапқа қатысты Клиринг орталығы Шетел валюталары бойынша есеп айырысу ережелеріне және/немесе Бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу ережелеріне және/немесе Деривативтер бойынша есеп айырысу ережелеріне сәйкес тыйым салу жөніндегі процедураларды жүзеге асырады.

Жою неттингін жүргізу нәтижелері бойынша Клиринг орталығы алдында дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемесі болған жағдайда, Клиринг орталығы өзінің адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы қарсы міндеттемелерін орындау мақсатында Ережелердің 21 бабына сәйкес клирингілік қорлар есебінен жою неттингі нәтижелері бойынша құрылған нетто-міндеттемелер мөлшерінде адал ниетті клирингілік қатысушылар алдында орындалмаған талаптарды жоюды жүзеге асырады.

5. Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушыға дәрменсіз клирингілік қатысушының осы баптың 2 тармағына сәйкес есептелген нетто-міндеттемесін өндіріп алу туралы талап қоюға және оның сот тәртібімен орындалуын талап етуге құқылы.

23 бап.

Дефолтты жабуға арналған қамтамасыз ету пулы

1. Мәжбүрлеп жоюды жүзеге асыру кезінде теңгерімдеуші мәмілелер жасасу нәтижелері бойынша құрылған дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелерін қамту, сондай-ақ белгілі бір биржалық нарықта адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы ОК-мен мәмілелер бойынша Клиринг орталығының нетто-міндеттемелерін орындау мақсатында қамтамасыз етудің мынадай түрлерінен қаржы құралдары (бұдан әрі – дефолтты жабу үшін қамтамасыз ету пулы) мынадай ретпен пайдаланылады:

- 1) егер дефолт осы клиенттік шот бойынша міндеттемелер бойынша болса, дәрменсіз клирингілік қатысушының көрсетілген клирингілік шотқа байланысты клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шоты/МП клиенттік шоты бойынша міндеттемелерді қамтамасыз етуді құрайтын есеп айырысу ұйымындағы қаржы құралдары. Бұл ретте осы дәрменсіз клирингілік қатысушының өзге клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шоттары/МП клиенттік шоттары бойынша

- міндеттемелерді қамтамасыз етуді құрайтын, дефолтқа жол берілмеген қаржы құралдары пайдаланылмайды;
- 2) клирингілік қатысушы дефолтқа жол берген және егер дефолт меншікті клирингілік шот/МП меншікті шоты бойынша болған жағдайда дәрменсіз деп танылған биржалық нарыққа дәрменсіз клирингілік қатысушыны меншікті клирингілік шот бойынша қамтамасыз ету.
Егер дефолт клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шот бойынша болса, Клиринг орталығының меншікті клирингілік шотта қамтамасыз етуді және/немесе дәрменсіз клирингілік қатысушыны ЖК өз шотында қамтамасыз етуді ағымдағы есеп айырысу күнімен осындай клирингілік шот бойынша нетто-міндеттемеден асатын және Клиринг орталығының осындай клирингілік шоты бойынша қамтамасыз етуге қойылатын талаптарынан асатын мөлшерде пайдалануға құқығы бар;
  - 3) дәрменсіз клирингілік қатысушының дефолтқа жол берген және дәрменсіз деп танылған биржалық нарықтың клирингілік кепілдік қорына кепілдік жарнасы;
  - 4) дәрменсіз клирингілік қатысушыны клирингілік қатысушы ағымдағы есеп айырысу күнімен дәрменсіз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерінен және меншікті клирингілік шот бойынша қамтамасыз етуге қойылатын талаптардан асатын мөлшерде дефолтқа жол бермеген кез келген биржалық нарықты қамтамасыз етудің меншікті шоттарында қамтамасыз ету;
  - 5) дәрменсіз клирингілік қатысушының, егер оның осы нарықта орындалмаған міндеттемелері болмаса, кез келген биржалық нарықтың клирингілік кепілдік қорына кепілдік жарнасы;
  - 6) дефолт жіберілген биржалық нарықтың клирингілік сақтық қоры;
  - 7) Ережелердің 24 бабының 1 тармағына сәйкес есептелетін мөлшерде тиісті клирингілік кепілдік қорына адал ниетті клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналары.
2. Қандай да бір биржалық нарықта дефолтты реттеу үшін:
- 1) клирингілік қатысушыны, оның бенефициарлық меншік иесін, сондай-ақ осындай клирингілік қатысушыны тікелей немесе жанама иеленетін немесе бақылайтын ұйымды терроризмді және экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне, террористік қызметке қатысы бар тұлғаларға тізіміне, жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне енгізген жағдайда, клирингілік қатысушының және оның клиенттерінің;
  - 2) оны терроризмді және экстремизмді қаржыландыруға байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне, террористік қызметке қатысы бар тұлғалардың тізіміне, жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландыруға байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне енгізген жағдайда, клирингілік қатысушы клиентінің ақша мен қаржы құралдары пайдаланылмайды;
3. Бір клирингілік күн үшін қандай да бір биржалық нарықта дефолтты реттеу үшін пайдаланылуы мүмкін клирингілік сақтық қордың ең жоғары үлесі 25%-дан аспайды.
4. Егер дефолтты жабу үшін қамтамасыз ету пулының белгілі бір түрін әртүрлі қаржы құралдары құраған жағдайда, оларды орындалмаған міндеттемелерді жабу мақсатында мәмілелер жасасу кезінде пайдалану үшін олардың мынадай реттілігі қолданылады:
- 1) орындалмаған міндеттеменің есеп айырысу валютасы;

- 2) өзге валюта мынадай ретпен: KZT, USD, EUR, RUB;
- 3) Клиринг орталығының таңдауы бойынша Орталық депозитарийдегі жеке шоттың KASE бөліміндегі кез келген бағалы қағаздар.
5. Клирингілік қорларды пайдалану және қалпына келтіру Ережелердің 24 және 25 баптарына сәйкес жүзеге асырылады.

24 бап. Клирингілік қорларды пайдалану тәртібі

1. Қандай да бір биржалық нарықтың клирингілік кепілдік қорына адал ниетті клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналарынан пайдаланылатын ақша сомасын есептеу үшін мынадай формула қолданылады:

$$S_k = \min\left(\frac{D-R}{N}; G_k\right), \text{ мұндағы}$$

- S_k – k-ші адал ниетті клирингілік қатысушының кепілдік жарнасынан пайдаланылатын ақша сомасы;
- K – адал ниетті клирингілік қатысушы, $k=1, 2, \dots, N$;
- $\min$ – жақшада көрсетілген мәндердің ең азын анықтайтын математикалық функция;
- D – $\sum_p D_p$ ретінде есептелетін адал ниетті клирингілік қатысушылардың орындалмаған нетто-талаптарының жиынтық мөлшері, мұндағы D_p Ережелердің 19 бабының 3 тармағына сәйкес анықталады;
- G_k – k-ші адал ниетті клирингілік қатысушының кепілдік жарнасының минималды қажетті мөлшері;
- R – Ережелердің 23 бабының 3 тармағын шектеуді ескере отырып, адал ниетті клирингілік қатысушылардың орындалмаған нетто-талаптарын жабу үшін қолжетімді дефолт болған биржа нарығының сақтық қорының ақша сомасы;
- N – адал ниетті клирингілік қатысушылардың саны.

2. Қандай да бір биржалық нарықтың клирингілік сақтық қорының ақшасын осындай сақтық қордың қаражаты есебінен жабылатын әрбір адал ниетті клирингілік қатысушының нетто-талаптарының мөлшерін есептеу үшін адал ниетті клирингілік қатысушылардың орындалмаған нетто-талаптарын жабуға пайдалану кезінде мынадай формула қолданылады:

$$F_p = \min\left(\left(R * \frac{D_p}{D}\right); D_p\right), \text{ мұндағы}$$

- F_p – клирингілік сақтық қор қаражаты есебінен жабылатын p-ші адал ниетті клирингілік қатысушының нетто-талаптарының мөлшері;
- p – нетто-талаптары $p=1, 2, \dots, X$ орындалмаған адал ниетті клирингілік қатысушы;
- D_p – осы Ережелердің 19 бабының 3 тармағына сәйкес есептелген p-ші адал ниетті клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-талаптарының мөлшері;
- D – осы баптың 1 тармағында белгіленген белгі;
- R – осы баптың 1 тармағында белгіленген белгі.

3. Қандай да бір биржалық нарықтың клирингілік кепілдік қорының ақшасын әрбір адал ниетті клирингілік қатысушының клирингілік кепілдік қорының қаражаты есебінен жабылатын нетто-талаптарының мөлшерін есептеу үшін

адал ниетті клирингілік қатысушылардың орындалмаған нетто-талаптарын жабуға пайдалану кезінде мынадай формула қолданылады:

$$L_p = \min \left(\left(G * \frac{D_p}{D} \right); (D - R) * \frac{D_p}{D} \right), \text{ мұндағы}$$

- G – мәжбүрлеп жою процедурасы немесе жою неттингі процедурасы жүзеге асырылған дәрменсіз клирингілік қатысушының кепілдік жарнасын қоспағанда, дефолт болған биржа нарығының кепілдік қорының мөлшері;
- L_p – клирингілік кепілдік қорының қаражаты есебінен жабылатын р-ші адал ниетті клирингілік қатысушының нетто-талаптарының мөлшері.

4. Клирингілік қорлардың қаражатын пайдалану Ережелердің 21 бабында белгіленген тәртіппен ОК-мен мәмілелер бойынша адал ниетті клирингілік қатысушылардың орындалмаған нетто-талаптарын жою процедурасын жүргізу шеңберінде жүзеге асырылады

25 бап. Клиринг қорларын қалпына келтіру тәртібі

1. Міндеттемелерін орындау үшін клирингілік қорлардың қаражаты пайдаланылған дәрменсіз клирингілік қатысушы оларды Ережелерде белгіленген шарттарда және тәртіппен толық көлемде өтеуге міндетті.
2. Дәрменсіз клирингілік қатысушы клирингілік қорлардың қаражатын қалпына келтіру (өтеу) жөніндегі міндеттемесі тіркелген клирингілік сессияның нәтижелері бойынша клирингілік есепті алғаннан кейін келесі есептік күн ішінде осы міндеттемені толық көлемде орындауға міндетті.

3. Адал ниетті клирингілік қатысушы Ережелердің 15 бабында анықталған тәртіппен кепілдік қорына кепілдік жарнаны қалпына келтіру жөніндегі талаппен клирингілік есепті алған күннен кейінгі күннен бастап бес жұмыс күні ішінде кепілдік жарнаны енгізуге міндетті.

Тиісті биржалық нарықтың кепілдік қорына жарнаны толтыру бойынша көрсетілген міндет адал ниетті клирингілік қатысушыда есеп айырысу күніне 1 (бір) реттен және күнтізбелік жыл ішінде 6 (алты) реттен жиі туындамайды.

4. Клирингілік қатысушы осы баптың 2 немесе 3 тармағында көрсетілген міндеттемені орындамаған жағдайда оған Ережелерде және Клирингілік қатысушылар туралы қағидада көзделген шаралар қолданылады.
5. Дәрменсіз клирингілік қатысушы осы баптың 2 тармағында көрсетілген міндеттемені орындаған жағдайда Клиринг орталығы адал ниетті клирингілік қатысушыларды:

- 1) дәрменсіз клирингілік қатысушының клирингілік қорлардың қаражатын қалпына келтіру (өтеу) жөніндегі міндеттемені орындауы туралы;
- 2) өзінің кепілдік жарнасын толықтыру жөніндегі талаптарды орындаған адал ниетті клирингілік қатысушылардың Клиринг орталығына көрсетілген соманы қайтаруға электрондық құжаттар алмасу жүйесі арқылы өтініш беру құқығы туралы хабарландырады.

6. Осы Ережелерге сәйкес дефолтты реттеу жөніндегі процедураларды жүзеге асыру шеңберінде адал ниетті клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналарынан қаражат пайдаланылған жағдайда, адал ниетті клирингілік қатысушы Ережелерде белгіленген жағдайларды қоспағанда, Клиринг орталығында көрсетілген қаражатты қалпына келтіруді (өтеуді) талап етуге құқылы емес.

26 бап. Тұрақсыздық айыбы

1. Тұрақсыздық айыбы жосықсыз немесе дәрменсіз клирингілік қатысушыға жосықсыз немесе дәрменсіз клирингілік қатысушы Ережелерге сәйкес өз міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін есептеледі.
2. ОК-сыз мәмілелер бойынша дефолтқа жол берген жосықсыз клирингілік қатысушы Клиринг орталығының "Кіру жарналары, клирингілік алымдар және тұрақсыздық айыбы туралы қағида" ішкі нормативтік құжатына сәйкес айыппұл төлейді.
3. Қор және валюта нарықтарында жасалған мәмілелер бойынша жосықсыз немесе дәрменсіз клирингілік қатысушы Клиринг орталығына Клиринг орталығының позицияны көшіру және (немесе) мәжбүрлеп жою процедурасын қолдану және (немесе) жою неттингі процедурасын қолдану процедурасын қолданғаны үшін қолданылған күні қолданыста болған айлық есептік көрсеткіштің 15 еселенген мөлшерінде айыппұл төлеуге міндетті.

Егер Клиринг орталығы бір клирингілік күн ішінде жосықсыз немесе дәрменсіз клиринг қатысушысының бірнеше сауда-клирингілік шоттары бойынша осы тармақтың бірінші абзацында көрсетілген процедураларды қолданса, онда мұндай қатысушы Клиринг орталығына Клиринг орталығының әрбір сауда-клирингілік шот бойынша реттеу процедураларын қолданғаны үшін айыппұл төлеуге міндетті.

Клирингілік күні ішінде Клиринг орталығы осы тармақтың бірінші абзацында көрсетілген процедураларды жосықсыз немесе дәрменсіз клиринг қатысушысының бір сауда-клирингілік шотына бірнеше рет қолданған жағдайда, мұндай қатысушы Клиринг орталығына Клиринг орталығының реттеу процедураларын қолданғаны үшін айыппұл төлеуге міндетті.

4. ОК-мен мәмілелер бойынша кез келген биржалық нарықта позицияларын реттеу мәжбүрлеп жою процедурасы және (немесе) жою неттингі процедурасын бір клирингілік күннен артық қолдану арқылы жүргізілген дәрменсіз клирингілік қатысушы клирингілік күннің қорытындылары бойынша орындалмаған нетто-міндеттемеге қатысты Клиринг орталығына былайша тұрақсыздық айыбын төлеуге міндетті:

$$PLikv = \min(R \times 0,05\% \times D; R \times 1\%), \text{ мұндағы}$$

$PLikv$ – тұрақсыздық айыбының теңгедегі сомасы;

$\min$ – жақшада көрсетілген мәндердің ең азын анықтайтын математикалық функция;

R – осы қаржы құралы бойынша соңғы сауда-саттық сессиясы жабылған сәтте осы нетто-міндеттеме көрсетілген қаржы құралының есептік бағасы бойынша есептелген теңгедегі орындалмаған нетто-міндеттеменің құны;

D – орындалмаған нетто-міндеттеме орындалмаған күнтізбелік күндердің саны.

5. Егер mark-to-market клирингілік сессиясының қорытындылары бойынша клирингілік қатысушыда пайда болған margin-call-ды клирингілік қатысушы Регламентте белгіленген мерзімде жоймаған жағдайда, клирингілік қатысушы Клиринг орталығына маржа бойынша осындай дефолт күні қолданыста болған айлық есептік көрсеткіштің 15 еселенген мөлшерінде айыппұл төлеуге міндетті.

Қатарынан үш ай ішінде маржа бойынша дефолт қайтадан тіркелген жағдайда, клирингілік қатысушы Клиринг орталығына маржа бойынша осындай дефолт күні қолданыста болған айлық есептік көрсеткіштің 50 еселенген мөлшерінде айыппұл төлеуге міндетті.

6. Клирингілік қатысушы осы баптың 3 тармағында көрсетілген айыппұлды және осы баптың 4 тармағында көрсетілген тұрақсыздық айыбын Клиринг

орталығы тиісті шотты ұсынған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде төлеуге тиіс.

Осы тармақтың бірінші абзацында көрсетілген тұрақсыздық айыбын төлеу күні Клиринг орталығының корреспонденттік шотына тұрақсыздық айыбы сомасын есептеген күн болып есептеледі.

7. Клирингілік қатысушының өз міндеттемелерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы:
  - 1) Биржаның қандай да бір ақпараттық жүйесінің және/немесе Клиринг орталығының немесе оның жеке компонентінің жұмысында туындаған техникалық жаңылыспен;
  - 2) Клиринг орталығының ішкі құжаттарында және/немесе клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шартта көзделген өз функцияларын Клиринг орталығының тиісінше орындамауымен;
  - 3) еңсерілмейтін күш мән-жайларының (форс-мажор жағдайлары, яғни табиғи апаттар, дүлей зілзалалар, соғыстар, әскери іс-қимылдар, террористік актілер, халықтық толқулар, заңнаманың өзгеруі, реттеуші (уәкілетті) органдардың іс-қимылдары мен шешімдер, жергілікті атқарушы органдардың, мемлекеттік органдар мен лауазымды тұлғалардың шешімдері, оның ішінде карантин жариялау және клирингілік қатысушы болжай алмаған және клирингілік қатысушының өз міндеттерін тиісінше орындауына тікелей әсер еткен басқа да осындай мән-жайлар) немесе қаржы нарығы ұйымдарының қызметін тоқтата тұруға байланысты, оның ішінде Биржа және/немесе Клиринг орталығы және/немесе клирингілік қатысушы орналасқан елді мекендерде төтенше жағдайдың енгізілуіне немесе төтенше жағдайдың басталуына байланысты өзге де уақиғалардың туындауымен;
  - 4) мәміленің немесе своп/репо операциясының нысанасы болып табылатын қандай да бір қаржы құралының дұрыс белгіленбеген параметрлерімен;
  - 5) клирингілік қатысушының ақылға қонымды бақылауының шегінен шығатын өзге де жағдайлармен және/немесе уақиғалармен байланысты болған жағдайларда Клирингілік қатысушыларға тұрақсыздық айыбын есептеу Клиринг орталығы Басқармасының шешімі бойынша жойылуы мүмкін.

Клиринг орталығы клирингілік қатысушының өз міндеттемелерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы Клиринг орталығының сыни маңызды өнім берушісінің немесе оның жеке компонентінің қандай да бір ақпараттық жүйесінің жұмысында туындаған техникалық жаңылыстан туындаған жағдайда жауапты болмайды.

27 бап.

Дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған міндеттемелерін өндіріп алу

1. Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушыдан кез келген орындалмаған міндеттемелерді, оның ішінде:
  - 1) Клиринг орталығы ОК функцияларын орындайтын мәмілелер бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған міндеттемелерін;
  - 2) дәрменсіз клирингілік қатысушының биржалық және клирингілік алымдарына, тұрақсыздық айыбына және өзге де берешектеріне ақы төлеу бойынша міндеттемелерін өндіріп алу мақсатында сот органдарына және өзге органдарға жүгінуге құқылы.

2. Осы баптың 1) тармақшасында көрсетілген міндеттемелер бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушыдан берешекті өндіріп алу жөніндегі іс-шараларды жүргізу қорытындылары бойынша Клиринг орталығы алған қаржы құралдары Ережелердің 21 бабының 12 тармағына сәйкес осы өндіріп алу алынған міндеттемелерді орындамау салдарынан туындаған Клиринг орталығының олардың алдындағы міндеттемелерді кейінге қалдырылған орындай отырып, міндеттемелерді өтеу есебіне адал ниетті клирингілік қатысушылар арасында бөлінеді.
3. Адал ниетті клирингілік қатысушылар Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жалпы тәртіппен мәмілелерді ОК-сыз орындамауға немесе жоюға байланысты шығындарды өтеу туралы талапты мәмілелер бойынша клирингілік қатысушы-контрагентке қоюға құқылы.

3 тарау. ҚОР НАРЫҒЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

28 бап. Қор нарығында клирингі жүзеге асырудың ерекшеліктері

1. Клиринг орталығы теңгемен және АҚШ долларымен есеп айырысумен ОК-мен тәртіптерде саудаланатын бағалы қағаздармен мәмілелер бойынша нетто негізде бірыңғай клирингі жүзеге асырады.
2. Клиринг орталығы ОК-сыз тәртіпте саудаланатын бағалы қағаздармен теңгемен есеп айырысумен мәмілелер бойынша гросс негізіндегі клирингі жүзеге асырады.
3. Клиринг орталығы қор нарығының клирингілік қатысушысына белгіленген санатқа байланысты қамтамасыз етуді, ішінара қамтамасыз етумен және толық қамтумен, сондай-ақ клирингілік қатысушылар ішінара қамтамасыз етумен жасасатын мәмілелер үшін Ережелердің 2 бабының 7 тармағында белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып, ОК-мен мәмілелер бойынша клирингі жүзеге асырады.
4. Қамтамасыз ету тәсілі, сондай-ақ клирингілік қатысушылардың ОК-сыз мәмілелер бойынша міндеттемелерін орындамағаны үшін жауапкершілік Биржаның ішкі құжаттарында белгіленген.
5. Клиринг орталығы Регламентке сәйкес белгіленген тәртіппен есеп айырысулар қандай да бір есеп айырысу-клирингілік сессияда жүзеге асырылатын ОК-мен мәмілелер жиынтығы бойынша нетто-талаптарды және нетто-міндеттемелерді (бұдан әрі – клирингілік пул) анықтайды және ОК-сыз әрбір жасалған мәміле бойынша сауда-саттық барысында ОК-сыз мәмілелер бойынша талаптар мен міндеттемелерді анықтайды.
6. Клиринг орталығы Ережелердің 26 бабына сәйкес қор нарығының жосықсыз/дәрменсіз клирингілік қатысушысына оларды төлеуге міндетті тұрақсыздық айыбын есептейді.
7. Клиринг орталығы клирингілік қатысушының клиринг орталығы алдындағы кез келген берешегін (тұрақсыздық айыбын қоса алғанда) төлеу үшін клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шоты бойынша қамтамасыз етуді және/немесе оның кепілдік жарналарын пайдалануға құқылы.

29 бап. Қор нарығындағы клирингілік және сауда-клирингілік шоттардың ерекшеліктері

1. Қор нарығының клирингілік қатысушыларына 1-ші деңгейдегі сауда/клирингілік/сауда-клирингілік/МП шоттары ашылады.
Қор нарығының уәкілетті сауда-саттық қатысушыларына 2-ші деңгейдегі сауда/сауда-клирингілік шоттары ашылады.

Сауда-саттыққа қатысушылардың шоттарын кодтау сауда-саттық жүйесін пайдаланушы клиенттерді тіркеу кезінде Биржа қойған талаптарға сәйкес жүзеге асырылады.

2. Сауда/клирингілік/сауда-клирингілік/МП шоттарын ашу/жүргізу/жабу сауда-клирингілік шоттарды ашуды, жүргізуді және жабуды регламенттейтін ішкі құжатта анықталған тәртіппен жүзеге асырылады

30 бап.

Қамтамасыз етуді енгізу

1. ОК-мен мәмілелер бойынша міндеттемелер мен талаптарды қамтамасыз етуге және орындауға қойылатын талаптарды орындау мақсатында клирингілік қатысушыларға Орталық депозитарийде ашылған мынадай шоттар (шоттар бөлімдері) пайдаланылады:

- ақша бойынша – KASE-нің Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шоты;
- бағалы қағаздар бойынша – KASE бөлімі;
- мүліктік пулға енгізілген бағалы қағаздар бойынша – GAA loba1 бөлімі.

2. Клиринг орталығы қор нарығындағы ОК-мен мәмілелер бойынша есеп айырысу ұйымы бола отырып (ақша бойынша есеп айырысу бөлігінде) қор нарығының клирингілік қатысушысына енгізілген нетто-міндеттемелерді және нетто-талаптарды нетто негізде клиринг қорытындылары бойынша көрсетілген шоттар бойынша ақшамен есепке алу мақсатында Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесінде меншікті, біріктірілген клиенттік және біріктірілген клиенттік кастодиандық қамтамасыз ету шоттарын ашады.

Орталық депозитарий қор нарығында ОК-мен мәмілелер және ОК-сыз мәмілелер бойынша есеп айырысу ұйымы бола отырып (қағаздар бойынша есеп айырысу бөлігінде), Орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде әрбір қосалқы шотта (клиенттік және меншікті) қор нарығының әрбір депонент-клирингілік қатысушысының жеке шотын ашады:

- бағалы қағаздарда енгізілген қамтамасыз етуді және ОК-мен жасалған мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелер мен нетто-талаптарды нетто негізде және грос негізіндегі клиринг қорытындылары бойынша ОК-сыз мәмілелер бойынша міндеттемелер мен талаптарды орындауды есепке алу мақсатында KASE бөлімі;
- бағалы қағаздарға бағыт беретін ОК-сыз репо, сатып алу-сату операцияларына жататын ашу мәмілесін орындау кезінде бұғаттау мақсатында Repo бөлімі;
- клирингілік қатысушы мүліктік пулға енгізген бағалы қағаздарды есепке алу мақсатында GAloba1 бөлімі.

Орталық депозитарий қор нарығында ОК-сыз мәмілелер бойынша есеп айырысу ұйымы бола отырып (ақша бойынша есеп айырысу бөлігінде), гросс негізде ОК-сыз әрбір мәміле бойынша ақшадағы міндеттемелер мен талаптарды орындау мақсатында:

- Орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде ҚБЕО-да шоты бар КҚ болып табылмайтын қор нарығының клирингілік қатысушысы – әрбір депонент үшін меншікті және клиенттік (біріктірілген) банк шоттарын ашады және олар бойынша есеп айырысулардың орындалуын қамтамасыз етеді;
- ҚБЕО-да шоты бар КҚ болып табылатын қор нарығының клирингілік қатысушысы – әрбір депонент үшін Ұлттық Банкте ашылған корреспонденттік шоттар бойынша есеп айырысуға құжаттарды жіберуді қамтамасыз етеді.

3. Қор нарығының клирингілік қатысушысы ОК-мен мәмілелер бойынша қаржы құралдарын KASE-нің Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шотына және (немесе) KASE бөлімдеріне өзіне берілген санат үшін белгіленген шарттарға сәйкес және Ережелердің 2 бабының 7 тармағында белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып, қамтамасыз етудің жеткіліктілігіне қойылатын талаптарды орындау үшін есепке алуды қамтамасыз етуге міндетті.
4. Қор нарығының клирингілік қатысушылары ОК-мен мәмілелер бойынша тиісті валютадағы ақшаны Клиринг орталығының Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шотына Бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу ережелеріне сәйкес Клиринг орталығының интернет-сайтында жарияланатын деректемелер бойынша аударады.
5. Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесіндегі қамтамасыз ету шоттарында есепке алынатын ақшамен қамтамасыз етуді енгізу және қайтару тәртібі ОК-мен мәмілелер бойынша Бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу ережелерінде белгіленген.
6. Бағалы қағаздарды KASE бөлімінен негізгі бөлімге қайтару Орталық депозитарий Ережелерінің жиынтығына сәйкес клирингілік қатысушы Орталық депозитарийге жіберетін қайтаруға арналған сұрау салу негізінде жүзеге асырылады.

Орталық депозитарий қайтаруды ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде мынадай оң тексерулерді жүзеге асырған кезде ғана орындайды:

- 1) қайтарылатын бағалы қағаздарды есепке алмай есептелген сұрау салу алынған СКШ "+" және СКШ "0" бойынша есеп айырысу үшін пайдаланылатын KASE бөлімі бойынша бағалы қағаздардағы кіріс және жоспарлы позициялардың мөлшері теріс болмайды;
  - 2) KASE бөлімінде ескерілетін қайтарылатын бағалы қағаздарды есепке алмай есептелген қайтаруға сұрау салу алынған СКШ "+" бойынша бірыңғай шектелім ішінара қамтамасыз ету шарттарымен тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайды немесе KASE бөлімінде ескерілетін Т+ есептерінің әрбір күні үшін бағалы қағаздардағы жоспарлы позицияның мөлшері толық қамту шарттарында тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайды.
7. Бағалы қағаздарды GLAlobal бөлімінен KASE бөліміне қайтару клирингілік қатысушының Клиринг орталығының "КҚС нұсқаулығы" ішкі құжатына сәйкес сауда-саттық клирингілік жүйені пайдалана отырып, Клиринг орталығына ұсынған аударуға тиісті өтінімі негізінде жүзеге асырылады.
  8. Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесіндегі қамтамасыз ету шоттарында ескерілетін Орталық депозитарийдегі Клиринг орталығының корреспонденттік шотынан ақшаны қайтару ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде мынадай оң тексерулер жүзеге асырылған кезде ғана орындалады:
    - 1) қайтарылатын ақшаны есепке алмай есептелген қайтаруға сұрау салу алынған СКШ "+" үшін қамтамасыз ету шотындағы ақша бойынша жоспарлы позицияның мөлшері теріс болмайды.
    - 2) қамтамасыз ету шотында ескерілетін қайтарылатын ақшаны есепке алмай есептелген қайтаруға сұрау салу алынған СКШ "+" бойынша бірыңғай шектелім ішінара қамтамасыз ету шарттарында тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайды немесе қамтамасыз ету шотына есепке алынатын ақшамен жоспарлы позицияның мөлшері Т+ есеп айырысудың әрбір күні үшін толық қамту шартымен тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайды.

9. Егер ішінара қамтамасыз ету шарттарымен тексеру жүзеге асырылатын СКШ "+" бойынша Клиринг орталығы теріс мән болып табылатын бірыңғай шектелімнің ең аз рұқсат етілген мәніне шектеу белгілеген жағдайда, онда осы баптың 6 тармағының 2) тармақшасында және 8 тармағының 2) тармақшасында көрсетілген тексерулер Клиринг орталығы белгілеген бірыңғай шектелімнің минималды рұқсат етілген мәнін ескере отырып орындалады.
10. Қор нарығының клирингілік қатысушысы ОК-сыз мәмілелер бойынша саудасаттық жүйесіне өтінім берген кезге дейін мәміле бойынша қаржы құралдарын мынадай шарттарда есептеуді қамтамасыз етуге міндетті:
  - ақша бойынша – Ұлттық Банктегі корреспонденттік шотқа (ҚБЕО-да шоты бар КҚ болып табылатын клирингілік қатысушылар үшін) немесе Орталық депозитарийдегі банктік шотқа (меншікті немесе клиенттік) (есеп айырысу валютасымен туындайтын міндеттемелердің толық көлемінде ҚБЕО-да шоты бар КҚ болып табылмайтын клирингілік қатысушылар үшін) есеп айырысу валютасында туындайтын міндеттемелердің толық көлемінде;
  - бағалы қағаздар бойынша – KASE бөліміне Орталық депозитарийдегі жеке шоттың қосалқы шотының (клиенттік немесе меншікті) KASE бөліміне бағалы қағаздар бойынша туындайтын міндеттемелерді ескере отырып есептелген бағалы қағаздардағы кіріс және жоспарлы позиция теріс болмайды.

31 бап.

Қор нарығындағы есеп айырысулар. Жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындау

1. ОК-мен мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру мақсатында Клиринг орталығы әрбір клирингілік күні Регламентке сәйкес клирингілік шотта ескерілетін мынадай ақпаратты басшылыққа ала отырып, СКШ+ әрбір клирингілік шоты бойынша әрбір қаржы құралы бойынша нетто-талаптарды және/немесе нетто-міндеттемелерді анықтайды:

әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясына клиринг пулының мәмілелері бойынша ағымдағы есеп айырысу күні бар клирингілік шотында ескерілетін міндеттемелер мен талаптар туралы;

осы баптың 2 және 3 тармақтарында белгіленген тәртіппен клирингілік шотында ескерілетін репо бойынша және (немесе) сатып алу-сату мәмілелері бойынша купонды бірінші есеп айырысу-клирингілік сессиясына беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптар туралы.

2. Клиринг орталығы, егер бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімін тіркеу күні:
  - егер тізілім күннің басында жасалған жағдайда, осы күнді қоспағанда, репо ашу мәмілесінің есеп айырысу күнінен бастап осы күнді қоса алғанда репоны жабу мәмілесінің есеп айырысу күніне дейінгі;
  - егер тізілім күннің соңында жасалған жағдайда, осы күнді қоса алғанда, репо ашу мәмілесінің есеп айырысу күнінен бастап осы күнді қоспағанда репоны жабу мәмілесінің есеп айырысу күніне дейінгі кезеңге келген жағдайда, репо сатушыдан репо сатып алушыдан ОК режимінде жасалған репо операцияларының нысанасы болып табылатын KASE бөлімінде ескерілетін бағалы қағаздар бойынша купондық сыйақылар және (немесе) дивидендік төлемдер бойынша табысты беруді (бұдан әрі – репо бойынша табысты беру) жүзеге асырады.

Жүргізілген төлем мөлшеріндегі табысты беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптарды Клиринг орталығы есеп айырысу күнінде қандай да бір СКШ+ бойынша mark-to-market сессиясын өткізу кезеңінде қояды, клиринг пулының нетто-позицияларының есебіне бірінші есеп айырысу-клирингілік

сессиясына енгізіледі және Регламентте анықталған тәртіппен орындалуға жатады.

Клиринг орталығы төлем агентінен жүргізілген төлемдер туралы хабарлама алған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде кірісті беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптарды қоюға құқылы.

Клиринг орталығының қандай да бір ақпараттық жүйесінің немесе оның жекелеген компонентінің жұмысында туындаған техникалық жаңылыс жағдайында Клиринг орталығы төлем агентінен жүргізілген төлемдер туралы хабарлама алған күннен бастап 10 (он) жұмыс күні ішінде кірісті беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптарды қоюға құқылы.

Кірісті беру көзделген репо операциясын жасаған сәттен бастап репо сатып алушының кірісті беру жөніндегі міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету мақсатында репо сатып алушы осындай міндеттемелерді орындағанға дейін тиісті СКШ+ бойынша бірыңғай шектелім күтілетін кірісті төлеу сомасына азайтылады.

Эмитент осындай төлемдер бойынша міндеттемелерді орындамау себебінен эмитент осындай төлем бойынша міндеттемелерді орындауға тиіс соңғы күннен бастап 1 ай ішінде кірісті беру көзделген репо операциясының нысанасы болып табылатын бағалы қағаздар бойынша купондық сыйақы және (немесе) дивидендтік төлемдер төленгені туралы төлем агентінен хабарлама болмаған жағдайда Клиринг орталығы мынадай іс-әрекеттерді жүзеге асырады:

- 1) егер эмитент репо сатып алушыға сыйақы немесе дивидендтер төлеген жағдайда репо сатушысына репо сатушысының атауын ашып және репо сатушыға репо сатып алушының атауын ашып, репо сатып алушының облигациялар бойынша купондық сыйақысын немесе үлестік бағалы қағаздар бойынша дивидендтерді қайтаруы бойынша талап ету құқығын репо сатушыға береді.

Бұл ретте Клиринг орталығының репо сатушыға облигациялар бойынша купондық сыйақыны немесе үлестік бағалы қағаздар бойынша дивидендтерді қайтаруы бойынша Клиринг орталығына репо сатушының осындай талап ету құқығы күшін жояды.

- 2) Клиринг орталығының репо сатып алушыға облигациялар немесе үлестік бағалы қағаздар бойынша дивидендтер бойынша купондық сыйақыны қайтару жөніндегі талап ету құқығының жойылғаны және репо сатушысының атауын репо сатып алушыға ашып көрсете отырып, репо сатып алушыда осы талап ету құқығының туындағаны туралы репо сатып алушыны хабардар етеді;
  - 3) репо сатып алушының СКШ "+" бойынша кіріс төлемін беру бойынша бұрын бұғатталған қамтамасыз ету сомасына бірыңғай шектелімді ұлғайтады;
3. Клиринг орталығы, егер сатып алу-сату мәмілесі бойынша есеп айырысу күні:
- егер тізілім күннің басына жасалған жағдайда, осы күнді қоса алғанда, тіркелген күннен бастап, осы күнді қоспағанда, купондық сыйақыны төлеу күніне дейінгі;
  - егер тізілім күннің соңында жасалған жағдайда, осы күнді қоса есептемегенде, белгіленген күннен бастап осы күнді қоса алғанда, купондық сыйақыны төлеу күніне дейінгі кезеңге келген жағдайда, сатушыдан болашақ есеп айырысу күндерімен (Т+) ОК тәртібінде жасалған облигациялармен сатып алу-сату мәмілелері бойынша купонды сатып алушыға беруді жүзеге асырады (бұдан әрі – сатып алу-сату мәмілесі бойынша купонды беру).

Жүргізілген төлем мөлшерінде сатып алу-сату мәмілесі бойынша купонды беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптарды Клиринг орталығы есеп айырысу күнінде марк-to-market сессиясын өткізу кезеңінде қандай да бір СКШ "+" бойынша қояды және клиринг пулының нетто-позицияларының есебіне бірінші есеп айырысу-клирингілік сессиясында енгізіледі және Регламентте анықталған тәртіппен орындалуға жатады.

Клиринг орталығы төлем агентінен жүргізілген төлемдер туралы хабарлама алған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде кірісті беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптарды қоюға құқылы.

Клиринг орталығының қандай да бір ақпараттық жүйесінің немесе оның жекелеген компонентінің жұмысында туындаған техникалық жаңылыс жағдайында Клиринг орталығы төлем агентінен жүргізілген төлемдер туралы хабарлама алған күннен бастап 10 (он) жұмыс күні ішінде кірісті беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптарды қоюға құқылы.

Сатып алу-сату мәмілесі бойынша купонды беру жөніндегі міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында, ол бойынша купонды беру көзделген сатып алу-сату мәмілесі жасалған сәттен бастап мұндай міндеттемелерді орындағанға дейін сатушының тиісті СКШ "+" бойынша бірыңғай шектелім купонды күтілетін төлеу сомасына азайтылады.

Төлем агентінен купонды беру көзделген сатып алу-сату мәмілесінің нысанасы болып табылатын облигациялар бойынша купондық сыйақыны төлеу жүргізілгені туралы хабарлама болмаған жағдайда, эмитент осындай төлем бойынша міндеттемелерді орындауға тиіс соңғы күннен бастап 1 ай ішінде эмитент осындай төлем бойынша міндеттемелерді орындамау себебінен Клиринг орталығы мынадай іс-қимылдарды жүзеге асырады:

- 1) егер сыйақыны эмитент сатып алу-сату мәмілесін сатушыға төлеген жағдайда, сатып алу-сату мәмілесін сатып алушыға сатып алу-сату мәмілесінің атауын ашып және сатып алушының атауын сатып алу-сату мәмілесін сатушыға ашып бере отырып, облигацияларды сатып алу-сату мәмілесін сатушының купондық сыйақыны қайтаруы бойынша талап ету құқығын сатып алушыға береді ;
Бұл ретте Клиринг орталығының сатып алушыға облигациялар бойынша купондық сыйақыны сатып алу-сату мәмілесін қайтаруы бойынша Клиринг орталығына облигацияларды сатып алу-сату мәмілесін сатып алушының осындай талап ету құқығы күшін жояды.
- 2) Клиринг орталығының облигациялар бойынша купондық сыйақыны қайтару жөніндегі сатып алу-сату мәмілесін сатушыға талап ету құқығының жойылғаны және сатып алушыда сатып алу-сату мәмілесін сатушының атауын ашып көрсете отырып, сатып алу-сату мәмілесін талап ету құқығының туындағаны туралы облигацияларды сатып алу-сату мәмілесін сатушыға хабарлайды;
- 3) облигацияларды сатып алу-сату мәмілесін сатушының СКШ "+" бойынша бірыңғай шектелімді купондық сыйақы төлемін беру бойынша бұрын бұғатталған қамтамасыз ету сомасына ұлғайтады.
4. Егер репо операциясының нысанасы немесе сатып алу-сату мәмілесінің нысанасы болып табылатын бағалы қағаздардың эмитенті репо операциясының сатушысы және/немесе сатып алу-сату мәмілесі бойынша сатып алушы болып табылса, осы баптың 2 және 3 тармақтарында көрсетілген табысты беру жөніндегі процедуралар жүргізілмейді.
5. Осы баптың 1 тармағына сәйкес анықталған СКШ+ клирингілік шоттары бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелер Регламентте анықталған тәртіппен орындалады.
6. ОК-мен мәмілелер бойынша өзінің нетто-міндеттемелерін орындау үшін қор нарығының клирингілік қатысушысы клирингілік қатысушылардың есеп

айырысуды жүзеге асырған күннің әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясының Регламентінде белгіленген қаржы құралдарын жеткізудің соңғы уақытына (бұдан әрі - cut-off time) дейін осы баптың 1 тармағына сәйкес есептелген нетто-позициялардың орындалуын қамтамасыз ететін қандай да бір СКШ+ (меншікті, клиенттік, клиенттік кастодиандық) қаржы құралдарының болуын ақша және бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу позициялары саудада көрсетілетін мөлшерде ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде тиісті есеп айырысу-клириндік сессияның басында теріс болып табылмайтын мөлшерде KASE-нің Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шотына ақша аудару және KASE/GIlobal бөліміне бағалы қағаздар аудару арқылы қамтамасыз етуге міндетті.

Әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясында cut-off time уақытына клирингілік қатысушылар орындауға жататын ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелер туралы ақпарат сессия басталған сәтте тіркеледі және клирингілік қатысушыларға Регламентке сәйкес клирингілік есепті жіберу арқылы ұсынылады.

Клиринг орталығының клирингілік қатысушының cut-off time уақытына қарай орындалмаған міндеттемелерін реттеу мақсатында жасалған мәмілелер бойынша талаптарды/міндеттемелерді, сондай-ақ толық қамтумен мәмілелер бойынша талаптар/міндеттемелерді ескере отырып, әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясының қорытындылары бойынша қандай да бір ТШК+ бойынша қорытынды нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді орындауы осындай сессия кезеңінде осы шот бойынша барлық қорытынды нетто-міндеттемелер толық орындалған жағдайда ғана жүзеге асырылады.

Клиринг орталығының ақша бойынша қорытынды нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді орындауы Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесінде ашылған қамтамасыз ету шоттары (меншікті, біріктірілген клиенттік, біріктірілген кастодиандық) бойынша клирингілік қатысушыларға, KASE/GLAlobal бөлімдері бойынша бағалы қағаздар бойынша Регламентте белгіленген есеп айырысу-клирингілік сессиясы аяқталған уақыттан кешіктірмей жүзеге асырылады.

7. Қандай да бір есеп айырысу-клирингілік сессиясы бойынша клиринг пен есеп айырысуды жүзеге асыру мақсатында Клиринг орталығы Регламентте белгіленген мерзімде мынадай іс-қимылдарды жүзеге асырады:
  - 1) нетто-міндеттемелерді орындау үшін қажетті қаржы құралдарының болуын тексереді;
  - 2) Орталық депозитарийге бағалы қағаздарды беру жөніндегі міндеттемелерді орындауға байланысты операцияларды жүзеге асыруға бұйрық жібереді;
  - 3) клирингілік қатысушыны қамтамасыз ету шоттарындағы ақша бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді есептеуді жүзеге асырады;
  - 4) сауда-клирингілік құжаттамада әрбір СКШ+ бойынша қаржы құралдары бойынша қорытынды нетто-міндеттемелерді/қорытынды нетто-талаптарды тоқтатуды жүзеге асырады;
  - 5) cut-off time уақытына есеп айырысуды жүзеге асыру үшін қандай да бір СКШ+ клирингілік қатысушылардың қаржы құралдары жеткіліксіз болған жағдайда, Ережелердің 36 бабына сәйкес позицияны ауыстыру процедурасын жүзеге асыру арқылы жосықсыз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерінің дефолтын реттеу процедураларын жүзеге асырады.
8. Егер жасалған күні мен орындалған күні арасында бағалы қағаздар эмитентін қайта ұйымдастыру, бағалы қағаздар эмитентін қайта ұйымдастырмай жүргізілетін бағалы қағаздарды айырбастау немесе міндеттемелерді орындауға әсер ететін, оның ішінде ОК-мен мәмілелер мәнін өзгертуге алып келетін өзге де іс-әрекеттер сияқты қаржы құралдары бойынша

корпоративтік оқиғалар болатын ОК-мен мәмілелерге қатысты Клиринг орталығы осындай мәмілелерге қатысты мынадай:

- 1) бағалы қағаздар эмитентін қайта ұйымдастыру шарттарын немесе бағалы қағаздар эмитенті белгілеген өзге де іс-қимыл шарттарын ескере отырып, міндеттемелері орындалмаған "ішінара қамтамасыз етумен" мәмілелер нысанасын (объектісін) және/немесе міндеттемелерді орындау тәртібін біржақты тәртіппен өзгерту туралы;
  - 2) мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындау күні Клиринг орталығы Басқармасының шешімімен анықталған есепті күні басталды деп есептелетіні туралы шешімдердің бірін қабылдауға құқылы.
9. ОК-сыз мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру мақсатында Клиринг орталығы Биржаның ішкі құжаттарында анықталған тәртіппен оны жасасу немесе ҚБЖ пайдаланушысы растау сәтінде жасалған мәміле бойынша талаптар мен міндеттемелерді анықтайды және Орталық депозитарийге есеп айырысуды жүзеге асыруға бұйрық жібереді.

Орталық депозитарий алынған бұйрықтың негізінде есеп айырысуды мынадай тәртіппен жүзеге асырады:

- Орталық депозитарийдегі жеке шоттың қосалқы шотының (меншікті немесе клиенттік) KASE бөліміндегі бағалы қағаздардың жеткіліктілігін тексереді;
- бағалы қағаздар жеткілікті болған жағдайда Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттар бойынша ақша бойынша есеп айырысуға бұйрық жібереді (ҚБЕО-да шоты бар КҚ болып табылатын клирингілік қатысушылардың талаптары мен міндеттемелері бойынша) немесе Орталық депозитарийдегі банк (меншікті немесе клиенттік) шоты бойынша есеп айырысуды жүзеге асырады (ҚБЕО-да шоты бар КҚ болып табылмайтын клирингілік қатысушылар үшін).

Орталық депозитарийдегі KASE бөлімінде бағалы қағаздар жеткіліксіз болған және (немесе) Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттағы ақшаның жеткіліксіздігіне және (немесе) Орталық депозитарийдегі банк шотындағы ақшаның жеткіліксіздігіне байланысты есеп айырысу бойынша ҚБЕО бас тартқан жағдайда, Орталық депозитарий мәміле бойынша есеп айырысуларды орындаудан бас тарту жібереді. Орталық депозитарийден мәміле бойынша есеп айырысуларды орындаудан бас тартуды алған жағдайда, Клиринг орталығы Биржаның ішкі құжаттарында анықталған тәртіппен іс-әрекеттерді жүзеге асырады.

10. Клирингілік қатысушы төлеуге тиіс міндеттемелерді уақтылы орындамағаны/орындамағаны үшін айыппұл Ережелердің 26 бабында және "Кіру жарналары, клирингілік алымдар және тұрақсыздық айыбы туралы қағидада" анықталған.
11. Клиринг орталығы клирингілік қатысушылар арасында көрсетілген клирингілік қатысушылардың осындай бағалы қағаздарды иеленуі, пайдалануы және билік етуі нәтижесінде бағалы қағаздармен операциялар бойынша туындайтын депозитарлық және өзге де қызметтер үшін комиссиялық және өзге де шығыстарды беруді жүзеге асырмайды.

32 бап.

Mark-to-market клирингілік сессияларын өткізу тәртібі

1. Регламентте белгіленген мерзімде Клиринг орталығы қор нарығында мынадай мақсаттарда mark-to-market клирингілік сессиясын өткізеді:
  - 1) Регламентте анықталған тәртіппен және Қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін анықтау әдістемесіне (бұдан әрі – Әдістеме) сәйкес тәуекел-параметрлердің жаңа мәндерін белгілейді;

- 2) әрбір СКШ+/ СКШ үшін МП ОК-мен мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау мақсатында бірыңғай шектелімнің жаңа мөндерін есептеуді жүзеге асырады;
  - 3) әрбір СКШ+/ СКШ үшін МП margin-call (ол болған жағдайда) мөлшерін анықтайды;
  - 4) клирингілік қатысу сертификаттарының мүліктік пулына енгізілген қаржы құралдарының есептік бағаларының өзгеруіне байланысты клирингілік қатысу сертификаттарын беруді/өтеуді жүзеге асырады;
  - 5) әрбір СКШ+ үшін төлем агенті тиісті төлемді жүзеге асырған жағдайда репо бойынша кірісті беру және (немесе) сатып алу-сату мәмілелері бойынша купонды беру жөніндегі міндеттемелерді және (немесе) талаптарды қояды;
  - 6) margin-cal туындаған және (немесе) репо бойынша кірісті беру және (немесе) сатып алу-сату мәмілелері бойынша купонды беру жөніндегі талаптар мен (немесе) міндеттемелер қойылған клирингілік қатысушыларға олардың мөлшері туралы ақпаратты қамтитын клирингілік есептерді қалыптастырады және жібереді.
2. Клирингілік қатысушыда mark-to-market клирингілік сессиясының қорытындылары бойынша пайда болған margin-call-ды клирингілік қатысушы ағымдағы клирингілік күннің 14.00 ALT дейін:
    - 1) Т+ қамтамасыз ету тізіміне және/немесе Клиринг орталығының Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шотына кіретін, тиісті СКШ+ шоттарда ескерілетін қаржы құралдарын KASE бөліміне енгізу;
    - 2) қамтамасыз етудің жеткіліксіздігін жоятын мәмілелер жасасу;
    - 3) осы баптың 1 тармағының 4) тармақшасына сәйкес margin-call автоматты түрде жою мүмкін болмаған жағдайда, мүліктік пулға енгізілетін қаржы құралдарын Клиринг орталығының Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шотына және/немесе GIAllobal бөліміне енгізу арқылы алып тастауы тиіс.
  3. Margin-call клирингілік қатысушыда пайда болады, клирингілік шот бойынша бірыңғай шектелім ОК-мен мәмілелер бойынша, клирингілік сессияның қорытындылары бойынша mark-to-market теріс болды. Margin-call сомасы көрсетілген бірыңғай шектелімнің абсолюттік мәніне тең.
  4. Клирингілік қатысушыда қандай да бір СКШ бойынша пайда болған margin-call осындай шот бойынша бірыңғай шектелім теріс болмаған сәтте тоқтатылды деп есептеледі.
  5. Клирингілік қатысушы margin-call-ды осы баптың 2 тармағында белгіленген мерзімде орындамаған жағдайда, мұндай клирингілік қатысушы Ережелердің 37 бабы 1 тармағының 2) тармақшасына сәйкес дәрменсіз деп танылады.

33 бап.

Қор нарығында клирингі жүзеге асыру кезінде тәуекелдерді басқаруға бағытталған шаралар тізбесі

1. Қор нарығында клирингі жүзеге асыру кезінде тәуекелдерді басқаруға бағытталған шаралар тізбесі мынадай элементтерден тұрады:
  - 1) Әдістемеге сәйкес анықталатын қор нарығының қаржы құралдарының тәуекел-параметрлері;
  - 2) Клирингілік қатысушыларды Клиринг орталығының Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шотында және клирингілік қатысушылардың Орталық депозитарийдегі "KASE бөлімдерінде" қамтамасыз ету;

- 3) Орталық депозитарийде клирингілік қатысушыларды "Global бөлімдерінде" қамтамасыз ету;
  - 4) нетто-позицияларды және қамтамасыз етуді қайта бағалау, нарықтық және пайыздық тәуекелдерді бағалау;
  - 5) бірыңғай шектелімді есептеу арқылы ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау;
  - 6) Клиринг орталығы бірыңғай шектелімді өзгертуге қоятын, бірыңғай шектелімге Клиринг орталығы анықтаған деңгейден төмен төмендеуге мүмкіндік бермейтін шектеулер;
  - 7) клирингілік қатысушының сауда-клирингілік шоттары бойынша және/немесе қаржы құралдары бойынша белгіленетін "қысқа сатуға тыйым салу" және "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым салу" белгілері;
  - 8) қор нарығының клирингілік қатысушысын толық қамтумен немесе "қысқа сатуға тыйым салу"/"қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым салу" белгісі бар қаржы құралымен қамтамасыз етуді толық көлемде алдын ала бақылау;
  - 9) қор нарығының клирингілік сақтық қоры;
  - 10) қор нарығының клирингілік кепілдік қоры;
  - 11) мүліктік пул;
  - 12) клирингілік кепілдік қорына клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналарының жеткіліктілігін бақылау;
  - 13) дефолттарды реттеу жөніндегі процедуралар;
  - 14) Ережелерге сәйкес ОК-мен жасалған мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді орындау бойынша орталық контрагент ретінде Клиринг орталығының адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы жауапкершілігін шектеу;
  - 15) клирингілік қатысушының мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілін анықтайтын клирингілік қатысушының осындай клирингілік қатысушыға белгіленген талаптарға сәйкестігін анықтау мақсатында мерзімді негізде қор нарығының клирингілік қатысушысының қаржылық жай-күйінің мониторингі.
2. Қаржы құралдарының баға шекараларын белгілеу/өзгерту тәртібі Әдістемеде анықталған тәртіппен жүзеге асырылады.
  3. ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде ішінара қамтамасыз ету шарттарында мәмілелер жасау мақсатында әрбір қаржы құралы үшін сауда-клирингілік шоттар бойынша бірыңғай шектелімді есептеу үшін пайдаланылатын тәуекел-параметрлер белгіленеді, оның негізінде есеп айырысу күні әлі басталмаған берілетін өтінімдер мен мәмілелер бойынша міндеттемелерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау жүзеге асырылады.

Толық қамту шарттарында мәмілелер жасау мақсатында ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде бағалы қағаздар бойынша міндеттемелердің толық өтелуін бақылау үшін "қысқа сатуға тыйым салу" белгісі және/немесе есеп айырысу күні әлі басталмаған, берілетін өтінімдер мен мәмілелер бойынша ақша бойынша міндеттемелердің толық өтелуін бақылау үшін "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым салу" белгісі белгіленеді:

    - 1) клирингілік қатысушының сауда-саттық коды бойынша – бұл жағдайда осы клирингілік қатысушының барлық сауда-клирингілік шоттары (меншікті және клиенттік) осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігі тексерілетін болады;

- 2) клирингілік қатысушының белгілі бір сауда-клирингілік шоты бойынша – бұл жағдайда тек көрсетілген сауда-клирингілік шот (меншікті немесе клиенттік) осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігі тексерілетін болады;
- 3) бағалы қағаздар бойынша – "қысқа сатуға тыйым салу" белгісі, ақша бойынша – "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым салу" белгісі – бұл жағдайда өзіне қатысты белгі белгіленген қаржы құралы бойынша барлық клирингілік қатысушылардың барлық сауда-клирингілік шоттары бойынша берілетін өтінімдер мен жасалатын мәмілелер осы қаржы құралы саудаланатын сауда-саттық тәртібіне қарамастан осы белгіде белгіленген шарттарға сәйкестігі тексерілетін болады.
4. Т+ қамтамасыз ету тізіміне кіретін қаржы құралдары ішінара қамтамасыз етумен мәмілелерді орындау үшін қамтамасыз ету ретінде қабылданатын қаржы құралдары болып табылады.
5. Қамтамасыз ету ретінде бірыңғай шектелімді есептеуде Т+ қамтамасыз ету тізіміне кірмейтін қаржы құралдары, сондай-ақ осы клирингілік қатысушы эмитенті болып табылатын және оның KASE бөлімінде ескерілетін қаржы құралдары ескерілмейді.
6. Егер соңғы клирингілік сессияның есеп айырысу нәтижелері бойынша кепілдік жарнаның мөлшері бойынша талап орындалмаған жағдайда, клирингілік есепте кепілдік жарнаны толықтыру қажеттігі туралы тиісті талаптар (ол жеткіліксіз болған жағдайда) көрсетіледі.

34 бап. Қор нарығындағы бірыңғай шектелім

1. СКШ+ сауда-клирингілік шоты бойынша бірыңғай шектелім:
СКШ-мен мәмілелер жасасуға өтінімдер беру кезінде ішінара қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігін алдын ала бақылау;
СКШ пайдалана отырып жасалған ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің қажетті жеткіліктілік деңгейін оларды орындау сәтіне дейін ұстап тұру мақсатында пайдаланылады.
2. МП шоты бойынша бірыңғай шектелім шығарылған КҚС санын қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау мақсатында пайдаланылады.
3. Қандай да бір СКШ бойынша бірыңғай шектелім мынадай жағдайлардың кез келгені туындаған кезде есептеледі:
  - 1) СКШ-мен мәмілелер жасасуға өтінімдер берген кезде;
  - 2) СКШ бойынша мәміле жасасу кезінде;
  - 3) СКШ бойынша міндеттемелер мен талаптарды орындау/тоқтату кезінде;
  - 4) СКШ-на/СКШ-мен қамтамасыз етуді енгізу/қайтару кезінде;
  - 5) қаржы құралдарының тәуекел-параметрлері өзгерген кезде.
4. Қандай да бір СКШ бойынша бірыңғай шектелім:
  - 1) ақша мен бағалы қағаздардағы СКШ-да есепке алынатын қамтамасыз етуді;
  - 2) есеп айырысудың барлық күндерімен ішінара қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша ақша мен бағалы қағаздар бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді;

- 3) "қысқа сатуға тыйым салу" белгісі белгіленген бағалы қағаздармен мәмілелер бойынша ақшадағы нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді;
  - 4) репо мәмілелері бойынша купондық төлемдер/дивидендтер бойынша табысты беру жөніндегі міндеттемелер/алу жөніндегі талаптарды;
  - 5) Ережелерге сәйкес өзге де талаптар мен міндеттемелерді ескере отырып есептеледі.
5. Клирингтік сессияның қорытындылары бойынша есептелген бірыңғай шектелім margin call мөлшерін анықтайды, оның теріс мәні клирингтік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелерінің мөлшерін төмендететін қамтамасыз етуді немесе мәмілелер жасасуды толықтыру қажеттігін білдіреді.
  6. Бірыңғай шектелім теңгемен есептеледі.
  7. Бірыңғай шектелімді есептеу тәртібі барлық СКШ+ үшін бірдей.
  8. СКШ бойынша бірыңғай шектелім:
    - нетто-міндеттемелердің, барлық есеп айырысу күндерімен бар нетто-талаптардың, әрбір қаржы құралы (бұдан әрі – Портфель) бойынша T0 есеп айырысу күні бар талап ретінде ескерілетін қамтамасыз етудің әділ құнын бағалауды;
    - әрбір қаржы құралы бойынша Портфельдердің нарықтық тәуекелін;
    - әрбір қаржы құралы бойынша портфельдердің пайыздық тәуекелін ескере отырып есептеледі.
  9. Бірыңғай шектелімнің құрылымы:
    - 1) портфельдің теңгемен құны;
    - 2) нарықтық тәуекелді ескере отырып, әрбір бағалы қағаз бойынша портфельдер мен әрбір шетел валютасы бойынша портфельдер құнының сомасы;
    - 3) әрбір бағалы қағаз бойынша портфельдердің және әрбір шетел валютасы бойынша портфельдердің пайыздық тәуекел сомасы.

$$EL = \text{Portfolio}_c + \sum_{f=1 \dots N} \text{Portfolio}_f - \sum_{f=1 \dots N} \text{IRRisk}_f, \text{ мұндағы:}$$

f – бағалы қағаз немесе шетел валютасы.

10. Портфельдің теңгедегі құны T_i есеп айырысудың барлық күндерімен нетто-міндеттемелер мен нетто-талаптардың сомасы және теңгемен қамтамасыз ету сомасы ретінде есептеледі:

$$\text{Portfolio}_c = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{cT_i} + \text{Collateral}, \text{ мұндағы}$$

- T_i – нетто-позицияны есептеу күні;
- T₀ – ағымдағы сауда күнінің күні;
- T_n – қандай да бір нетто-позиция бар есептеулердің соңғы күні;
- Q_{cT_i} – T_i есеп айырысу күнімен теңге бойынша нетто-позиция ("+" нетто-талап кезінде, "-" нетто-міндеттемелер кезінде);
- Collateral – қамтамасыз етудің теңгемен сомасы.

11. Нарықтық тәуекелді ескере отырып, белгілі бір бағалы қағаз портфелінің немесе шетел валютасы портфелінің құны бағалы қағаздың ағымдағы есептік бағаларының немесе шетел валютасының есептік бағаларының

ауытқу тәуекелін ескере отырып, оның ағымдағы нарықтық құнын бағалауға мүмкіндік береді.

Есеп айырысу бағаларының ықтимал ауытқу шамасы маржа мөлшерлемесімен немесе бағалы қағаз портфелінің немесе шетел валютасы портфелінің мөлшеріне байланысты қолданылатын шоғырлану мөлшерлемесімен сипатталады.

Бағалы қағаз немесе шетел валютасы портфелінің құны мынадай түрде есептеледі:

$$\text{Portfolio}_f = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} F_{fT_i} + \begin{cases} \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \times X, & \text{егер } \left| \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \right| \leq L_{\text{conc}} \\ \text{sign}(L_{\text{conc}} \times X + \left(\left| \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \right| - L_{\text{conc}} \right) \times Y), & \text{егер } \left| \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \right| > L_{\text{conc}} \end{cases}$$

$$X = \begin{cases} PH_{1f}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \leq 0 \\ PL_{1f}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} > 0 \end{cases}$$

$$Y = \begin{cases} PH_{2f}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \leq 0 \\ PL_{2f}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} > 0 \end{cases}$$

Q_{fT_i} – T_i есеп айырысу күнімен бағалы қағаз немесе f шетел валютасы бойынша нетто-позиция ("+" белгісі бар нетто-талап немесе "-" белгісі бар нетто-міндеттеме).

Бағалы қағазда немесе f шетел валютасында қамтамасыз ету T_0 есеп айырысу күнімен нетто-позицияны есептеу кезінде T_0 есеп айырысу күнімен талап ретінде ескеріледі;

F_{fT_i} – T_i есеп айырысу күнімен бағалы қағаз немесе f шетел валютасы бойынша нетто-позицияның форвардтық құны;

L_{conc} – Комитет бекіткен және Әдістемеге сәйкес анықталатын бағалы қағазға немесе f шетел валютасына арналған шоғырлану шектелімі;

PH_{1f}, PL_{1f} – маржа мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін бағалы қағаз немесе f шетел валютасы бойынша нарықтық тәуекелді бағалау диапазонының жоғарғы және төменгі шекарасы;

PH_{2f}, PL_{2f} – шоғырлану мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін бағалы қағаз немесе шетел валютасы бойынша екінші деңгейдегі нарықтық тәуекелді бағалаудың жоғарғы немесе төменгі шекарасы;

sign – $\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i}$ таңбасы, егер $\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} > 0$ болса, онда sign "+", керісінше жағдайда sign "-".

12. Бағалы қағаз немесе f шетел валютасы бойынша есеп айырысу күнімен нетто-позицияның форвардтық құны мынадай түрде есептеледі:

$$F_{fT_i} = Q_{T_i} \times \frac{\text{REPORate}_{T_i}}{\text{SwapCurr}_{T_i}}, \text{ мұндағы}$$

$RepoR_{T_i}$ – Өдістемеге сәйкес анықталатын T_i есеп айырысу күнімен репоның есептік мөлшерлемесі;

$SwapCurr_{T_i}$ – Өдістемеге сәйкес анықталатын, T_i есеп айырысу күнімен шетел валютасымен операциялардың есеп айырысу бағасы.

13. Белгілі бір бағалы қағаз бойынша портфельдің немесе Белгілі бір шетел валютасы бойынша портфельдің пайыздық тәуекелі репоның есеп айырысу мөлшерлемелерінің және шетел валютасымен операциялардың есеп айырысу бағаларының құбылмалылығына байланысты тәуекелді бағалайды.

Пайыздық мөлшерлемелердің ықтимал өзгеруінің шамасы белгілі бір бағалы қағаз немесе белгілі бір шетел валютасы бойынша есеп айырысудың белгілі бір күні бар нетто-позицияның мөлшеріне қарай қолданылатын шоғырлану кезіндегі пайыздық тәуекел мөлшерлемесімен немесе пайыздық тәуекел мөлшерлемесімен сипатталады.

Бағалы қағаз немесе шетел валютасы бойынша портфельдің пайыздық тәуекелі әрбір есеп айырысу күні бойынша барлық нетто-позициялардың пайыздық тәуекел мөлшерінің сомасын білдіреді және мынадай формула бойынша есептеледі:

$$IRRisk_f = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} IRRisk_{fT_i}$$

Белгілі бір бағалы қағаз немесе f шетел валютасы бойынша есеп айырысудың белгілі бір күні үшін нетто-позицияның пайыздық тәуекелі мынадай түрде есептеледі:

$$IRRisk_{fT_i} = \begin{cases} Q_{fT_i} \times (RRH_{fT_i} - RepoR_{fT_i} / SwapCurr_{T_i}), & \text{егер } |Q_{fT_i}| \leq L_{conc} \text{ және } Q_{fT_i} < 0; \\ Q_{fT_i} \times (RepoR_{fT_i} / SwapCurr_{T_i} - RRL_{fT_i}), & \text{егер } |Q_{fT_i}| \leq L_{conc} \text{ және } Q_{fT_i} > 0; \end{cases}$$

$RepoR_{fT_i}$ – Өдістемеге сәйкес анықталатын T_i есеп айырысу күні бар репоның есептік мөлшерлемесі;

RRH_{fT_i} , RRL_{fT_i} – пайыздық тәуекел мөлшерлемесінен анықталатын және Өдістемеге сәйкес есептелетін бағалы қағаз немесе f шетел валютасы бойынша пайыздық тәуекелдерді бағалау ауқымының жоғарғы және төменгі шекарасы.

35 бап.

Клирингілік қатысушыны қор нарығында жосықсыз деп тану

1. Клирингілік қатысушы мынадай жағдайлардың кез келгені басталған кезде Клиринг орталығы органдарының қандай да бір шешімдер қабылдауынсыз қор нарығының жосықсыз клирингілік қатысушысы болып танылады:
  - 1) клирингілік қатысушының клирингілік шотында cut-off time уақытындағы жағдай бойынша ОК-мен мәмілелер бойынша оның қорытынды нетто-міндеттемелерін орындау үшін ескерілетін, Регламентте анықталған және/немесе нетто-міндеттемелерді орындау Орталық депозитарийдің есеп айырысудан бас тартуына байланысты жүзеге асырылмайтын (нетто-міндеттемелердің дефолты) қаржы құралдарының қажетті саны жоқ
  - 2) қор нарығына клирингілік қатысушының Ережелердің 25 бабының 3 тармағында белгіленген мерзімде кепілдік жарнаны толықтыру туралы талапты ішінара қамтамасыз ете отырып орындамауы (кепілдік жарна бойынша дефолт);
  - 3) клирингілік қатысушының клирингілік шотында ОК-сыз мәміле бойынша оның міндеттемелерін орындау үшін ескерілетін қаржы құралдарының қажетті саны жоқ немесе Бақылау және қамтамасыз ету

жүйесін пайдаланушы Биржаның ішкі құжаттарына сәйкес белгіленген мерзімде оны растаудан бас тартқан.

2. Қор нарығының клирингілік қатысушысын жосықсыз деп тану Ережелердің 16 бабының 2 және 3 тармақтарын ескере отырып жүзеге асырылады.
3. Қор нарығының клирингілік қатысушысы жосықсыз деп танылған кезде Клиринг орталығы Ережелердің 16 бабында көзделген жалпы іс-әрекеттерді жүзеге асырады.
4. Қор нарығының клирингілік қатысушысы жосықсыз деп танылған кезде, осы баптың 1 тармағының 1) тармақшасына сәйкес нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында Клиринг орталығы Ережелердің 36 бабына сәйкес позицияны көшіру процедурасын жүзеге асырады.
5. Осы баптың 1 тармағының 2) тармақшасына сәйкес кепілдік жарна бойынша дефолт болған жағдайда қор нарығының клирингілік қатысушысы жосықсыз деп танылған кезде Клиринг орталығы мынадай іс-әрекеттерді жүзеге асырады:
  - 1) жосықсыз клирингілік қатысушының барлық сауда-клирингілік шоттары бойынша өтінімдерді алады және беруді тоқтата тұрады;
  - 2) жосықсыз клирингілік қатысушының меншікті сауда-клирингілік шотында ескерілетін кез келген қаржы құралы бойынша кепілдік жарнаны толықтыру туралы талап мөлшерінде нетто-позициялардың рұқсат етілген минималды оң мәніне шектеу белгілейді;
  - 3) кепілдік жарна бойынша дефолтқа байланысты қор нарығында жосықсыз клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тану туралы мәселені және клирингілік қатысушының санатын "ішінара қамтамасыз ете отырып" санатынан "толық қамтумен" санатына өзгерту туралы мәселені Басқармаға шығарады.
6. Осы баптың 1 тармағының 3) тармақшасында анықталған жағдайларда Клиринг орталығы Биржаның ішкі құжаттарына сәйкес іс-әрекеттерді жүзеге асырады.

36 бап.

Қор нарығындағы позицияны ауыстыру процедурасы

1. Клирингілік қатысушы қандай да бір клирингілік-есеп айырысу сессиясының басындағы жағдай бойынша қандай да бір клирингілік шотта ескерілетін қаржы құралдарының қажетті саны болмаған жағдайда, "Авторепоның өзін-өзі реттеуі" сауда-саттық режимінде cut-off time уақытына дейін клирингілік қатысушының клирингілік шотында қаржы құралдарының жеткіліктілігіне алып келетін репо операциясын жасау арқылы позицияны ауыстыруды жүзеге асыруға құқығы бар.

"Авторепоның өзін-өзі реттеуі" сауда-саттық режимінде жасалған репо операциялары осындай репо операциялары жасалған кезеңде есеп айырысу-клирингілік сессиясының клиринг пулына енгізіледі.

Егер cut-off time уақытына қарай клирингілік қатысушыда ағымдағы есеп айырысу-клирингілік сессиясының клирингілік пулы бойынша орындалмаған нетто-міндеттемелер қалған жағдайда, Клиринг орталығы Ережелердің 35 бабы 1 тармағының 1) тармақшасына сәйкес мұндай клирингілік қатысушыны жосықсыз деп таниды және осы баптың 2 тармағына сәйкес дефолт-нетто-міндеттемелерді реттеу жөніндегі процедураларды жүзеге асырады.

2. Жосықсыз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерін орындауды ауыстыруды Клиринг орталығы мен жосықсыз клирингілік қатысушы арасында репо операцияларын және (немесе) шетел валютасымен операцияларды жасасу арқылы Клиринг орталығы осы баптың 7 тармағында көрсетілген шарттарда және осы баптың 3 тармағында көрсетілген

ерекшеліктерді ескере отырып, оның атынан әрекет ете отырып мынадай жағдайларда жүзеге асырады:

- клирингілік қатысу сертификатын қоспағанда, бағалы қағаздардағы нетто-міндеттемелер дефолт жағдайында:

сауда-саттық клирингілік жүйесінде көрсетілген аударымнан кейін қатысу клирингілік сертификаттарының саны теріс болмауы шартымен, осы бағалы қағаздардағы нетто-міндеттемелердің дефолты туындаған СКШ+ шотына сай келетін МП шотынан СКШ+ шотына бағалы қағаздарды аударуға өкім қалыптастырылады, немесе

теңге үшін орындалмаған нетто-міндеттеме мөлшерінде бағалы қағаздарды сатып алу/сату бағытында репо операциясы жасалады және теңге жеткіліксіз болған жағдайда, егер жосықсыз клирингілік қатысушының көрсетілген репо операциясын орындау үшін теңгесі жеткіліксіз болған жағдайда, бағалы қағаздарды және (немесе) шетел валютасын сату/сатып алу бағытында шетел валютасымен қосымша репо мәмілелері және (немесе) операциялар жасалады.

- нетто-міндеттемелер ақшамен дефолт болған жағдайда, нетто-міндеттемелер дефолты болған және Т+ қамтамасыз ету тізіміне кіретін не оларға қатысты ағымдағы есеп айырысу күнімен нетто-талап бар клирингілік шотында бар шетел валютасын және (немесе) бағалы қағаздарды сату/сатып алу бағытында шетел валютасымен және (немесе) теңгеге репо операциясы жасалады.

Клиринг орталығы позицияны көшіру процедурасы шеңберінде жосықсыз клирингілік қатысушының атынан жасасатын репо операциясын және (немесе) шетел валютасымен операцияларды ашу мәмілесін сату нысанасы болып табылатын қаржы құралын таңдауды Клиринг орталығы өз қалауы бойынша жүзеге асырады.

3. Клиринг орталығы Клиринг орталығы органдарының осы тармақта белгіленген жағдайларда, мәмілелер объектісі ретінде осы бағалы қағаздардың жұмыс істеуін тоқтатуға байланысты немесе Орталық депозитарийдің осы нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді орындаудан бас тартуына байланысты орындалуы мүмкін емес нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді тоқтату мақсатында позицияны қандай да бір шешімдер қабылдамай ауыстыру процедурасының орнына мәжбүрлеп жою рәсімін орындайды. Мұндай нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді тоқтату клирингілік қатысушылардың осы нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді қалыптастырған мәмілелеріне кері мәмілелер жасау жолымен жүзеге асырылады.

Кері мәмілелер деп клирингілік қатысушылардың атынан клирингілік қатысушылар дербес жасаған және нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді қалыптастырған бастапқы мәмілелер сияқты шарттарда, бірақ қарама-қарсы бағытта, егер:

- 1) бағалы қағаздарды өтеу үшін оларды тіркеу күні:
  - егер тізілімді тіркеу күннің басында жүзеге асырылса, нетто-міндеттемелердің дефолты күнінен кейінгі 2 (екі) клирингілік күннен бұрын;
  - егер тізілімді тіркеу күннің соңында жүзеге асырылған жағдайда, нетто-міндеттемелердің дефолт күнінен кейінгі 1 (бір) клирингілік күннен бұрын басталса;
- 2) егер Орталық депозитарийдің ОК-мен мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асырудың мүмкін еместігі нәтижесінде бағалы қағаздарды есептен шығарудан/есептеуден бас тартуы алынса, орындала алмайтын ОК-мен жасалатын мәмілелер танылады.

Орталық депозитарий Т+ тізіміне кірмейтін бағалы қағаздарға қатысты есеп айырысудан бас тартқан жағдайда, сатып алу/сату мәмілесі қамтамасыз етуді тексерусіз жүзеге асырылады.

Орталық депозитарий Т+ тізіміне кіретін бағалы қағаздарға қатысты есеп айырысудан бас тартқан жағдайда, сатып алу/сату мәмілесі қамтамасыз етудің жеткіліктілігін тексерумен жүзеге асырылады.

Жосықсыз клирингілік қатысушының сауда-клирингілік шотында мәжбүрлеп жоюды жүргізу нәтижелері бойынша құрылған нетто-міндеттемелерді орындау үшін қаржы құралдары жеткіліксіз болған жағдайда, клирингілік қатысушы орындалмаған міндеттемелерді жақын арадағы есеп айырысу-клирингілік сессияның басталу уақытынан кешіктірмей орындауға міндетті.

Клирингілік қатысушы клиенттік сауда-клирингілік шот бойынша орындалмаған міндеттемелерді жақын арадағы есеп айырысу-клирингілік сессия басталатын уақыттан кешіктірмей орындау мүмкін болмаған жағдайда, Клиринг орталығы клирингілік қатысушының клиенттік сауда-клирингілік шоты бойынша берешекті жою мақсатында клирингілік қатысушының өз шотынан валютамен және клиенттік сауда-клирингілік шотқа орындалмаған міндеттемелердің мөлшерінде ақша аударуға құқылы.

4. Клирингілік қатысу сертификаттары бойынша нетто-міндеттемелердің дефолты болған жағдайда Клиринг орталығы сауда-саттық клирингілік жүйеде нетто-міндеттемелердің дефолты туындаған МП шотына сәйкес келетін СКШ+ теңгемен ақша қаражатын мүлктік пул бойынша нетто-міндеттемелерді орындау үшін қажетті сомада МП шотына аударуға өкімді қалыптастырады.

Егер көрсетілген СКШ+ бойынша есепке алынатын ақша көрсетілген аударымды орындау үшін жеткіліксіз болса, жетіспейтін ақша сомасы клирингілік қатысушының осындай СКШ+ бойынша нетто-міндеттемесі ретінде есепке алынады.

Клирингілік қатысушының көрсетілген нетто-міндеттемесі ағымдағы клирингілік пулға енгізіледі және осы баптың 2 тармағында белгіленген тәртіппен реттеледі.

5. Клиринг орталығының адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы нетто-міндеттемелерін орындау мақсатында Клиринг орталығы жосықсыз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерін орындауды ауыстыру бойынша мәмілелер жасасу нәтижесінде құрылған нетто-міндеттемелерді осы баптың 7 тармағында көрсетілген шарттарда төменде аталған тәсілдердің кез келгенімен Регламентке сәйкес реттеуді жүзеге асырады:

- 1) Клиринг орталығының ішкі құжаттарында көзделген жағдайларда және тәртіппен өз қаражаты есебінен;
- 2) берілген өтінімді қанағаттандырған кез келген клирингілік қатысушымен Регламентке сәйкес ашылатын "Реттеу" ОК-мен сауда-саттық тәртібінде өтінімдер беру арқылы өз атынан репо/шетел валютасымен операциялар мәмілелерін жасасады. Егер осы тармақтың бірінші абзацында көрсетілген шетел валютасымен операцияларды қор нарығында толық немесе ішінара көлемде жасау мүмкін болмаған жағдайда, Клиринг орталығы берілген өтінімді валюта нарығында және (немесе) биржадан тыс нарықта қанағаттандырған кез келген клирингілік қатысушымен "Реттеу" тәртібінде шетел валютасымен операциялар жасасуға құқылы;
- 3) өзінің сауда-клирингілік шотында ескерілетін қажетті құралы бар кез келген клирингілік қатысушымен немесе оларға қатысты ерікті провайдер болып табылатын клиенттік сауда-клирингілік шоттарда ескерілетін қажетті қаржылық құралы бар ерікті провайдермен технологиялық режимдерде тікелей мәмілелер әдісімен репо операциясын/ шетел валютасымен операция жасау арқылы әрекет ете

- отырып, өз атынан репо операция/шетел валютасымен операциялар жасасады;
- 4) өзінің сауда-клирингілік шотында (меншікті немесе клиенттік) ескерілетін қажетті қаржы құралы бойынша ағымдағы есеп айырысу күнімен қарсы талаптары бар кез келген клирингілік қатысушымен өз атынан репо операциясы/шетел валютасымен операция мәмілелерін оның атынан сауда-саттықтың технологиялық режимдеріндегі тікелей әдіспен жүзеге асырылатын шетел валютасымен репо/операция операцияларын жасау арқылы әрекет ете отырып жасасады.
  6. Осы баптың 5 тармағының 3)–4) тармақшаларына сәйкес позицияларды ауыстыру жөніндегі мәмілелер жүзеге асырылған және бірнеше сауда-клирингілік шоттар болған жағдайда, позицияны көшіру мәмілесін жүзеге асыру үшін сауда-клирингілік шотты таңдау көшіру процедурасы үшін пайдаланылатын сол немесе өзге сауда-клирингілік шотты соңғы пайдалану күнін, ерікті провайдердегі нетто-міндеттемелердің дефолтын осындай сауда-клирингілік шотта есепке алынатын қаржы құралдары санының жеткіліктілігін ескеретін алгоритмге сәйкес жүзеге асырылады.
  7. Жосықсыз және адал ниетті клирингілік қатысушылармен позицияларды ауыстыру мақсатында репо операциясын/ шетел валютасымен операцияларды Клиринг орталығы мынадай шарттарда жасайды:
    - 1) есеп айырысуды жүзеге асырудың неғұрлым ерте мерзімі позицияны ауыстыру мәмілесін жасасқан күн репо операциясы/шетел валютасымен операция бойынша мәмілені орындау күні болып табылады;
    - 2) репо операциясының/шетел валютасымен операцияның мерзімі – бір есептік күн;
    - 3) есеп айырысуды жүзеге асырудың неғұрлым кеш мерзімі репо операциясы/шетел валюталарымен операциялар бойынша мәмілені орындау күні репо ашылған күннен кейінгі есеп айырысу күні болып табылады;
    - 4) репо операциясын ашу бағасы Биржаның ішкі құжаттарына сәйкес белгіленеді.

шетел валютасымен операция ашу мәмілесінің бағамы Әдістемеге сәйкес есептелетін SwapCurrT1 шетел валютасымен операция операцияларының есеп айырысу бағасына тең белгіленеді;
    - 5) репо операциясының/шетел валютасымен операцияның бағасы реттеу мәні болып табылатын қаржы құралы үшін Әдістемеге сәйкес белгіленген дефолтты реттеу мөлшерлемесіне тең.

Қаржы құралдары үшін белгіленген дефолтты реттеу мөлшерлемелерінің ағымдағы мәндері туралы ақпарат ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде қарау үшін қолжетімді және Клиринг орталығының интернет-сайтында жарияланады.
  8. Егер ақшадағы нетто-міндеттемелердің дефолтына жол берген клирингілік қатысушы, бірінші есеп айырысу-клирингілік сессиясынан кейін cut-off time уақытынан бастап 30 минуттан кешіктірмей міндеттемелерді орындау үшін қажетті ақша сомасын есептегенде, Клиринг орталығы ағымдағы клирингілік күннің бірінші есеп айырысу-клирингілік сессиясы аяқталғанға дейін реттеу мәмілелеріне қатысты кері бағытпен репо операциясының/шетел валютасымен операцияның осындай жосықсыз қатысушысымен жасасады.

Бұл ретте кері репо операциялары/ шетел валютасымен операциялар реттеу мәмілелері сияқты шарттарда, бірақ жылдық 1 % шегергенде реттеу нысанасы болып табылатын қаржы құралы үшін Әдістемеге сәйкес белгіленген дефолтты реттеу мөлшерлемесіне тең баға бойынша қарама-қарсы бағытта жасалады.

9. Клиринг орталығы жосықсыз клирингілік қатысушылардың атынан, сондай-ақ өзіне қатысты адал ниетті клирингілік қатысушылардың атынан әрекет ете отырып, осы Ережелерге сәйкес мәмілелер жасау үшін қажетті барлық заңды және нақты іс-әрекеттерді арнайы өкілеттісіз (сенімхатсыз), сондай-ақ жосықсыз клирингілік қатысушының және адал ниетті клирингілік қатысушылардың келісімінсіз жүзеге асырады.
10. Жосықсыз клирингілік қатысушы, сондай-ақ сауда-клирингілік шоттары реттеу шеңберінде мәмілелерді жүзеге асыру үшін пайдаланылған адал ниетті клирингілік қатысушылар Клиринг орталығы өздерінің атынан осы бапқа сәйкес жүзеге асырған барлық мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындауға міндетті.
11. Клиринг орталығы қор нарығындағы жосықсыз клирингілік қатысушыға позицияны көшіру және (немесе) мәжбүрлеп жою рәсімін қолдану рәсімдерін қолданғаны үшін, сондай-ақ осы рәсімдерді жүргізу нәтижелері бойынша пайда болған орындалмаған нетто-міндеттемелер үшін Ережелердің 26 бабына сәйкес төленуге міндетті тұрақсыздық айыбын есептейді.

37 бап.

Клирингілік қатысушыны қор нарығында дәрменсіз деп тану

1. Клирингілік бөлімше Клиринг орталығы Басқармасының қарауына 17 баптың 1 тармағының 1) тармақшасы негізінде қор нарығының клирингілік қатысушысын/жосықсыз клирингілік қатысушысын дәрменсіз деп тану туралы мәселені мынадай жағдайларда шығарады:
  - 1) клиринг күнінің ALT 10.30-ға дейін нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында:
    - егер ақша бойынша белгілі бір клирингілік шот бойынша орындалмаған нетто-міндеттемелерді ауыстыру процедуралары алдыңғы 2 клирингілік күн қатарынан жүзеге асырылса;
    - егер бағалы қағаздар бойынша белгілі бір клирингілік шот бойынша орындалмаған нетто-міндеттемелерді ауыстыру процедуралары алдыңғы 4 клирингілік күн қатарынан жүзеге асырылса;
    - егер клирингілік қатысушының алдыңғы клирингілік күннің қорытындылары бойынша орындалмаған міндеттемелері болған жағдайда;
  - 2) егер margin-call ағымдағы клирингілік күннен ALT 15.00-ден кешіктірмей Ережелердің 32 бабының 2 тармағында белгіленген мерзімде жойылмаған жағдайда (маржа бойынша дефолт);
  - 3) Ережелердің 25 бабының 3 тармағына сәйкес Клиринг орталығының кепілдік жарнаны толықтыру туралы талабын орындаудың соңғы мерзімі болып табылатын күннен кейінгі клирингілік күннің ALT 10.30-ға дейін кепілдік жарна бойынша дефолт болған жағдайда;
2. Клиринг орталығы Басқармасы клирингілік қатысушыны осы баптың 1 тармағына сәйкес дәрменсіз деп тану туралы шешім қабылдаған жағдайда, Клиринг орталығы Ережелердің 18 бабына сәйкес дәрменсіз клирингілік қатысушының дефолтын реттеу жөніндегі процедураларды жүзеге асырады.

4 тарау. ВАЛЮТА НАРЫҒЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

38 бап.

Валюта нарығында клирингілік жүзеге асырудың ерекшеліктері.

1. Клиринг орталығы валюта нарығында клирингілік қатысушылардың барлық шетел валюталарымен мәмілелері бойынша ОК функцияларын жүзеге асырады.

2. Клиринг орталығы "spot" және "своп" секцияларының қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша нетто негізде клирингті жүзеге асырады.
3. Клиринг орталығы валюта нарығында клирингілік қатысушылар үшін клирингілік қызметті қамтамасыз етудің, ішінара қамтамасыз етумен және толық қамтумен жүзеге асырады.

4. Клирингілік қатысушылар жасаған валюталық своп операциялары және Биржаның ережелерінде анықталған валюта нарығының туынды қаржы құралдары болып табылатын жеткізілім фьючерстері бойынша Клиринг орталығы әрбір клирингілік қатысушы үшін вариациялық маржаны төлеу жөніндегі міндеттемелерді/алу жөніндегі талаптарды анықтайды.

Тараптар валюталық своп операциялары/жеткізілім фьючерстері бойынша мөлшері базалық актив бағасының өзгеруіне байланысты болатын вариациялық маржаны бір-біріне теңгемен ақша қаражатының сомасын кезең-кезеңмен төлеуге міндетті. Вариациялық маржа мәміле жасалған күні есептеледі және валюталық своптың/жеткізуші фьючерстің операциясын жасасқан күннен кейінгі есепті күннен бастап валюталық своптың/жеткізуші фьючерстің операциясын жабу мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау күнін қоса алғанға дейінгі кезеңде төленеді. Вариациялық маржаны есептеу және төлеу тәртібі Ережелердің 43 бабымен анықталады.

5. Валюта нарығының клирингілік қатысушыларына ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде мәмілелер жасау үшін жеке "S+" және осы баптың 6 тармағында белгіленген алып тастауды ескере отырып, клирингілік қатысушының ОК-мен мәмілелер үшін тиісті сауда-саттық шоттарымен сәйкес келетін сауда-саттыққа қатысушы ретінде клирингілік қатысушыға ашылған бір біріктірілген немесе бірнеше біріктірілген "L+" клиенттік клирингілік шоттары ашылады.

Осындай сауда-саттық шотынан жүзеге асырылатын мәмілелер/операциялар бойынша орындауды және есеп айырысуды қамтамасыз ететін сауда-саттық шоты және нөмірі бойынша оған сәйкес келетін клирингілік шоты жиынтығында сауда-клирингілік шотын (бұдан әрі – СКШ) "S+" / СКШ "L+" құрайды.

СКШ "S+" / СКШ "L+" ашу/жабу Клиринг орталығы Басқармасының валюта нарығында клирингілік қатысушы мәртебесін беру/одан айыру туралы шешімі негізінде жүзеге асырылады. Бұл ретте шоттарды жабу тиісті жабылатын шоттар бойынша орындалмаған міндеттемелер болмаған жағдайда жүзеге асырылады.

6. Ұлттық Банкке Ұлттық Банктегі сенімгерлік басқарудағы активтерді сегрегацияланған есепке алу мақсатында жекелеген клиенттік клирингілік шоттар, сондай-ақ егер Ұлттық банк осындай активтер есебінен жасалған мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру үшін жекелеген корреспонденттік шоттарды анықтаған жағдайда Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесіндегі жекелеген ақшалай есепке алу шоттары мен қосалқы шоттар ашылады.

7. СКШ "S+" / СКШ "L+" мынадай ақпаратты қамтиды:

- 1) СКШ "S+" / СКШ "L+" пайдалана отырып жүзеге асырылатын мәмілелер, өтінімдер және өзге де операциялар туралы;
- 2) нетто-негізде есептелетін ақша бойынша, осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген операциялар бойынша, сондай-ақ валюталық своп операциялары/жеткізілім фьючерстері бойынша вариациялық маржаны төлеу/алу жөніндегі міндеттемелер бойынша талаптар мен міндеттемелер;
- 3) осы тармақтың 2) тармақшасында көрсетілген нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді орындауға арналған, сондай-ақ қамтамасыз

- ету ретінде ақшаны есепке алуға арналған шоттардағы валюталар бөлігінде ақша бойынша позициялар туралы;
- 4) СКШ "S+" / СКШ "L+" ескерілетін бірыңғай шектелім туралы, margin-call мөлшері туралы;
  - 5) осы тармақтың 2) тармақшасында көрсетілген ақша бойынша позициялары ескерілетін есеп айырысу ұйымдарындағы шоттар туралы.
8. Клиринг орталығы Регламентке сәйкес белгіленген тәртіппен қандай да бір есеп айырысу-клирингілік сессияда есеп айырысулар жүзеге асырылатын мәмілелер жиынтығы бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді (бұдан әрі – клирингілік пул) анықтайды.

39 бап. Валюта нарығындағы есеп айырысулар. Қамтамасыз етуді өнгізу

1. Клиринг орталығы валюта нарығындағы мәмілелер бойынша есеп айырысу ұйымы бола отырып, клирингілік қатысушыға клиринг қорытындылары бойынша көрсетілген шоттар бойынша өнгізілген нетто-міндеттемелерді және ақшадағы нетто-талаптарды қамтамасыз ету мен орындауды есепке алу мақсатында ішкі меншікті және (қажет болған кезде) клиенттік біріктірілген қамтамасыз ету шоттарын ашады.
2. Валюта нарығындағы мәмілелер бойынша есеп айырысу Валюталармен есеп айырысу ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.
3. Валюта нарығында есеп айырысуды жүзеге асыру мақсатында Клиринг орталығы әрбір клирингілік күні Регламентке сәйкес клирингілік шотта ескерілетін мынадай ақпаратты басшылыққа ала отырып, әрбір СКШ "S+" / СКШ "L+" бойынша әрбір валюта бойынша нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді анықтайды:
  - әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясында клиринг пулының мәмілелері бойынша ағымдағы есеп айырысу күні бар клирингілік шотында ескерілетін міндеттемелер мен талаптар туралы;
  - T0 есептеу үшін Ережелердің 43 бабында белгіленген тәртіппен негізгі есеп айырысу-клирингілік сессиясына клирингілік шотында есепке алынатын және Регламентте анықталған тәртіппен орындалуға тиіс вариациялық маржаны беру жөніндегі міндеттемелер және алу жөніндегі талаптар туралы.
4. Вариациялық маржаны беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптарды Клиринг орталығы СКШ "S+" / СКШ "L+" бойынша mark-to-market клирингілік сессияны өткізу кезеңінде міндеттемелері тоқтатылмаған валюталық своптың/жеткізуші фьючерстің операциясын жасау күнінен кейінгі әрбір есеп айырысу күнінде қояды.
5. Өзінің нетто-міндеттемелерін орындау үшін валюта нарығының клирингілік қатысушысы есеп айырысуды жүзеге асыру күнінің әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясының Регламентінде белгіленген қаржы құралдарын клирингілік қатысушылардың жеткізуінің соңғы уақытына (бұдан әрі – cut-off time) дейін ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде тиісті валюта үшін cut-off time уақытына қарай көрсетілетін ақша бойынша есеп айырысу позициялары теріс болып табылмайтын кезде Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарына ақша аудару арқылы осы баптың 1 тармағына сәйкес есептелген нетто-позициялардың орындалуын қамтамасыз ететін СКШ "S+" / СКШ "L+" (меншікті, клиенттік біріктірілген) қаржы құралдарының болуын қамтамасыз етуге міндетті.

Әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясында cut-off time уақытына клирингілік қатысушылар орындауға жататын нетто-міндеттемелер туралы ақпарат есеп айырысу-клирингілік сессиясы басталған сәтте тіркеледі және

клирингілік қатысушыларға Регламентке сәйкес клирингілік есепті жіберу арқылы ұсынылады.

Клиринг орталығының ақша бойынша қорытынды нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді орындауы Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесінде клирингілік қатысушыларға ашылған қамтамасыз ету шоттары (меншікті, біріктірілген клиенттік) бойынша Регламентте белгіленген есеп айырысу-клирингілік сессиясының аяқталу уақытынан кешіктірмей жүзеге асырылады.

6. Валюта нарығының клирингілік қатысушыларының жасалған мәмілелер бойынша өздерінің нетто-міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету, сондай-ақ өтінімдер беру және мәмілелер жасасу мақсатында ақша енгізуі Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарына Валюталармен есеп айырысу ережелерінде белгіленген мерзімде және шарттарда жүзеге асырылады.
7. Осы баптың 5 тармағында көрсетілген мақсаттар үшін тиісті валютада ақша аудару төлем құжаттарында төлем мақсатын білдіретін арнайы кодтар көрсетіле отырып жүзеге асырылады. Мұндай кодтардың тізімі Клиринг орталығының интернет-сайтында жарияланған.
8. Валюта нарығының клирингілік қатысушысының төлем тәртібін бұзғаны үшін айыппұл Валюталармен есеп айырысу ережелерінде анықталған.
9. Клирингілік қатысушы төлеуге тиіс міндеттемелерді орындамағаны/уақтылы орындамағаны үшін айыппұл Ережелердің 26 бабында анықталған.
10. Валюта нарығының клирингілік қатысушыларына оның қамтамасыз ету шоттарында ескерілетін ақшаны қайтару тәртібі мен шарттары Валюталармен есеп айырысу ережелерінде анықталған.
11. Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесіндегі қамтамасыз ету шоттарында ескерілетін Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарынан ақшаны қайтару ASTS+ сауда-саттық клирингілік жүйесінде мынадай оң тексерулер жүзеге асырылған кезде ғана орындалады:
  - 1) СКШ "S+" / СКШ "L+" үшін қамтамасыз ету шотындағы қайтарылатын ақшаны есепке алмай есептелген қайтаруға сұрау алынған ақша бойынша жоспарлы позицияның мөлшері теріс болмайды;
  - 2) ақшаны қайтаруға сұрау салу алынған, қамтамасыз ету шотында ескерілетін қайтарылатын ақшаны есепке алмай есептелген СКШ "S+" / СКШ "L+" бойынша бірыңғай шектелім ішінара қамтамасыз ету шарттарында тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайды немесе қамтамасыз ету шотында ескерілетін ақшамен жоспарлы позицияның мөлшері T + есептеудің әрбір күні үшін толық қамту шарттарында тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайды.
12. Егер ішінара қамтамасыз ету шарттарымен тексеру жүзеге асырылатын СКШ "S+" / СКШ "L+" бойынша Клиринг орталығы теріс мән болып табылатын бірыңғай шектелімнің минималды рұқсат етілген мәніне шектеу белгілеген жағдайда, онда осы баптың 11 тармағының 2) тармақшасында көрсетілген тексерулер Клиринг орталығы белгілеген бірыңғай шектелімнің минималды рұқсат етілген мәнін ескере отырып орындалады.

40 бап.

Mark-to-market клирингілік сессияларын өткізу тәртібі

1. Регламентте белгіленген мерзімде Клиринг орталығы валюта нарығында мынадай мақсаттарда mark-to-market клирингілік сессиясын өткізеді:
  - 1) Әдістемеге сәйкес тәуекел-параметрлердің жаңа мәндерін анықтайды;

- 2) әрбір СКШ "S+" / СКШ "L+" үшін қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау мақсатында бірыңғай шектелімнің жаңа мәндерін есептеуді жүзеге асырады;
  - 3) әрбір СКШ "S+" / СКШ "L+" үшін margin-call (ол болған жағдайда) мөлшерін анықтайды;
  - 4) әрбір СКШ "S+" / СКШ "L+" үшін вариациялық маржаны алу бойынша беру/талап ету бойынша міндеттемелер қояды;
  - 5) валюталық своп операциялары/жеткізілім фьючерстері бойынша қарсы біртекті міндеттемелердің тоқтатылуын ескереді;
  - 6) вариациялық маржа бойынша мәмілелерді қалыптастырады;
  - 7) margin-call туындаған және (немесе) вариациялық маржаны беру бойынша талаптар және (немесе) міндеттемелер қойылған клирингілік қатысушыларға есептерді қалыптастырады және жібереді.
2. Клирингілік қатысушыда mark-to-market клирингілік сессиясының қорытындылары бойынша пайда болған margin-call-ды клирингілік қатысушы ағымдағы клирингілік күннің 14.00 ALT дейін:
- 1) Клиринг орталығының тиісті СКШ "S+" / СКШ "L+" бағанында ескерілетін корреспонденттік шоттарына қаржы құралдарын (қамтамасыз етуге қабылданатын валюта) енгізу;
  - 2) қамтамасыз етудің жеткіліксіздігін жоятын мәмілелер жасасу арқылы жоюы тиіс.
3. Margin-call ОК-мен мәмілелер бойынша клирингілік шот бойынша бірыңғай шектелім mark-to-market клирингілік сессияның қорытындылары бойынша теріс болған клирингілік қатысушыда пайда болады. Margin-call сомасы көрсетілген бірыңғай шектелімнің абсолюттік мәніне тең.
4. СКШ "S+" / СКШ "L+" бойынша клирингілік қатысушыда пайда болған margin-call осындай шот бойынша бірыңғай шектелім теріс болмаған сәтте тоқтатылды деп есептеледі.
5. Клирингілік қатысушы margin-call-ды осы баптың 2 тармағында белгіленген мерзімде орындамаған жағдайда, мұндай клирингілік қатысушы Ережелердің 46 бабы 1 тармағының 2) тармақшасына сәйкес дәрменсіз деп танылады.
6. Mark-to-market клирингілік сессиясы барысында вариациялық маржаны төлеу жөніндегі міндеттемелерді анықтағаннан және осы баптың 1 тармағында көзделген өзге де іс-әрекеттерді орындағаннан кейін Клиринг орталығы Ережелердің осы бабының 1 тармағының 5) тармақшасына сәйкес қарсы және біртекті болып табылатын міндеттемелерді анықтайды және валюталық своп операциялары/жеткізілім фьючерстері бойынша қарсы және біртекті міндеттемелердің тоқтатылуын ескереді, бұл ретте бірінші кезекте жасасу күні мен уақыты неғұрлым ертерек валюталық своп операцияларының/жеткізілім фьючерстерінің мәмілелері бойынша міндеттемелер тоқтатылады.
7. Есеп айырысу-клирингілік сессиясы барысында тоқтатылуға жататын валюталық своп операциялары/жеткізілім фьючерстері бойынша қарсы біртекті міндеттемелер деп барлық мынадай талаптарды қанағаттандыратын валюталық своп операцияларын жабу мәмілелері / жеткізілім фьючерстері бойынша міндеттемелер түсініледі:
- бір түрдегі туынды қаржы құралдары бойынша міндеттемелер (жеткізу немесе есеп айырысу) болып табылады;
  - қарама-қарсы бағыттағы міндеттемелер болып табылады;
  - лот валютасы мен есеп айырысу валютасы бірдей;
  - бір орындау күні бар міндеттемелер болып табылады;

- лоттары бірдей міндеттемелер болып табылады;
  - клирингілік қатысушының бір коды көрсетілген өтінімдер негізінде жасалған своп мәмілелері бойынша міндеттемелер болып табылады.
8. Клиринг орталығы ағымдағы есеп айырысу күні анықталған есеп айырысу бағасының міндеттемелері тоқтатылмаған жасалған валюталық своп операцияларының /жеткізілім фьючерстерінің санына көбейтіндісі ретінде есептелген валюталық своп операцияларын жабу мәмілелері / жеткізілім фьючерстері бойынша міндеттемелер сомасының өзгеруін ескере отырып, тиісті есеп айырысу күнімен теңгедегі нетто-міндеттемелерді/нетто-талаптарды қайта есептейді.

41 бап.

Валюта нарығында клирингі жүзеге асыру кезінде тәуекелдерді басқаруға бағытталған шаралар тізбесі

1. Валюта нарығында клирингі жүзеге асыру кезінде тәуекелдерді басқаруға бағытталған шаралар тізбесі мынадай элементтерден тұрады:
  - 1) клирингілік қатысушының мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілін анықтайтын осындай клирингілік қатысушыға белгіленген санаттағы талаптарға сәйкестігін анықтау мақсатында валюта нарығының клирингілік қатысушысының қаржылық жай-күйінің кезеңдік негіздегі мониторингі;
  - 2) Әдістемеге сәйкес анықталатын валюта нарығының қаржы құралдарының тәуекел-параметрлері;
  - 3) Клирингілік қатысушылар туралы ережелерге сәйкес ішінара қамтамасыз ете отырып, белгілі бір клирингілік қатысушыларға Клиринг орталығы Басқармасы белгілейтін маржаның жеке мөлшерлемелері (бұдан әрі – маржаның жеке мөлшерлемелері);
  - 4) Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарында клирингілік қатысушыларды қамтамасыз ету;
  - 5) нетто-позицияларды қайта бағалау және қамтамасыз ету, нарықтық және пайыздық тәуекелдерді бағалау;
  - 6) бірыңғай шектелімді есептеу арқылы ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау;
  - 7) вариациялық маржа;
  - 8) Клиринг орталығы бірыңғай шектелімді өзгертуге қоятын, бірыңғай шектелімге Клиринг орталығы анықтаған деңгейден төмен төмендеуге мүмкіндік бермейтін шектеулер;
  - 9) клирингілік қатысушының сауда-клирингілік шоттары бойынша және/немесе қаржы құралдары бойынша белгіленетін "қысқа сатуға тыйым салу" және "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым салу" белгілері;
  - 10) "қысқа сатуға тыйым салу"/ "қамтамасыз етілмеген сатып алулар" белгісі бар толық қамтумен валюта нарығының клирингілік қатысушысын немесе қаржы құралын толық көлемде қамтамасыз етуді алдын ала бақылау;
  - 11) Клиринг орталығының Басқармасы белгілейтін ішінара қамтамасыз етумен клирингілік қатысушының нетто-позицияларын ашу шектелімдері;
  - 12) валюта нарығының клирингілік сақтық қоры;
  - 13) валюта нарығының клирингілік кепілдік қоры;

- 14) күн сайынғы негізде валюта нарығының клирингілік кепілдік қорына ішінара қамтамасыз ете отырып, валюта нарығының клирингілік қатысушыларының кепілдік жарналарының жеткіліктілігін бақылау;
  - 15) дефолттарды реттеу жөніндегі процедуралар;
  - 16) осы Ережелерге сәйкес валюта нарығының клирингілік қатысушылары алдындағы мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді орындау бойынша орталық контрагенттің функцияларын орындау кезінде Клиринг орталығының жауапкершілігін шектеу.
2. Қаржы құралдарының баға шекараларын белгілеу/өзгерту тәртібі Әдістемеде анықталған тәртіппен жүзеге асырылады.
  3. ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде ішінара қамтамасыз ету шарттарында мәмілелер жасау мақсатында әрбір қаржы құралы үшін сауда-клирингілік шоттар бойынша бірыңғай шектелімді есептеу үшін пайдаланылатын тәуекел-параметрлер белгіленеді, оның негізінде есеп айырысу күні әлі басталмаған берілетін өтінімдер мен мәмілелер бойынша міндеттемелерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау жүзеге асырылады.

Толық қамту шарттарында мәмілелер жасау мақсатында ASTS + сауда-саттық клирингілік жүйесінде есеп айырысу күні әлі басталмаған берілетін өтінімдер мен мәмілелер бойынша ақша бойынша міндеттемелердің толық өтелуін бақылау үшін "қысқа сатуға тыйым салу" және/немесе "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым салу" белгісі белгіленеді:

- 1) клирингілік қатысушының сауда-саттық коды бойынша – бұл жағдайда осы клирингілік қатысушының барлық сауда-клирингілік шоттары (меншікті және клиенттік) осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігі тексерілетін болады;
  - 2) клирингілік қатысушының белгілі бір сауда-клирингілік шоты бойынша – бұл жағдайда тек көрсетілген сауда-клирингілік шот (меншікті немесе клиенттік) осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігі тексерілетін болады;
  - 3) қаржы құралдары бойынша – бұл жағдайда өзіне қатысты белгі белгіленген қаржы құралы бойынша барлық клирингілік қатысушылардың барлық сауда-клирингілік шоттары бойынша берілетін өтінімдер мен жасалатын мәмілелер осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігі тексерілетін болады.
4. Т+ қамтамасыз ету тізіміне кіретін қаржы құралдары ішінара қамтамасыз етумен мәмілелерді орындау үшін қамтамасыз ету ретінде қабылданатын қаржы құралдары болып табылады.
  5. Ішінара қамтамасыз етумен валюта нарығының клирингілік қатысушысы өзіне берілген санат үшін белгіленген шарттарға сәйкес және Ережелердің 2 бабының 7 тармағында белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып, қамтамасыз етудің жеткіліктілігіне қойылатын талаптарды орындау үшін қаржы құралдарын Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарына есептеуді қамтамасыз етуге міндетті.
  6. Егер мұндай пайдалану оның валюта нарығындағы бірыңғай шектелімнің теріс мәніне әкеп соқса, ішінара қамтамасыз етумен валюта нарығының клирингілік қатысушысы Клиринг орталығын қамтамасыз ету шоттарында сақталатын қаржы құралдарын қайтаруды талап ете алмайды.
  7. Егер соңғы есеп айырысу-клирингілік сессиясының есеп айырысу нәтижелері бойынша кепілдік жарнаның мөлшері бойынша талап орындалмаған жағдайда, клирингілік есепте кепілдік жарнаны толықтыру қажеттігі туралы тиісті талаптар (ол жеткіліксіз болған жағдайда) көрсетіледі.
  8. Клирингілік кепілдік қорларға кепілдік жарналардың мөлшері, сондай-ақ оларды енгізу және қайтару тәртібі Ережелердің 15 бабында белгіленген.

42 бап. Валюта нарығындағы бірыңғай шектелім

1. Валюта нарығында бірыңғай шектелімді қолданудың мақсаты ішінара қамтамасыз ете отырып, валюта нарығының клирингілік қатысушысының клирингілік шоты бойынша өтінімдер беру және мәмілелер жасау үшін қажетті қамтамасыз етудің жеткіліктілік деңгейін өлшеу және қолдау болып табылады.
2. Валюта нарығындағы бірыңғай шектелім валюта нарығының клирингілік қатысушысының СКШ "S+" меншікті шоты бойынша және клирингілік қатысушысының СКШ "L+" клиенттік шоты бойынша (ол болған жағдайда) жеке есептеледі.
3. СКШ "S+" / СКШ "L+" сауда-клирингілік шоты бойынша бірыңғай шектелім:
СКШ-мен мәмілелер жасасуға өтінімдер беру кезінде ішінара қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігін алдын ала бақылау;
СКШ пайдалана отырып жасалған ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің қажетті жеткіліктілік деңгейін оларды орындау сәтіне дейін ұстап тұру мақсатында пайдаланылады.
4. Қандай да бір СКШ бойынша бірыңғай шектелім мынадай жағдайлардың кез келгені туындаған кезде есептеледі:
  - 1) СКШ-мен мәмілелер жасасуға өтінімдер берген кезде;
  - 2) СКШ бойынша мәміле жасасу кезінде;
  - 3) СКШ бойынша міндеттемелер мен талаптарды орындау/тоқтату кезінде;
  - 4) СКШ-на/СКШ-нан қамтамасыз етуді енгізу/қайтару кезінде;
  - 5) қаржы құралдарының тәуекел-параметрлері өзгерген кезде.
5. СКШ бойынша бірыңғай шектелім:
  - 1) ақшамен СКШ-да есепке алынатын қамтамасыз етуді;
  - 2) есеп айырысудың барлық күндерімен ішінара қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша ақша бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді;
  - 3) "қысқа сатуға тыйым салу" белгісі белгіленген шетел валютасымен мәмілелер бойынша ақшадағы нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді;
  - 4) вариациялық маржаны беру жөніндегі міндеттемелерді/алу жөніндегі талаптарды;
  - 5) Ережелерге сәйкес өзге де талаптар мен міндеттемелерді ескере отырып есептеледі.
6. Mark-to-market клирингілік сессиясының қорытындылары бойынша есептелген бірыңғай шектелім margin-call мөлшерін анықтайды, оның теріс мәні клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелерінің мөлшерін төмендететін қамтамасыз етуді немесе мәмілелер жасасуды толықтыру қажеттігін білдіреді.
7. Бірыңғай шектелім теңгемен есептеледі.
8. Бірыңғай шектелімді есептеу тәртібі барлық СКШ "S+" / СКШ "L+" үшін бірдей.
9. СКШ бойынша бірыңғай шектелім:
  - барлық есеп айырысу күндерімен, нетто-міндеттемелердің, нетто-талаптардың әділ құнын, әрбір қаржы құралы бойынша T0 есеп

айырысу күнімен талап ретінде ескерілетін қамтамасыз етуді (бұдан әрі – Портфель) бағалауды;

- әрбір қаржы құралы бойынша Портфельдердің нарықтық тәуекелін;
- әрбір қаржы құралы бойынша Портфельдердің пайыздық тәуекелін ескере отырып есептеледі.

10. Бірыңғай шектелімнің құрылымы:

- 1) портфельдің теңгемен құны;
- 2) нарықтық тәуекелді ескере отырып, әрбір шетел валютасы бойынша портфельдер құнының сомасы;
- 3) әрбір шетел валютасы бойынша портфельдердің пайыздық тәуекел сомасы.

$$EL = \text{Portfolio}_{KZT} + \sum_{\text{Curr}=1\dots N} \text{Portfolio}_{\text{Curr}} - \sum_{f=1\dots N} \text{IRRisk}_f, \text{ мұндағы:}$$

Curr – шетел валютасы.

11. Портфельдің теңгемен құны T_i есеп айырысудың барлық күндерімен нетто-міндеттемелер мен нетто-талаптардың сомасы және теңгемен қамтамасыз ету сомасы ретінде есептеледі:

$$\text{Portfolio}_{KZT} = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{KZTT_i} + \text{Collateral}, \text{ мұндағы}$$

T_i – нетто-позицияны есептеу күні;

T_0 – ағымдағы сауда-саттық күнінің күні;

T_n – қандай да бір нетто-позиция бар есептеулердің соңғы күні;

Q_{KZTT_i} – T_i есеп айырысу күнімен теңге бойынша нетто-позиция (нетто-талап кезінде "+" белгісімен, нетто-міндеттемелер кезінде "-" белгісімен);

Collateral – теңгемен қамтамасыз ету сомасы.

12. Нарықтық тәуекелді ескере отырып, шетел валютасы Портфелінің құны шетел валютасының ағымдағы есептік бағаларының ауытқу тәуекелін ескере отырып, оның ағымдағы нарықтық құнын бағалауға мүмкіндік береді.

Есеп айырысу бағаларының ықтимал ауытқу шамасы маржа мөлшерлемесімен немесе шетел валютасы портфелінің мөлшеріне байланысты қолданылатын шоғырлану мөлшерлемесімен сипатталады.

Шетел валютасы портфелінің құны мынадай түрде есептеледі:

$$\text{Portfolio}_{\text{Curr}} = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} F_{\text{Curr}T_i} + \begin{cases} \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} \times X, & \text{егер } |\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i}| \leq L_{\text{conc}} \\ \text{sign}(L_{\text{conc}}) \times X + (|\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i}| - L_{\text{conc}}) \times Y, & \text{егер } |\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i}| > L_{\text{conc}} \end{cases}$$

$$X = \begin{cases} PH_{-1_{\text{Curr}}}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} \leq 0 \\ PL_{-1_{\text{Curr}}}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} > 0 \end{cases}$$

$$Y = \begin{cases} PH_{-2_{\text{Curr}}}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} \leq 0 \\ PL_{-2_{\text{Curr}}}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} > 0 \end{cases}$$

Q_{CurrT_i} – T_i есеп айырысу күнімен шетел валютасы бойынша нетто-позиция ("+" белгісі бар нетто-талап немесе "-" белгісі бар нетто-міндеттеме).

$Curr$ шетел валютасымен қамтамасыз ету T_0 есептеу күнімен нетто-позицияны есептеу кезінде T_0 есеп айырысу күнімен талап ретінде ескеріледі;

F_{CurrT_i} – T_i есеп айырысу күнімен $Curr$ шетел валютасы бойынша нетто-позицияның форвардтық құны;

L_{conc} – Комитет бекіткен және Әдістемеге сәйкес анықталатын $Curr$ шетел валютасы үшін шоғырлану шектелімі;

RH_{1Curr} , PL_{1Curr} – маржа мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін шетелдік валюта бойынша нарықтық тәуекелді бағалау диапазонының жоғарғы және төменгі шекарасы;

RH_{2Curr} , PL_{2Curr} – шоғырлану мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін, екінші деңгейдегі нарықтық тәуекелді бағалау диапазонының жоғарғы немесе төменгі шекарасы;

$Sign$ – $\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{CurrT_i}$ белгісі, егер $\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{CurrT_i} > 0$, онда $sign$ "+", керісінше жағдайда $sign$ "-".

13. Бағалы қағаз немесе f шетел валютасы бойынша T_i есеп айырысу күнімен нетто-позицияның форвардтық құны мынадай түрде есептеледі:

$$F_{CurrT_i} = Q_{T_i} \times Rate\_Curr_{T_i}, \text{ мұндағы}$$

$Rate\_Curr_{T_i}$ – T_i есеп айырысу күні үшін шетел валютасының $Curr$ есеп айырысу бағамы;

14. Белгілі бір шетел валютасы бойынша Портфельдің пайыздық тәуекелі шетел валютасымен операциялардың және/немесе валюталық своп операцияларының және/немесе жеткізілім фьючерстерінің есеп айырысу бағаларының құбылмалылығына байланысты тәуекелді бағалайды.

Пайыздық мөлшерлемелердің ықтимал өзгеруінің шамасы белгілі бір шетел валютасы бойынша есеп айырысудың белгілі бір күнімен нетто-позицияның мөлшеріне байланысты қолданылатын пайыздық тәуекел мөлшерлемесімен немесе шоғырлану кезіндегі пайыздық тәуекел мөлшерлемесімен сипатталады.

Шетел валютасы бойынша Портфельдің пайыздық тәуекелі әрбір есеп айырысу күні бойынша барлық нетто-позициялардың пайыздық тәуекел мөлшерінің сомасын білдіреді және мынадай формула бойынша есептеледі:

$$IRRisk_{Curr} = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} IRRisk_{CurrT_i}$$

Белгілі бір $Curr$ шетелдік валютасы бойынша T_i есеп айырысудың белгілі күнімен үшін нетто-позицияның пайыздық тәуекелі мынадай түрде есептеледі:

$$IRRisk_{currT_i} = \begin{cases} Q_{CurrT_i} \times (RRH_{1_{currT_i}} - Rate\_Curr_{T_i}), & \text{егер } |Q_{CurrT_i}| \leq L_{conc} \text{ және } Q_{CurrT_i} < 0; \\ Q_{CurrT_i} \times (Rate\_Curr_{T_i} - RRL_{1_{T_i}}), & \text{егер } |Q_{CurrT_i}| \leq L_{conc} \text{ және } Q_{CurrT_i} > 0; \\ Q_{CurrT_i} \times (RRH_{2_{currT_i}} - Rate\_Curr_{T_i}), & \text{егер } |Q_{CurrT_i}| > L_{conc} \text{ және } Q_{CurrT_i} < 0; \\ Q_{CurrT_i} \times Rate\_Curr_{T_i} - RRL_{2_{T_i}}, & \text{егер } |Q_{CurrT_i}| > L_{conc} \text{ және } Q_{CurrT_i} > 0; \end{cases}$$

$Rate\_Curr_{T_i}$ – T_i есеп айырысу күні үшін $Curr$ шетел валютасының есеп айырысу бағамы;

RRH_1CurrTi, RRL_1CurrTi - пайыздық тәуекел мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін шетелдік валюта бойынша пайыздық тәуекелдерді бағалау диапазонының жоғарғы және төменгі шекарасы;

RRH_1CurrTi, RRL_1CurrTi – Curr шетел валютасы бойынша екінші деңгейдегі пайыздық тәуекелдерді бағалау диапазонының пайыздық тәуекел мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін жоғарғы және төменгі шекарасы.

43 бап. Вариациялық маржа

1. Валюталық своп операциясы жасалған күні валюталық своп операциясы бойынша вариациялық маржа мынадай формула бойынша есептеледі:

$$VM\_SwapT = (Rate\_Curr_{Ti}(T) - (SwapBaseCurr + PriceSwap)) \times L, \text{ мұндағы}$$

VM_SwapT – валюталық своп операциясы бойынша валюталық своп операциясы жасалған күнгі вариациялық маржа;

Rate_Curr_{Ti}(T) – SwapBaseCurr Әдістемесіне сәйкес ағымдағы сауда күні (T) анықталған Ti есеп айырысу күні үшін Curr шетел валютасының есеп айырысу бағамы – Биржаның ішкі құжаттарына сәйкес анықталған валюталық своп операциясының базалық бағамы;

PriceSwap – валюталық своп операциясы жасалған баға;

L – валюталық своп операциясының лоты.

2. Валюталық своп операциясын жасасқан күннен кейінгі күннен бастап және валюталық своп операциясын жабу мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау күнін қоса алғанда, міндеттемелері тоқтатылмаған валюталық своп операциясы бойынша вариациялық маржа мынадай формула бойынша есептеледі:

$$VM\_SwapTn = (Rate\_Curr_{Ti}(Tn) - (Rate\_Curr(Tn-1))) \times L, \text{ мұндағы}$$

VM_SwapTi – валюталық своп операциясын жасаған күннен кейінгі күннен бастап және келісімшарттың валюталық свопы операциясын жабу мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау күнін қоса алғанда, сауда-саттық күніндегі валюталық своп операциясының мәмілелері бойынша вариациялық маржа;

Rate_Curr_{Ti}(Tn) – Әдістемеге сәйкес сауда-саттық күні (Tn) анықталған Ti есеп айырысу күні үшін Curr шетел валютасының есеп айырысу бағамы;

Rate_Curr_{Ti}(Tn-1) – Әдістемеге сәйкес сауда-саттық күні (Tn-1) анықталған Ti есеп айырысу күні үшін Curr шетел валютасының есеп айырысу бағамы;

L – валюталық своп операциясының лоты.

3. Жеткізілім фьючерсімен мәміле жасалған күні жеткізілім фьючерсі бойынша вариациялық маржа мынадай формула бойынша есептеледі:

$$VM\_FWD(T) = (Rate\_Curr_{Ti}(T) - PriceFWD) L \times, \text{ мұндағы}$$

VM_FWD (T) – мәміле жасалған күнгі жеткізуші фьючерспен мәміле бойынша вариациялық маржа;

Rate_Curr_{Ti}(T) – Әдістемеге сәйкес сауда-саттық күні (T) анықталған Ti есеп айырысу күні үшін Curr шетел валютасының есеп айырысу бағамы;

PriceFWD – жеткізілім фьючерсімен мәміле бойынша баға;

L – жеткізілім фьючерсімен мәміле бойынша лот.

4. Жеткізілім фьючерсімен мәміле жасалған күннен кейінгі күннен бастап және жеткізілім фьючерсімен мәміле бойынша міндеттемелерді орындау күніне дейін жеткізілім фьючерсімен мәміле бойынша вариациялық маржа мынадай формула бойынша есептеледі:

$$VM\_FWD(T_n) = (Rate\_Curr_{T_i}(T_n) - (Rate\_Curr(T_n-1))) \times L, \text{ мұндағы}$$

VM_FWD (T_n) – жеткізілім фьючерсі жасалған күннен кейінгі күннен бастап жеткізілім фьючерсімен мәміле бойынша міндеттемелерді орындау күніне дейінгі сауда-саттық күніндегі жеткізілім фьючерсімен мәміле бойынша вариациялық маржа;

Rate_Curr_{T_i}(T_n) – Әдістемеге сәйкес сауда-саттық күні (T_n) анықталған T_i есеп айырысу күні үшін Curr шетел валютасының есеп айырысу бағамы;

Rate_Curr_{T_i}(T_{n-1}) – Әдістемеге сәйкес сауда-саттық күні (T_{n-1}) анықталған T_i есеп айырысу күні үшін Curr шетел валютасының есеп айырысу бағамы;

L – жеткізілім фьючерсімен мәміле бойынша лот.

5. Валюталық своп операциялары/жеткізілім фьючерстері бойынша сатушы болып табылатын клирингілік қатысушы үшін Клиринг орталығы мынадай формула бойынша вариациялық маржаны есептейді:

$$VM_{sell} = (-N_i) \times VM, \text{ мұндағы}$$

N_i – міндеттемелері тоқтатылмаған және клирингілік қатысушы сатушы болып табылатын i-ші базалық активпен валюталық своптың жасалған операцияларының /жеткізілім фьючерстерінің саны;

VM – осы баптың 1-4 тармақтарына сәйкес есептелген валюталық своп операциялары/жеткізілім фьючерстері бойынша вариациялық маржа.

6. Клирингілік қатысушы – сатып алушы үшін валюталық своп операциялары/жеткізілім фьючерстері бойынша Клиринг орталығы мынадай формула бойынша VM_{buy} шамасын есептейді:

$$VM_{buy} = N \times VM, \text{ мұндағы}$$

N_i – міндеттемелері тоқтатылмаған және клирингілік қатысушы сатып алушы болып табылатын i-ші базистік активпен валюталық своп операциялары /жеткізілім фьючерстері бойынша жасалған саны;

VM – осы баптың 1-4 тармақтарына сәйкес есептелген валюталық своп операциялары/жеткізілім фьючерстері бойынша вариациялық маржа.

7. Егер осы баптың 4 немесе 5 тармақтарына сәйкес есептелген мән теріс болса, бұл клирингілік қатысушының VM_{sell} немесе VM_{buy} абсолюттік мәніне тең мөлшерде вариациялық маржаны төлеу жөніндегі міндеттемесінің болуын, егер оң болса – клирингілік қатысушының VM_{sell} немесе VM_{buy} мәніне тең мөлшерде вариациялық маржаны алу жөніндегі талабының болуын білдіреді.

8. Вариациялық маржаны төлеу бойынша міндеттемелер/алу бойынша талаптар клирингілік қатысушының СКШ "S+" / СКШ "L+" ескеріледі.

9. Осы бапқа сәйкес вариациялық маржаны төлеу бойынша міндеттемелерді/алу бойынша талаптарды анықтағаннан кейін және Ережелердің 40 бабының 6 тармағына сәйкес валюталық своп операциялары/жеткізілім фьючерстері бойынша міндеттемелердің тоқтатылуы ескерілгенге дейін Клиринг орталығы:

- 1) белгілі бір базалық активі және валюталық своп операциясын жабу мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау күні бар валюталық своптың әрбір операциясы үшін валюталық своп операцияларын жабу мәмілесі бойынша сатып алушы міндеттемелері тоқтатылмаған жасалған валюталық своп операцияларының санына ағымдағы есептік күні анықталған есеп айырысу бағасының туындысы ретінде валюталық своп операцияларын жабу мәмілесі бойынша сатушыға төлеуге міндетті теңгемен соманы есептейді;
  - 2) белгілі бір базалық активі және орындалу күні бар әрбір жеткізілім фьючерстері үшін жеткізілім фьючерстері бойынша сатып алушы ағымдағы есеп айырысу күні анықталған есеп айырысу бағасының міндеттемелері тоқтатылмаған жеткізуші фьючерстерімен жасалған мәмілелер санына туындысы ретінде жеткізілім фьючерстері бойынша сатушыға төлеуге міндетті теңгедегі соманы есептейді;
  - 3) осы баптың 5 және 6 тармақтарына сәйкес есептелген валюталық своп операциясын/жеткізілім фьючерсін жабу мәмілесі бойынша міндеттемелер сомасының өзгеруін ескере отырып, орындалған тиісті күнмен теңгедегі нетто-міндеттемелердің/нетто-талаптардың мәнін қайта есептейді;
  - 4) вариациялық маржаны төлеу бойынша міндеттемелерді/алу бойынша талаптарды Клиринг орталығы клирингілік қатысушының СКШ "S+" / СКШ "L+" бойынша mark-to-market сессиясын өткізу кезеңінде қояды және T0 есептеу үшін негізгі есеп айырысу-клирингілік сессияға енгізіледі және Регламентте анықталған тәртіппен орындалуға жатады.
10. Клиринг орталығы төленген және/немесе алынған вариациялық маржа сомасына пайыздарды есептемейді және төлемейді.

44 бап.

Клирингілік қатысушыны валюта нарығында жосықсыз деп тану

1. Клирингілік қатысушы мынадай жағдайлар басталған кезде Клиринг орталығы органдарының қандай да бір шешім қабылдауынсыз валюта нарығының жосықсыз клирингілік қатысушысы болып танылады:
  - 1) осы клирингілік қатысушыны қамтамасыз ету шоттарында оған дейін клирингілік қатысушы Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарына Валюталармен есеп айырысу ережелеріне сәйкес Клирингілік қатысушы есепке алуы тиіс уақыт сәтінде (бұдан әрі – cut-off time уақыты) нетто-міндеттемелерді орындау үшін қажетті ақша жоқ (нетто-міндеттемелердің дефолты);
  - 2) 25 баптың 3 тармағында белгіленген мерзімде кепілдік жарнаны қалпына келтіру жөніндегі талапты ішінара қамтамасыз ете отырып, валюта нарығының клирингілік қатысушысы орындамаған (кепілдік жарна бойынша дефолт).
2. Валюта нарығының клирингілік қатысушысын жосықсыз деп тану Ережелердің 16 бабы 2 тармағының талаптары орындалған кезде жүзеге асырылады.
3. Валюта нарығының клирингілік қатысушысы жосықсыз деп танылған кезде Ережелердің 16 бабында анықталған жалпы іс-әрекеттерді жүзеге асырады.
4. Валюта нарығының клирингілік қатысушысы нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында жосықсыз деп танылған кезде Клиринг орталығы Ережелердің 45 бабына сәйкес позицияны көшіру процедурасын жүзеге асырады.
5. Осы баптың 1 тармағының 2) тармақшасында көрсетілген жағдай бойынша дефолт туындаған кезде Клиринг орталығының клирингілік бөлімшесі

дефолт болған күннен кейінгі клирингілік күннің 10.00 ALT дейін Клиринг орталығы Басқармасының қарауына жосықсыз клиринг қатысушысы – Клиринг орталығының мүшесін Клиринг орталығының "Клирингілік қатысушылар туралы қағида" ішкі құжатына сәйкес барлық немесе жекелеген қаржы құралдарымен сауда-саттыққа қатысудан шеттетуді және/немесе клирингілік қатысушының санатын "ішінара қамтамасыз етуден" "толық қамтумен" санатына өзгертуді және/немесе клирингілік қызмет көрсетуді тоқтата тұруды және/немесе жосықсыз клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тануды қоса алғанда, жосықсыз клирингілік қатысушыға қатысты қандай да бір шараларды қолданбау не қолдану туралы мәселені шығарады.

45 бап.

Валюта нарығындағы позицияны ауыстыру процедурасы

1. Валюта нарығының клирингілік қатысушысы нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында жосықсыз деп танылған жағдайда, Клиринг орталығы жосықсыз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелерін реттеу үшін осы баптың 3 тармағында көрсетілген мынадай іс-әрекеттерді жүзеге асырады.
2. Клиринг орталығының адал ниетті клиринг қатысушылары алдындағы нетто-міндеттемелерін орындау мақсатында Клиринг орталығы төменде санамаланған кез келген тәсілмен реттеуді жүзеге асырады:
  - 1) Провайдер-банкпен осы баптың 5 тармағында көрсетілген шарттарда шетел валютасымен операция жасасады;
  - 2) осы баптың 5 тармағында көрсетілген шарттарда Ұлттық Банкпен шетел валютасымен операция жасасады;
  - 3) Ұлттық Банктің Клиринг орталығына орталық контрагент ретінде Клиринг орталығының Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоты бойынша "овердрафт" кредитін беру арқылы;
  - 4) өз қаражаты есебінен;
  - 5) Клиринг орталығының орындалмаған нетто-міндеттемесін жоғарыда аталған тәсілдердің барлығын реттеу мүмкін болмаған жағдайда, Клиринг орталығы осы Ережелердің 19 бабына сәйкес бөлу процедурасын жүзеге асырады және олардың атынан іс-қимыл жасай отырып, өзімен, осы баптың 5 тармағында көрсетілген шарттарда бөлу процедурасын жүргізу нәтижелері бойынша анықталған олардың алдында орындалмаған нетто-талаптар сомасына әрбір адал ниетті клирингілік қатысушымен шетел валютасымен операция жасасады.
3. Осы баптың 4 тармағының 5) тармақшасын қоспағанда, жосықсыз клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы нетто-міндеттемелерін орындауды шетел валютасымен операция жасау арқылы ауыстыру Клиринг орталығы мен жосықсыз клирингілік қатысушы арасында осы баптың 4 тармағында көрсетілген шарттарда оның атынан әрекет ете отырып жүзеге асырылады.

Клиринг орталығы позицияны көшіру процедурасы шеңберінде жосықсыз клирингілік қатысушының атынан жасасатын шетел валютасымен операция ашу мәмілесін сату нысанасы болып табылатын қаржы құралын таңдауды Клиринг орталығы өз қалауы бойынша жүзеге асырады.

Клиринг орталығының алдында жосықсыз клиринг қатысушысының орындалмаған нетто-міндеттемелерін реттеу сәтіне дейін нетто-міндеттемелерді төлеуге ақша түскен жағдайда Клиринг орталығы осы тармақтың бірінші абзацында сипатталған іс-әрекеттердің орындалуын жоюға құқылы.

4. Клиринг орталығы адал ниетті клирингілік қатысушылар алдындағы орындамаған міндеттемелерін ауыстыру мақсатында шетел валютасымен операцияны Клиринг орталығы мынадай шарттармен жасайды:
  - 1) Клиринг орталығы алдындағы жосықсыз клирингілік қатысушының қарсы нетто-міндеттемелерін орындамаған күн есеп айырысуды жүзеге асырудың неғұрлым ерте мерзімі бар шетел валютасымен операция бойынша міндеттемелерді орындау күні болып табылады;
  - 2) шетел валютасымен операция мерзімі – бір күн;
  - 3) есеп айырысуды жүзеге асырудың неғұрлым кеш мерзімі бар шетел валютасымен операция мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау күні своп мәмілесін ашу күнінен кейінгі есеп айырысу күні болып табылады;
  - 4) шетел валютасымен ашу мәмілесінің көлемі Клиринг орталығы алдындағы жосықсыз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемесінің мөлшеріне тең. Бұл ретте лоттардың жиілігінен туындайтын дөңгелектеу үлкен жағына қарай жүзеге асырылады;
  - 5) шетел валютасымен операция жосықсыз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемесі көрсетілген қаржы құралын сатып алу бағытында жүзеге асырылады;
  - 6) шетел валютасымен ашу мәмілесінің бағамы Биржаның ішкі құжаттарына сәйкес есептелетін своп Priceopen, операциясын ашу мәмілесінің бағасына тең белгіленеді;
  - 7) своп операциясының бағасы позицияны ауыстыру объектісі болып табылатын нетто-міндеттеме құрылған валюта үшін Өдістемеге сәйкес белгіленген SD дефолтын реттеу мөлшерлемесіне тең.
5. Клиринг орталығы жосықсыз клирингілік қатысушылардың атынан, сондай-ақ өзіне қатысты адал ниетті клирингілік қатысушылардың атынан әрекет ете отырып, осы Ережелерге сәйкес мәмілелер жасау үшін қажетті барлық заңды және нақты іс-әрекеттерді арнайы өкілеттісіз (сенімхатсыз), сондай-ақ жосықсыз клирингілік қатысушының және адал ниетті клирингілік қатысушылардың келісімінсіз жүзеге асырады.
6. Жосықсыз клирингілік қатысушы, сондай-ақ адал ниетті клирингілік қатысушылар Клиринг орталығы өздерінің атынан жасаған, осы бапқа сәйкес позицияны ауыстыру үшін жүзеге асырылған барлық мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындауға міндетті.
7. Клиринг орталығы Ережелердің 26 бабына сәйкес белгіленген тұрақсыздық айыбын/айыппұлдарын төлеу үшін валюта нарығының жосықсыз клирингілік қатысушысын қамтамасыз етуді және/немесе кепілдік жарналарын пайдалануға құқылы.

46 бап.

Клирингілік қатысушыны валюта нарығында дәрменсіз деп тану

1. Клирингілік бөлімше Клиринг орталығы Басқармасының қарауына валюта нарығының клирингілік қатысушысын/жосықсыз клирингілік қатысушысын 17 баптың 1 тармағы 1) тармақшасы негізінде мынадай жағдайларда:
  - 1) ағымдағы клирингілік күннің ALT 10.00 дейін алдыңғы екі клирингілік күн ішінде қатарынан жосықсыз клирингілік қатысушының дефолты туындаған жағдайда;
  - 2) егер margin-call Ережелердің 40 бабының 2 тармағында белгіленген мерзімде ағымдағы клирингілік күннің ALT 15.00 кешіктірмей жойылмаған жағдайда (маржа бойынша дефолт);

- 3) Ережелердің 25 бабының 3 тармағына сәйкес олар орындалуға тиіс күннен кейінгі клирингілік күннің АЛТ 9.30 дейін кепілдік жарна енгізу туралы міндеттеме орындалмаған/толық орындалмаған жағдайда дәрменсіз деп тану туралы мәселені шығарады.
2. Клиринг орталығы Басқармасының клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тану туралы шешімі болған жағдайда, Клиринг орталығы Ережелердің 18 бабына сәйкес дефолтты реттеу жөніндегі процедураларды жүзеге асырады.

5 тарау. ДЕРИВАТИВТЕР НАРЫҒЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

47 бап. Деривативтер нарығында клирингті жүзеге асыру ерекшеліктері

1. Клиринг орталығы деривативтер нарығында фьючерс секциясының туынды қаржы құралдарымен Орталық контрагенттің функцияларын жүзеге асырады.
2. Клиринг орталығы валюта және қор туынды қаржы құралдарымен нетто-негізде клирингті жүзеге асырады.
3. Клиринг орталығы деривативтер нарығында клирингілік қатысушылар үшін клирингілік қызметті қамтамасыз етудің және ішінара қамтамасыз етумен жүзеге асырады.
4. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушыларына мәмілелер жасау және деривативтер нарығының сауда-саттық клирингілік жүйесіндегі позицияларды есепке алу үшін сауда-саттық жүйесін пайдаланушы клиенттерді тіркеу кезінде Биржа ұсынатын талаптарға сәйкес:
  - есеп айырысу кодтары (ЕК) – берілетін өтінімдер мен жасалған мәмілелерді қамтамасыз ету туралы ақпаратты есепке алуға, сондай-ақ осындай мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындауға арналған меншікті және біріктірілген клиенттік кодтар;
  - біріктірілген сауда-клирингілік шоттар (БФ) – берілетін өтінімдер мен жасалған мәмілелерді, сондай-ақ сегрегацияланған сауда-клирингілік шоттар тобы бойынша ашық позицияларды қамтамасыз ету туралы ақпаратты есепке алуға арналған меншікті және клиенттік шоттар;
  - сегрегацияланған сауда-клирингілік шоттар (СКШ) – өтінімдер беруге және мәмілелер жасауға арналған меншікті және клиенттік шоттар;
  - тарату сауда-клирингілік шоттары (СПЕЦБФ) – сәйкес Клиринг орталығы мен адал ниетті клирингілік қатысушылар арасында өтім бермей жасалатын теңгерімдеуші мәмілелер бойынша позицияларды есепке алуға арналған меншікті және клиенттік шоттар.
5. Меншікті және клиенттік есеп айырысу кодтарын және біріктірілген сауда-клирингілік шоттарын, сондай-ақ жою сауда-клирингілік шотын ашу/жабу клирингілік қатысушы мәртебесін берген/айырған жағдайда автоматты түрде жүргізіледі.
  - Қосымша есеп айырысу кодтарын, біріктірілген сауда-клирингілік шоттарын, сондай-ақ сегрегацияланған сауда-клирингілік шоттарын ашу/жабу Биржаның ережелеріне сәйкес клирингілік қатысушы берген өтініш негізінде жүзеге асырылады.
  - Осы тармақтың бірінші және екінші абзацтарында көрсетілген шоттарды жабу туынды қаржы құралдары бойынша ашық позициялар, жасалған мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелер болмаған, сондай-ақ осындай шоттар бойынша ескерілетін ақша болмаған жағдайда жүргізіледі.
6. Сауда шектелімі:
  - 1) меншікті және/немесе клиенттік есеп айырысу коды бойынша осындай есеп айырысу кодына байланысты барлық біріктірілген сауда-клирингілік шоттарында ескерілетін ақша сомасы ретінде есептеледі;
  - 2) біріктірілген сауда-клирингілік шоты бойынша осындай біріктірілген сауда-клирингілік шотына сәйкес келетін барлық сегрегацияланған сауда-клирингілік шоттарында ескерілетін ақша сомасы ретінде есептеледі;
  - 3) сегрегацияланған сауда-клирингілік шоты бойынша осындай сауда-клирингілік шотында ескерілетін ақша сомасы ретінде есептеледі.

7. Егер біріктірілген сауда-клирингілік шоты бойынша сауда шектілімі белгіленген жағдайда Клиринг орталығы:
вариациялық маржаны, комиссиялық және клирингілік алымдарды төлеу жөніндегі міндеттемелерді орындау (тоқтату) кезінде біріктірілген сауда-клирингілік шоты бойынша сауда шектелімінің мәнін көрсетілген міндеттемелердің шамасына өзгертеді;
қамтамасыз етуді енгізу және қайтару кезінде біріктірілген сауда-клирингілік шоты бойынша сауда шектелімінің мәнін өзгертпейді.
8. Клиринг орталығы Регламентте белгіленген тәртіппен есеп айырысулар қандай да бір есеп айырысу-клирингілік сессиясында жүзеге асырылатын мәмілелер жиынтығы бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді анықтайды.
9. Клиринг орталығы деривативтер нарығына клирингілік қатысушының сауда-клирингілік шоты бойынша нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді анықтау үшін Клиринг орталығы финалдық клирингілік сессияны өткізу барысында тиісті туынды қаржы құралының ерекшелігінде анықталған тәртіппен есептелетін және клирингілік қатысушы жасасқан әрбір мәміле бойынша вариациялық маржа сомасынан құралатын вариациялық маржаны пайдаланады.
10. Клиринг орталығы осы клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы кез келген берешегін (тұрақсыздық айыбын қоса алғанда) төлеу үшін деривативтер нарығының жосықсыз немесе дәрменсіз клирингілік қатысушысының жеке есеп айырысу кодында ескерілетін ақшаны пайдалануға құқылы.

48 бап.

Деривативтер нарығында клирингі жүзеге асыру кезінде тәуекелдерді басқаруға бағытталған шаралар тізбесі

1. Деривативтер нарығында клирингі жүзеге асыру кезінде тәуекелдерді басқаруға бағытталған шаралар тізбесі мынадай элементтерден тұрады:
  - 1) Әдістемеге сәйкес анықталған деривативтер нарығының тәуекел-параметрлері:
    - туынды қаржы құралдарының есептік бағалары;
    - туынды қаржы құралдарының бастапқы маржасының мөлшерлемелері;
    - туынды қаржы құралдары шоғырлануының шектелімдері;
    - туынды қаржы құралдарының шоғырлану мөлшерлемелері;
    - туынды қаржы құралдарының пайыздық тәуекел мөлшерлемелері;
    - туынды қаржы құралдарының нарықтық және пайыздық тәуекелдерінің шектеу мөлшерлемелері;
    - спредке енгізілген туынды қаржы құралдары үшін спред шамасының жоғарғы және төменгі шекаралары;
    - туынды қаржы құралдарының нарықтық тәуекелдерін бағалау диапазонының жоғарғы және төменгі шекаралары;
    - туынды қаржы құралдарының пайыздық тәуекелдерін бағалау диапазонының жоғарғы және төменгі шекаралары;
    - туынды қаржы құралдарының баға дәлізінің жоғарғы және төменгі шекаралары;

- 2) деривативтер нарығының клирингілік қатысушыларын кепілдікпен қамтамасыз ету;
  - 3) ішінара қамтамасыз ете отырып, деривативтер нарығының клирингілік қатысушысының меншікті/клиенттік есептік кодтарында кепілдік қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау;
  - 4) вариациялық маржа;
  - 5) сауда шектелімі;
  - 6) деривативтер нарығының клирингілік кепілдік қоры;
  - 7) деривативтер нарығына клирингілік қатысушылардың деривативтер нарығының клирингілік кепілдік қорына күнделікті негізде кепілдік жарналарының жеткіліктілігін бақылау;
  - 8) деривативтер нарығының клирингілік сақтық қоры;
  - 9) дефолттарды реттеу жөніндегі процедуралар;
  - 10) Ережелердің 21 бабына сәйкес ішінара қамтамасыз ете отырып, деривативтер нарығының клирингілік қатысушылары алдындағы мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді орындау бойынша Орталық контрагент ретінде Клиринг орталығының жауапкершілігін шектеу.
2. Туынды қаржы құралдарының баға дәлізінің шекараларын белгілеу/өзгерту тәртібі Әдістемеге сәйкес жүзеге асырылады.
  3. Позицияларды ашу шектелімін клирингілік бөлімше деривативтер нарығындағы әрбір клирингілік қатысушы үшін осы қатысушының ағымдағы қаржылық жағдайына байланысты есептейді және оны Комитет бекітеді.

49 бап. Деривативтер нарығындағы есептеулер. Қамтамасыз етуді енгізу

1. Клиринг орталығы деривативтер нарығындағы мәмілелер бойынша есеп айырысу ұйымы болып табылады.
2. Деривативтер нарығындағы мәмілелер бойынша есеп айырысу деривативтер нарығындағы сауда-саттық бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру ережелерін регламенттейтін Клиринг орталығының ішкі құжатына сәйкес жүзеге асырылады.
3. Жасалған мәмілелер бойынша өздерінің нетто-міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету, сондай-ақ өтінімдер беру және мәмілелер жасау мақсатында деривативтер нарығының клирингілік қатысушыларының ақша енгізуі Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарына Валюталармен есеп айырысу ережелерінде белгіленген мерзімде және шарттарда жүзеге асырылады.
4. Осы баптың 5 тармағында көрсетілген мақсаттар үшін тиісті валютада ақша аудару төлем құжаттарында төлем мақсатын білдіретін арнайы кодтар көрсетіле отырып жүзеге асырылады. Мұндай кодтардың тізімі Клиринг орталығының интернет-сайтында жарияланған.
5. Т+ тізіміне және Т+ қамтамасыз ету тізіміне қаржы құралдарын енгізу тәртібіне сәйкес ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету ретінде ескерілетін Қаржы құралдарының тізіміне енгізілген теңге және шетел валютасы деривативтер нарығының клирингілік қатысушысын кепілдік қамтамасыз етуге қабылданатын қаржы құралы болып табылады.
6. Валюта нарығының клирингілік қатысушыларына оның қамтамасыз ету шоттарында ескерілетін ақшаны қайтару тәртібі мен шарттары Валюталармен есеп айырысу ережелерінде анықталған.

7. Клиринг орталығы деривативтер нарығының клирингілік қатысушысын кепілдікті қамтамасыз ету есебінде ескерілетін ақшаны есептен шығаруды Клиринг орталығы клирингілік қатысушының өкімі негізінде деривативтер нарығындағы сауда-саттық бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру ережелерін регламенттейтін Клиринг орталығының ішкі құжатына сәйкес мынадай шарттарды орындаған кезде жүзеге асырылады:
- осындай қайтару нәтижесінде шеңберінде қамтамасыз етуді қайтаруға сұрау салуда көрсетілген сауда-клирингілік шот ашылған біріктірілген сауда-клирингілік шот бойынша есептелген бос ақша шамасы теріс болмайды;
  - осындай қайтару нәтижесінде шеңберінде қамтамасыз етуді қайтаруға арналған сұрау салуда көрсетілген сауда-клирингілік шот ашылған біріктірілген сауда-клирингілік шотқа байланысты есеп айырысу коды бойынша есептелген еркін ақша шамасы теріс болмайды;
  - қамтамасыз етуді қайтаруға арналған сұрау салуда көрсетілген сауда-клирингілік шот ашылған осы біріктірілген сауда-клирингілік шотқа байланысты есеп айырысу коды бойынша есептелетін margin-call жоқ;
  - қайтару сомасы белгілі бір біріктірілген сауда-клирингілік шотына байланысты қамтамасыз ету болып табылатын және барлық сауда-клирингілік шоттарында ескерілетін ақша сомасынан аспайды;
  - қайтару сомасы қамтамасыз ету болып табылатын және оның шеңберінде қамтамасыз етуді қайтаруға арналған сұрау салуда көрсетілген сауда-клирингілік шот ашылған, Ережелердің 21 бабының 7 тармағына сәйкес анықталған кейінге қалдырылған орындалуы бар міндеттемелер мөлшеріне азайтылған біріктірілген сауда-клирингілік шотқа байланысты есеп айырысу коды бойынша ескерілетін ақша сомасынан аспайды.

50 бап.

Клирингілік сессияларды өткізу тәртібі

1. Регламентте белгіленген мерзімде Клиринг орталығы деривативтер нарығында аралық және соңғы клирингілік сессияларды өткізеді. Әрбір клирингілік сессия үшін клирингілік пул қалыптастырылады, оған осындай клирингілік сессия барысында орындалуға (тоқтатылуға) жататын міндеттемелер енгізіледі. Әрбір клирингілік сессияның клирингілік пулына енгізілген міндеттемелер осы клирингілік сессияның клирингілік пулында тоқтатылады.
2. Аралық клирингілік сессия шеңберінде Клиринг орталығы:
  - 1) әрбір есеп айырысу коды/біріктірілген сауда-клирингілік шоты/сегрегацияланған сауда-клирингілік шоты бойынша жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қатысушының нетто-талаптарын/нетто-міндеттемелерін анықтайды;
  - 2) кепілдік қамтамасыз етуді есептейді;
  - 3) сауда шектелімін есептейді.
3. Соңғы клирингілік сессия шеңберінде Клиринг орталығы:
  - 1) Әдістемеге сәйкес тәуекел-параметрлердің жаңа мәндерін анықтайды;
  - 2) осындай қаржы құралдарының ерекшеліктеріне сәйкес ағымдағы орындалу күнімен туынды қаржы құралдарын орындауды жүргізеді;
  - 3) әрбір есеп айырысу коды/біріктірілген сауда-клирингілік шоты/сегрегацияланған сауда-клирингілік шоты бойынша жасалған

- мәмілелер бойынша клирингілік қатысушының нетто-талаптарын/нетто-міндеттемелерін анықтайды;
- 4) клирингілік қатысушылардың есептік кодтары бойынша ақша бойынша қорытынды нетто-міндеттемелерді/қорытынды нетто-талаптарды орындауды жүргізеді;
  - 5) клирингілік қатысушылардың комиссиялық және клирингілік алымдарды төлеу жөніндегі міндеттемелерін орындауды жүргізеді;
  - 6) Кепілдік қамтамасыз етуді есептейді;
  - 7) Сауда шектелімін есептейді;
  - 8) margin-call белгілейді;
  - 9) "Регламентке" сәйкес есептерді қалыптастырады және клирингілік қатысушыларға жібереді;
  - 10) клирингілік қатысушылар үшін сауда-клирингілік шоттарды ашуды және жабуды жүзеге асырады.
4. Деривативтер нарығындағы есепке алу жүйесінде нетто-міндеттемелерді және нетто-талаптарды көрсету мақсатында күн сайын Регламентке сәйкес Клиринг орталығы әрбір сауда-клирингілік шот/біріктірілген сауда-клирингілік шот/есеп айырысу коды бойынша мәмілелер жиынтығы бойынша нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді мынадай ақпаратты басшылыққа ала отырып көрсетілген шоттарда ескерілетін тиісті туынды қаржы құралының ерекшелігімен анықталған тәртіппен анықтайды:
- әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясында сауда-клирингілік шотында/біріктірілген сауда-клирингілік шотында/есеп айырысу кодында есепке алынатын вариациялық маржаны беру жөніндегі міндеттемелер және алу жөніндегі талаптар туралы;
  - Клиринг орталығының "Кіру жарналары, клирингілік алымдар және тұрақсыздық айыбы туралы қағида" ішкі құжатына сәйкес анықталған комиссиялық және клирингілік алымдарды төлеу жөніндегі міндеттемелер туралы.
5. Вариациялық маржа туынды қаржы құралымен жасалған әрбір мәміле бойынша осындай қаржы құралының ерекшелігінде анықталған тәртіппен анықталады.
  6. Маманданымдар мен Әдістемеде белгіленген вариациялық маржаны анықтау үшін қажетті деректер болмаған жағдайда, соңғы клирингілік сессия басталған уақытқа дейін Клиринг орталығының Басқармасы туынды қаржы құралдары бойынша вариациялық маржаны анықтауды және орындауды жүзеге асырмау туралы шешім қабылдауға құқылы.
  7. Клирингілік қатысушыда mark-to-market соңғы клирингілік сессиясының қорытындылары бойынша пайда болған margin-call-ды клирингілік қатысушы келесі клирингілік күннің ALT 13.00 дейін:
    - 1) тиісті есептік кодқа ақша енгізу;
    - 2) қамтамасыз етудің жеткіліксіздігін жоятын мәмілелер жасасу арқылы жоюы тиіс.
  8. Margin-call соңғы клирингілік сессияның қорытындылары бойынша қалыптасқан есеп айырысу коды бойынша берешегі бар клирингілік қатысушыда пайда болады. Margin-call сомасы көрсетілген берешектің абсолюттік мәніне тең.
  9. Соңғы клирингілік сессияның қорытындылары бойынша клирингілік қатысушыда есеп айырысу коды бойынша пайда болған margin-call осындай шот бойынша қалдық теріс болмаған сәтте тоқтатылды деп есептеледі.

10. Клирингілік қатысушы margin-call-ды осы баптың 2 тармағында белгіленген мерзімде орындамаған жағдайда, мұндай клирингілік қатысушы Ережелердің 53 бабы 1 тармағының 1) тармақшасына сәйкес дәрменсіз деп танылады.

51 бап. Деривативтер нарығында кепілдікті қамтамасыз ету. Кепілдік қамтамасыз етуді есептеу принциптері

1. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысын кепілді қамтамасыз ету: осындай мәмілелер жасауға өтінімдер беру кезінде туынды қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігін алдын ала бақылау;
туынды қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің қажетті жеткіліктілік деңгейін оларды орындау сәтіне дейін ұстап тұру мақсатында пайдаланылады.
2. Кепілдік қамтамасыз етуді есептеу кезінде Клиринг орталығы шоттарды біріктірудің мынадай ережелерін пайдаланады:
  - 1) шоттарды біріктіру ережесін қолдану кезінде – әрбір құрал бойынша "Нетто" позиция сауда-клирингілік шотта ескерілетін позициялардың көлемін қосу жолымен есептеледі;
  - 2) шоттарды біріктіру ережесін қолдану кезінде – "Жартылай нетто" – сауда-клирингілік шоттарда ескерілетін позициялардың төуекелдері есептеледі және барлық түпкілікті сауда-клирингілік шоттар бойынша сатып алуға және сатуға арналған позициялардың екі сомасынан модуль бойынша үлкен позиция анықталады.
3. Клиринг орталығы сауда-клирингілік шоттар бойынша кепілдік қамтамасыз етуді есептеуді шоттарды біріктірудің мынадай ережелеріне сәйкес жүзеге асырады:
  - 1) сегрегацияланған сауда-клирингілік шоттары бойынша – "жартылай нетто";
  - 2) біріктірілген сауда-клирингілік шоттар бойынша – Ережелерге 4 қосымшада белгіленген біріктірілген сауда-клирингілік шоттың параметрлерін анықтау туралы өтінішке сәйкес клирингілік қатысушы таңдаған шоттарды біріктіру ережесіне байланысты "нетто" немесе "жартылай нетто".
Клирингілік қатысушы біріктірілген сауда-клирингілік шоттың параметрлерін анықтау туралы өтінішті ұсынбаған жағдайда, кепілдік қамтамасыз етуді есептеу мынадай ережелерге сәйкес жүзеге асырылады: шоттарды біріктіру ережесі – "жартылай нетто".
Кепілдік қамтамасыз етуді есептеу кезінде пайдаланылатын шоттарды біріктіру ережелерін өзгерту клирингілік қатысушыдан параметрлерді таңдау туралы өтініш алынғаннан кейін жақын арадағы клирингілік сессияда жүзеге асырылады;
  - 3) есептік кодтар бойынша – "нетто".
4. Кепілдікті қамтамасыз етуді есептеу алгоритмінің негізін сценарийлік тәсіл құрайды.
Туынды қаржы құралдарының әрбір тобы үшін сценарийлік тәсіл шеңберінде мынадай топқа кіретін туынды қаржы құралдарының бағаларын анықтайтын параметрлерді өзгерту бойынша сценарийлер жиынтығы қаралады:
  - фьючерстік келісімшарттың бағасы;
  - пайыздық мөлшерлемелер қисығы;
  - фьючерстік келісімшарттың ұйғарынды құбылмалылығы.

Әрбір сценарий жоғарыда көрсетілген параметрлердің белгілі бір өзгерістер жиынын білдіреді.

5. Әрбір сценарий үшін осы сценарий негізінде анықталған бағалар бойынша топты құрайтын туынды қаржы құралдары бойынша барлық позицияларды жабудың қаржылық нәтижесі есептеледі.
6. Бір туынды қаржы құралы үшін есептелген кепілдік қамтамасыз ету мөлшері кепілдік қамтамасыз етудің базалық мөлшері деп аталады.
7. Кепілдікті қамтамасыз етудің базалық мөлшері бір сатып алынған және бір сатылған туынды қаржы құралы үшін есептеледі.
8. Туынды қаржы құралы бағасының өзгеруі бойынша сценарийлер Әдістемеге сәйкес анықталатын деривативтер нарығының қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерімен анықталады және әрқайсысы туынды қаржы құралының бағасын білдіретін бір-бірінен тең алшақталған нүктелердің (сценарийлердің) жиынтығы болып табылады.
9. Қамтамасыз етуге қабылданатын шетел валютасы Комитет белгілеген қамтамасыз етуде ескерілетін шетел валютасының үлесін анықтайтын шектеу коэффициентін ескере отырып, Әдістемеге сәйкес анықталатын орталық бағам бойынша қайта есептеледі.

52 бап.

Клирингілік қатысушыны деривативтер нарығында жосықсыз деп тану

1. Егер деривативтер нарығының мұндай клирингілік қатысушысы Ережелердің 25 бабының 3 тармағында белгіленген мерзімде кепілдік жарнаны қалпына келтіру жөніндегі талапты ішінара қамтамасыз етумен орындамаған жағдайда Клиринг орталығы деривативтер нарығының клирингілік қатысушысын жосықсыз деп таниды (кепілдік жарна бойынша дефолт).
2. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысы жосықсыз деп танылған кезде Клиринг орталығы Ережелердің 16 бабында анықталған жалпы іс-әрекеттерді, сондай-ақ осы бапта белгіленген іс-әрекеттерді жүзеге асырады.
3. Егер жосықсыз клирингілік қатысушы осы Ережелердің 25 бабының 3 тармағына сәйкес кепілдік жарнаны толықтыру туралы талап бойынша міндеттемені орындамаған жағдайда, клирингілік бөлімше кепілдік жарна бойынша дефолт күнінен кейінгі күннің ALT 10.00 дейінгі мерзімде Клиринг орталығы Басқармасының шешімі бойынша Клиринг орталығының "Клирингілік қатысушылар туралы қағида" ішкі құжатына сәйкес Биржаға клирингілік қатысушыны – Биржаға мүшені барлық немесе жекелеген қаржы құралдарымен сауда-саттыққа қатысудан шеттету туралы ұсынымды және/немесе клирингілік қызмет көрсетуді тоқтата тұру туралы мәселені және/немесе жосықсыз клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тану туралы мәселені жібереді.

53 бап.

Клирингілік қатысушыны деривативтер нарығында дәрменсіз деп тану

1. Клирингілік бөлімше Клиринг орталығы Басқармасының қарауына клирингілік қатысушыны/деривативтер нарығының жосықсыз клирингілік қатысушысын Ережелердің 17 бабы 1 тармағының 1) тармақшасы негізінде дәрменсіз деп тану туралы мәселені мынадай жағдайларда:
  - 1) егер margin-call Ережелердің 50 бабының 7 тармағында белгіленген мерзімде ағымдағы клирингілік күннің ALT 14.00 кешіктірмей жойылмаған жағдайда (маржа бойынша дефолт);
  - 2) кепілдік жарнаны толықтыру жөніндегі талап олар орындалуға тиіс күннен кейінгі клирингілік күннің 9.30-ына дейін орындалмаған/толық орындалмаған жағдайда шығарады.

2. Клиринг орталығы Басқармасының клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тану туралы шешімі болған жағдайда, Клиринг орталығы Ережелердің 18 бабына сәйкес дефолтты реттеу жөніндегі процедураларды жүзеге асырады.

6 тарау. ТҰЖЫРЫМДЫ ҚАҒИДАЛАР

54 бап. Клиринг орталығының жауапкершілігі

1. Клиринг орталығы өзіне ОК функцияларын қабылдай отырып, басқа клирингілік қатысушылардың Ережелердің 21 бабында және осы баптың 2–4 тармақтарында белгіленген шектеулерді ескере отырып, Клиринг орталығы алдындағы міндеттемелерін орындауына қарамастан, әрбір адал ниетті клирингілік қатысушы алдында жасалатын мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік береді.
2. Клиринг орталығы ОК функцияларын орындамайтын клирингілік ұйым ретінде ОК-сыз мәмілелерді орындамағаны үшін, сондай-ақ қандай да бір клирингілік қатысушының ОК-сыз мәмілелер бойынша дефолт нәтижесінде келтірілген залалдар немесе шығындар үшін жауапты болмайды.
3. Клиринг орталығы өзі қабылдаған бақылау шеңберінен тыс туындаған, сондай-ақ мынадай жағдайлар немесе оқиғалар:
  - 1) еңсерілмейтін күш жағдайларына (форс-мажор жағдайларына) немесе Клиринг орталығының жауапкершілігін бақылау аймағынан тыс басқа да уақиғаларға байланысты жаңылыстың;
  - 2) клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шартқа және осы Ережелерге сәйкес клирингілік қатысушы өз міндеттемелерін жосықсыз орындаған;
  - 3) техникалық проблемалар, бағдарламалық-техникалық кешендердің ішінара немесе толық операциялық тұрақсыздығы, сауда, клирингілік және есеп айырысу процедураларын жүзеге асыру кезінде енгізу-шығару процедураларының қателері, қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша ұсынылған қамтамасыз етуді иелік ету, басқару қателері.

Осы тармақшаның бірінші абзацында көрсетілген нормалар, егер туындаған залалдар немесе шығындар Клиринг орталығының әдейі іс-әрекетінің немесе жол берілмейтін абайсыздығының нәтижесі болып табылса немесе олар Клиринг орталығының ішкі құжаттарының ережелерін тікелей бұзу болып табылса, қолданылмайды;
  - 4) Клиринг орталығының клирингілік қатысушының атынан дефолтты реттеу жөніндегі позициялар мен процедураларды, оның ішінде Ережелерге сәйкес мәжбүрлеп жою процедураларын ауыстыру жөніндегі процедураларды жүзеге асыруы;
  - 5) Клиринг орталығының Ережелердің 17 бабына сәйкес мәмілелерді жарамсыз деп тануды жүзеге асыруы нәтижесінде қандай да бір залалдар немесе шығындар үшін жауапты болмайды.
4. Клиринг орталығы дәрменсіз клирингілік қатысушыларды қоса алғанда, клирингілік қатысушылардан осы баптың 3 тармағында көрсетілген залалдар немесе шығындар бөлігінде шағымдарды қабылдамайды.
5. Еңсерілмейтін күш жағдайлары (форс-мажор жағдайлары, яғни табиғи апаттар, дүлей зілзалалар, соғыстар, әскери іс-қимылдар, террористік актілер, халықтық толқулар, заңнаманың өзгеруі, іс-қимылдар мен шешімдер, (уәкілетті) реттеуші органдардың, жергілікті атқарушы органдардың, мемлекеттік органдар мен лауазымды тұлғалардың шешімдері, оның ішінде карантин жариялау және клирингілік қатысушы

болжай алмаған және клирингілік қатысушының өз міндеттерін тиісінше орындауына тікелей әсер еткен басқа да осындай мән-жайлар) немесе қаржы нарығы ұйымдарының қызметін тоқтата тұруға байланысты, оның ішінде Биржасы және/немесе Клиринг орталығы және/немесе клирингілік қатысушы орналасқан елді мекендерде төтенше жағдай енгізілуіне немесе төтенше жағдай туындауына байланысты өзге де уақиғалар туындаған жағдайда, Клиринг орталығының Басқармасы осындай уақиғалар ОК-мен және ОК-сыз тәртіптерде туындағанға дейін жасалған мәмілелерді орындау мерзімдерін еңсерілмейтін күш жағдайлары қолданылған уақытқа шамалас ауыстыру жөнінде шешім қабылдауға құқылы.

55 бап. Клирингілік қатысушыларға және Ұлттық Банкке есептілікті ұсыну тәртібі

1. Клирингілік сессиялардың қорытындылары бойынша Клиринг орталығы клирингілік қатысушыларға eTransfer.kz электрондық құжаттар алмасу жүйесі арқылы клирингілік есептерді жібереді.
2. Клирингілік қатысушыларға ұсынылатын клирингілік есептер мынадай ақпаратты қамтуы мүмкін:
  - 1) әрбір клирингілік (сауда-клирингілік) шот бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелер туралы;
  - 2) нетто-негізде клирингке кірген мәмілелер туралы;
  - 3) кепілдік жарнаның жеткіліктілігі туралы;
  - 4) Ережелерде және/немесе Регламентте анықталған биржалық нарықтардың ерекшеліктеріне сәйкес ұсынылатын өзге де ақпарат.

3. Клирингілік сессияның нәтижелері бойынша клирингілік есептерді алғаннан кейін клирингілік қатысушылар есептерде көрсетілген ақпаратты дербес салыстырады және аталған ақпаратқа ескертулер болған кезде Клиринг орталығына осындай ескертулерді жібереді.
4. Клирингілік қатысушылардың ескертулерімен келіскен жағдайда Клиринг орталығы клирингілік сессияның нәтижелері бойынша клирингілік есептерде анықталған сәйкессіздіктерді тиісті түрде жояды және клирингілік қатысушыларға түзетілген клирингілік есептерді жібереді.

Бұл ретте клирингілік сессияның нәтижелері бойынша есепті қалыптастырудың неғұрлым кеш күні мен уақыты бар клирингілік есеп дұрыс есеп болып есептеледі.

5. Клиринг орталығы Ұлттық Банкке:
  - 1) күнделікті негізде – клирингілік қатысушылардың нетто-талаптары мен нетто-міндеттемелері туралы жиынтық есеп;
  - 2) ай сайынғы негізде:

Клиринг орталығының клирингілік қатысушылары туралы есеп;

Клиринг орталығы клирингілік қызмет көрсетуге қабылдаған қаржы құралдары туралы есеп;

мәмілелер бойынша өз міндеттемелерін жосықсыз орындайтын клирингілік қатысушылар туралы есеп тапсырады.
6. Осы баптың 1-5 тармақтарында көрсетілген есептерді беру шарттары мен тәртібі, сондай-ақ нысандары осы Ережелерде және Клиринг орталығының өзге де ішкі құжаттарында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінде анықталған.

56 бап. Ақпаратты жинау, өңдеу және сақтау тәртібі

1. Күн сайын клирингілік жүйеге сауда-саттық жүйесінен қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер туралы ақпарат түседі.
2. Сауда-саттық жүйесінен алынған жасалған мәмілелер туралы барлық ақпарат клирингілік жүйеде сақталуға және күнделікті сақтық көшірілуге жатады.

Осы тармақтың бірінші абзацында көрсетілген ақпараттың сақтық көшірмелері рұқсатсыз қол жеткізуден қорғаумен қамтамасыз етіледі және олар жаңартылған сақтық көшірмелермен ауыстырылғанға дейін Клиринг орталығының сақтық техникалық орталығында сақталады.

57 бап. Клирингілік қызметті жүзеге асыру кезінде алынған ақпаратқа билік ету тәртібі

1. Клиринг орталығының қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыруы кезінде алынған ақпарат инсайдерлік ақпаратқа жатады.
2. Инсайдерлік ақпаратты пайдалануды бақылауды жүзеге асыру тәртібі Клиринг орталығының "Инсайдерлік ақпаратты ішкі пайдалану ережелері" ішкі құжатында анықталған.

58 бап. Клирингілік алымдар

1. Клиринг орталығы қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік жүзеге асырғаны үшін клирингілік алымдар алады.
2. Клирингілік алымдардың мөлшерлемелері, сондай-ақ клирингілік қатысушылардың оларды төлеу тәртібі мен мерзімдері Клиринг орталығының "Кіру жарналары, клирингілік алымдар және тұрақсыздық айыбы туралы қағида" ішкі құжатында белгіленген.
3. Ережелердің 19 бабының 3-1 тармағында анықталған жағдайларда орындалмаған немесе тиісінше орындалмаған міндеттемелерді реттеу мақсатында Клиринг орталығы жасаған мәмілелер бойынша клирингілік алымдар Клиринг орталығы Басқармасының шешімі бойынша жойылуы мүмкін.

59 бап. Тұжырымды қағидалар

1. Ережелерге өзгертулер мен толықтырулардың уақтылы енгізілуіне клирингілік бөлімше жауапты болады.
2. Ережелер қажеттілігіне қарай, бірақ үш жылда кемінде бір рет өзектендіруге жатады.

Басқарма Төрағасы

И.М. Сабитов

Қаржы құралдарымен
мәмілелер бойынша
клирингілік қызметті жүзеге
асыру ережелеріне

1 қосымша

[фирмалық бланкіде, өтініштің шығыс нөмірі мен күні көрсетілген]

"KASE клиринг
орталығы" АҚ

**Клирингілік қатысушының клирингілік шотына қатысты сауда-саттыққа
уәкілетті қатысушыны тағайындау туралы**

Ө Т І Н І Ш

Осымен [клирингілік қатысушының толық атауы] (бұдан әрі – клирингілік қатысушы) "KASE клиринг орталығы" АҚ-нан төменде көрсетілген тізімге сәйкес клирингілік қатысушының клирингілік клиенттік кастодиандық шоттарына (бұдан әрі – клирингілік шоттар) қатысты Сауда-саттыққа уәкілетті қатысушыларды тағайындауды сұрайды және оларды 2-деңгейдегі СКШ жасалатын мәмілелер бойынша талаптар мен міндеттемелерді қамтамасыз ету және орындау үшін тиісті клирингілік шоттарды пайдалана отырып, клирингілік қатысушы клиенттерінің мүддесі үшін мәмілелер жасасу үшін ашылған Сауда-саттыққа уәкілетті қатысушының 2-деңгейдегі сауда-клирингілік шоттарына байланыстыруды сұрайды.

Клирингілік қатысушы

(ұйымның толық атауы)

- Бұрын берілгенге қосымша
- Бұрын берілгеннің орнына

Сауда-саттыққа уәкілетті қатысушы	Клирингілік қатысушының клирингілік шотының нөмірі

[Бірінші басшының лауазымы]

[қолы]

[Тегі, аты-жөні]

Қаржы құралдарымен
мәмілелер бойынша
клирингілік қызметті жүзеге
асыру ережелеріне

2 қосымша

Кепілдік жарнаны қайтару туралы

ӨТІНІШ

"KASE клиринг орталығы" АҚ

(клирингілік қатысушының атауы)	Өтініш берілген күн
	Өтінішті беру уақыты

Осымен жоғарыда аталған клирингілік қатысушы Клиринг орталығынан клирингілік кепілдік қорына бұрын есепке алынған кепілдік жарнаны мынадай деректемелерге қайтаруды сұрайды:

Клирингілік кепілдік қорына кепілдік жарна <small>(Қажетті нұсқаны ✓ таңбасымен белгілеңіз)</small>	Қайтарылатын валюта сомасы <small>(цифрмен және жазбаша)</small>	Банк деректемелері
☐ деривативтер нарығы		
☐ қор нарығы		
☐ валюта нарығы		

[Бірінші басшының лауазымы]

[қолы]

[Тегі, аты-жөні]

[Бас бухгалтердің лауазымы]

[қолы]

[Тегі, аты-жөні]

Қаржы құралдарымен
мәмілелер бойынша
клирингілік қызметті жүзеге
асыру ережелеріне

3 қосымша

**Қор нарығындағы клиенттік клирингілік шотқа қатысты
ерікті провайдер белгісін беруге**

Ө Т І Н І Ш

Осымен "KASE клиринг орталығы" АҚ (бұдан әрі – Клиринг орталығы) клирингілік қатысушыға **[мемлекеттік тіркеу (соңғы мемлекеттік қайта тіркеу) туралы анықтамаға (өзге құжатқа) сәйкес клирингілік қатысушының толық атауы]** (бұдан әрі – Клирингілік қатысушы) KASE Клиринг орталығының қор нарығында орталық контрагенттің функцияларын – KASE Клиринг орталығының "Қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін анықтау әдістемесі" ішкі құжаттарына сәйкес белгіленген SD дефолттың реттеу мөлшерлемесі бойынша Сату/Сатып алу бағытымен 1 күн мерзімге репо мәмілелерін орындауы кезінде KASE Клиринг орталығының "Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелерін" ішкі құжатына сәйкес позицияларды ауыстыру мәмілелерін пайдалана отырып жасау үшін төменде көрсетілген тізімдегі клиенттік сауда-клирингілік шоттарына қатысты ерікті провайдер белгісін беруді сұраймыз.

Осымен:

- Клиринг орталығы Клиринг орталығының "Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелері", "Қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін анықтау әдістемесі" ішкі құжаттарына және Клиринг орталығының клирингілік қызметіне және орталық контрагенттің функцияларын орындауға қатысты өзге де ішкі құжаттарға сәйкес жүргізетін қор нарығының жосықсыз клирингілік қатысушыларының дефолттарын реттеу мақсатында көшіру мәмілелерін жасасу шарттарымен танысқанымыз туралы;
- Клиринг орталығының клирингілік қызметке және орталық контрагенттің функцияларын орындауға қатысты жоғарыда көрсетілген және өзге де ішкі құжаттарында белгіленген барлық шарттар мен талаптармен сөзсіз келісетініміз туралы;
- төменде көрсетілген клиенттік сауда-клирингілік шоттарына қатысты алынған клиенттердің құжатпен расталған нұсқауларының бар екені туралы мәлімдейміз.

Позицияны ауыстыру бойынша мәмілелер жасауға пайдалану үшін клиенттік сауда-клирингілік шоттардың тізімі [кестені толтыру]

№	Клирингілік қатысушының клиенттік сауда-клирингілік шотының нөмірі
1.	
2.	
3.	
...	

[Бірінші басшының лауазымы]

[қолы]

[тегі, аты-жөні]

Қаржы құралдарымен
мәмілелер бойынша
клирингілік қызметті жүзеге
асыру ережелеріне

4 қосымша

**Біріктірілген сауда-клирингілік шотының параметрлерін анықтау туралы
ӨТІНІШ**

Осымен [клирингілік қатысушының толық атауы] (бұдан әрі – клирингілік қатысушы) "KASE клиринг орталығы" АҚ мынадай параметрлерді мынадай біріктірілген сауда-клирингілік шоттарға белгілеуді сұрайды:

Біріктірілген сауда-клирингілік шотының коды	Кепілдік қамтамасыз етуді есептеу кезінде шоттарды біріктіру ережесінің түрі³
XXYY000	

---

³ Белгіленетін ереже: 1 – Жартылай неттинг, 2 – Неттинг.

Қаржы құралдарымен
мәмілелер бойынша
клирингілік қызметті жүзеге
асыру ережелеріне

5 қосымша

**Мүліктік пул туралы
КЕЛІСІМ-ШАРТ(бұдан әрі – Келісім-шарт)
Д О Г О В О Р
об имущественном пуле (далее – Договор)**

<p>Келісім-шарт қосылу келісім-шарты болып табылады және "KASE клиринг орталығы" АҚ Пулға қатысушыларға клирингілік қатысу сертификаттарын шығару, қызмет көрсету және өтеу жөніндегі қызмет көрсетудің стандартты талаптарын анықтайды.</p>	<p>Договор является договором присоединения, и определяет стандартные условия оказания АО "Клиринговый центр KASE" услуг Участникам пула по выпуску, обслуживанию и погашению клиринговых сертификатов участия.</p>
<p>1. Терминдер мен анықтамалар Клиринг орталығы – "KASE клиринг орталығы" АҚ;</p> <p>Мүліктік пулдың сауда-клирингілік шотын ашу/жабу туралы өтініш – Пул қатысушысының Келісім-келісім-шартқа қосылу және Пул қатысушысы толтырған мүліктік пулдың сауда-клирингілік шотын ашу туралы Клиринг орталығы нысаны бойынша жазбаша өтініші;</p> <p>Мүліктік пул – Клиринг орталығы Клиринг ережелеріне сәйкес қалыптастырған клирингілік қатысу сертификаттарын шығаруды қамтамасыз ету үшін клирингілік қатысушылар енгізетін бағалы қағаздар мен ақшаның, оның ішінде шетел валютасындағы оқшауланған жиынтығы;</p> <p>Пулға қатысушы – Клиринг орталығы берген және қабылдаған Клиринг ережелерінде көзделген тәртіппен Келісім-шартқа қосылу туралы өтініш негізінде Келісім-шартқа қосылған Клирингілік қатысушы;</p> <p>Клиринг ережелері – Клиринг орталығының "Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелері» ішкі құжаты;</p> <p>Келісім-шартқа қосылу туралы өтініш – Мүліктік пулдың сауда-клирингілік шотын ашу туралы өтініш;</p> <p>Тараптар - Клиринг орталығы және Келісім-шартқа қосылған Пулға қатысушы.</p>	<p>1. Термины и определения Клиринговый центр – АО "Клиринговый центр KASE";</p> <p>Заявление об открытии/закрытии торгового-клирингового счета имущественного пула – письменное заявление Участника пула по форме Клирингового центра о присоединении к Договору и открытии торгового-клирингового счета имущественного пула, заполненное Участником пула;</p> <p>Имущественный пул – сформированная Клиринговым центром в соответствии с Правилами клиринга обособленная совокупность ценных бумаг и денег, в том числе в иностранной валюте, вносимых клиринговыми участниками для обеспечения выпуска клиринговых сертификатов участия;</p> <p>Участник пула – Клиринговый участник, присоединившийся к Договору на основании поданного и принятого Клиринговым центром Заявления о присоединении к Договору в порядке, предусмотренном Правилами клиринга;</p> <p>Правила клиринга – внутренний документ Клирингового центра "Правила осуществления клиринговой деятельности по сделкам с финансовыми инструментами";</p> <p>Заявление о присоединении к Договору – Заявление об открытии торгового-клирингового счета имущественного пула;</p> <p>Стороны – Клиринговый центр и Участник</p>

<p>Келісім-шартта қамтылған ұғымдар мен терминдер Қазақстан Республикасының заңнамасында, Клиринг орталығының ішкі құжаттарында: Клиринг орталығының интернет-ресурсында орналастырылған Клиринг орталығының Клиринг ережелерінде, Клирингілік қатысушылары туралы қағидада және Клиринг орталығының клирингілік қызметті реттейтін Клиринг орталығының өзге де ішкі құжаттарында белгіленген мәндерде пайдаланылады.</p>	<p>пула, присоединившийся к Договору.</p> <p>Понятия и термины, содержащиеся в Договоре, используются в значениях, установленных законодательством Республики Казахстан, внутренними документами Клирингового центра: Правилами клиринга, Положением о клиринговых участниках и иными внутренними документами Клирингового центра, регулирующими клиринговую деятельность Клирингового центра, размещенными на интернет-ресурсе Клирингового центра.</p>
<p>2. Жалпы ережелер</p> <p>a. Келісім-шарт Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 389 бабының ережелеріне сәйкес Тараптар жасасатын қосылу келісім-шарты болып табылады, оның талаптарын Пулға қатысушы тұтастай Келісім-шартқа қосылу жолымен ғана қабылдауы мүмкін.</p> <p>b. Пулға қатысушының Келісім-шартқа қосылуы оны Клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шарт бойынша міндеттемелерді орындаудан босатпайды.</p> <p>c. Келісім-шарт Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланды</p> <p>d. Келісім-шартқа сәйкес Пулға қатысушысы тапсырма береді, ал Клиринг орталығы Пулға қатысушы және (немесе) ол уәкілеттік берген Сауда-саттыққа қатысушы Қазақстан Республикасының заңнамасында, Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелерінде (бұдан әрі – Клиринг ережелері), Клирингілік қатысу сертификаттарын шығару, орналастыру, айналысқа жіберу және өтеу жөніндегі нұсқаулықта (бұдан әрі - КҚС нұсқаулығы) және Клиринг орталығының клирингілік қызметіне қатысты Клиринг орталығының өзге де ішкі құжаттарында белгіленген тәртіппен және шарттарда Клиринг орталығының сауда-саттық жүйесінде жасайтын клирингілік қатысу сертификаттары бар репо мәмілелеріне қатысты клирингілік қатысу сертификаттарын шығаруды клирингілік қызмет көрсетуді жүзеге асырады.</p> <p>e. Келісім-шартты жасасу/бұзу талаптары Клиринг ережелерінде, КҚС нұсқаулығында және Клиринг орталығының клирингілік қызметті жататын Клиринг орталығының өзге де ішкі құжаттарында анықталған.</p> <p>f. Клиринг орталығымен ерекше қатынастармен байланысты тұлғамен мәміле, Клиринг орталығының Директорлар кеңесі осындай мәмілелердің үлгі шарттарын бекіткен жағдайларды қоспағанда, Клиринг</p>	<p>2. Общие положения</p> <p>a. Договор является договором присоединения, заключаемым Сторонами в соответствии с положениями статьи 389 Гражданского кодекса Республики Казахстан, условия которого могут быть приняты Участником пула не иначе, как путем присоединения к Договору в целом.</p> <p>b. Присоединение Участника пула к Договору не освобождает его от исполнения обязательств по Договору о клиринговом обслуживании.</p> <p>c. Договор опубликован на интернет-ресурсе Клирингового центра</p> <p>d. В соответствии с Договором Участник пула поручает, а Клиринговый центр обязуется осуществлять выпуск клиринговых сертификатов участия, клиринговое обслуживание в отношении сделок репо с клиринговыми сертификатами участия, заключаемых Участником пула и (или) уполномоченным им Участником торгов в торговой системе Клирингового центра, в порядке и на условиях, установленных законодательством Республики Казахстан, Правилами осуществления клиринговой деятельности по сделкам с финансовыми инструментами (далее – Правила клиринга), Инструкцией по выпуску, размещению, обращению и погашению клиринговых сертификатов участия (далее – Инструкция КСУ) и иными внутренними документами Клирингового центра, относящимися к клиринговой деятельности Клирингового центра.</p> <p>e. Условия заключения/расторжения Договора определены Правилами клиринга, Инструкцией КСУ и иными внутренними документами Клирингового центра, относящимися к клиринговой деятельности Клирингового центра.</p> <p>f. Сделка с лицом, связанным с Клиринговым центром особыми отношениями, может быть осуществлена только по решению Совета директоров</p>

<p>орталығының Директорлар кеңесінің шешімі бойынша ғана жүзеге асырылуы мүмкін.</p>	<p>Клирингового центра, за исключением случаев, когда типовые условия таких сделок утверждены Советом директоров Клирингового центра.</p>
<p>3. Келісім-шартқа қосылу талаптары</p> <p>а. Клирингілік қатысушы Мүліктік пулдың сауда-клирингілік шотын ашу туралы өтінішке қол қою және оны Клиринг орталығының қабылдауы арқылы Келісім-шартқа қосылады.</p> <p>б. Келісім-шартқа қосылу туралы өтінішке қол қоя отырып, Пулға қатысушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Келісім-шартты алғанын, оқығанын, түсінгенін және стандартты талаптарының ережелерімен толық көлемде, қандай да бір ескертулерсіз және қарсылықсыз келіскенін және Келісім-шарттың барлық қағидаларын уақтылы және толық көлемде орындауға міндеттенетінін; - Келісім-шарт ережелерін орындамаудың және/немесе тиісінше орындамаудың барлық ықтимал қолайсыз салдарын өзіне қабылдайтынын; - Пулға қатысушы Клиринг орталығының Келісім-шартта көзделген қызметтерді жүзеге асыруының барлық талаптарымен және тәртібімен келісетінін; - Келісім-шарттың барлық қағидалары Пулға қатысушының мүдделері мен ерік білдіруіне толық көлемде сәйкес келетінін; - Егер Клиринг орталығында Келісім-шартқа қосылу туралы өтініштің данасы болса, Пулға қатысушының Келісім-шартта оның қолының жоқтығына, Келісім-шартты оқымағандығының/түсінбегендігінің/қабылда мауының дәлелі ретінде сілтеме жасауға құқығы екенін растайды және келіседі. 	<p>3. Условия присоединения к Договору</p> <p>а. Клиринговый участник присоединяется к Договору путем подписания Заявления об открытии торгового-клирингового счета имущественного пула и принятия его Клиринговым центром.</p> <p>б. Подписывая Заявление о присоединении к Договору, Участник пула подтверждает и соглашается с тем, что:</p> <ul style="list-style-type: none"> - получил, прочитал, понял и согласился с положениями стандартных условий Договора в полном объеме, без каких-либо замечаний и возражений, и обязуется своевременно и в полном объеме выполнять все положения Договора; - принимает на себя все возможные неблагоприятные последствия неисполнения и/или ненадлежащего исполнения положений Договора; - Участник пула соглашается со всеми условиями и порядком осуществления Клиринговым центром услуг, предусмотренных Договором; - все положения Договора в полной мере соответствуют интересам и волеизъявлению Участника пула; - Участник пула не вправе ссылаться на отсутствие его подписи в Договоре, как доказательство того, что Договор не был им прочитан/понят/принят, если у Клирингового центра имеется экземпляр Заявления о присоединении к Договору.
<p>4. Тараптардың құқықтары мен міндеттері</p>	<p>4. Права и обязанности Сторон</p>
<p>4.1. Клиринг орталығы:</p> <p>1) Келісім-шартқа қосылған Пулға қатысушыға Клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шартқа, Клиринг ережелеріне және Клиринг орталығының клирингілік қызметіне жататын өзге де ішкі құжаттарға сәйкес клирингілік және клирингке байланысты өзге де қызметтер көрсетуге міндеттенеді.</p> <p>Көрсетілетін қызметтердің құрамы, оларды көрсету шарттары мен тәртібі, ақы төлеу мөлшері мен тәртібі, сондай-ақ "клирингілік қатысу сертификаты" қаржы құралына клирингілік қызмет көрсетуге байланысты тараптардың өзге де құқықтары мен міндеттері Клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шартта, Келісім-шартта, Клиринг ережелерінде және Клиринг орталығының клирингілік қызметіне қатысты өзге де ішкі</p>	<p>4.1. Клиринговый центр обязуется:</p> <p>1) оказывать Участнику пула, присоединившемуся к Договору клиринговые и иные связанные с клирингом услуги в соответствии с Договором о клиринговом обслуживании, Правилами клиринга и иными внутренними документами, относящимися к клиринговой деятельности Клирингового центра.</p> <p>Состав услуг, условия и порядок их оказания, размер и порядок оплаты, а также иные права и обязанности сторон, связанные с клиринговым обслуживанием финансового инструмента "клиринговый сертификат участия", устанавливаются Договором о клиринговом обслуживании, Договором, Правилами клиринга и иными внутренними документами, относящимися к клиринговой деятельности Клирингового центра;</p>

<p>құжаттарда белгіленеді;</p> <p>2) Клиринг ережелерінде және Клиринг орталығының клирингілік қызметке қатысты Клиринг орталығының өзге де ішкі құжаттарында және Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарында белгіленген шарттарда және тәртіппен Пулға қатысушы жасасатын клирингілік қатысу сертификаттарымен репо мәмілелерін жасау мақсатында мүліктік пулды қалыптастыруды және клирингілік қатысу сертификаттарын шығаруды жүзеге асыруға;</p> <p>2) Клиринг ережелерінде көзделген мерзімде Клиринг орталығының интернет-ресурсында мүліктік пулды қалыптастыру туралы шешімді жариялауға;</p> <p>3) Қазақстан Республикасының заңнамасында және Клиринг орталығының ішкі құжаттарында көзделген өзге де міндеттемелерді орындауға міндеттенеді.</p> <p>4.2. Пулға қатысушы:</p> <p>1) мүлікті мүліктік пулға енгізуге;</p> <p>2) пулға енгізілген мүліктің құны төмендеген жағдайда Клиринг орталығының талабы бойынша пулға қосымша мүлік енгізуге;</p> <p>3) мүліктік пулды қалыптастыру және Пулға қатысушының клирингілік қатысу сертификаттарымен репо мәмілелерін жасасу нәтижесінде туындайтын барлық міндеттемелерді тиісінше орындауға;</p> <p>4) Келісім-шартта көзделген талаптар мен міндеттерді сақтауға міндеттенеді.</p> <p>4.3. Клиринг орталығы:</p> <p>1) клирингілік қызметі жөніндегі Клиринг орталығының (Клиринг орталығының орталық контрагент функциясын жүзеге асыруымен немесе жүзеге асыруынсыз), оның ішінде клирингілік қатысу сертификаттарын пайдалана отырып, Келісім-шартқа (оның ішінде оларды жаңа редакцияда бекіту жолымен) және өзге де құжаттарына біржақты тәртіппен өзгерістер енгізуге құқылы. Бұл ретте мұндай өзгерістер Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланады;</p> <p>2) Пулға қатысушының міндеттемелерін, оның ішінде мүліктік пулға қосымша мүлік енгізу бойынша міндеттемелерін анықтауға;</p> <p>3) егер Пулға қатысушыға берілген клирингілік қатысу сертификаттарының номиналды құны пулға енгізілген мүліктің құнынан асып кеткен жағдайда, Пулға қатысушыға талап қоймай, мүліктің клирингілік сертификаттарын өтеуді жүзеге асыруға ;</p> <p>4) Пулға қатысушыдан Келісім-шарт талаптарын тиісінше орындауды талап етуге;</p> <p>5) Пулға қатысушы Келісім-шартта және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген міндеттемелерді орындамаған</p>	<p>2) осуществлять формирование имущественного пула и выпуск клиринговых сертификатов участия в целях заключения сделок репо с клиринговыми сертификатами участия, заключаемых Участником пула на условиях и в порядке, установленном Правилами клиринга и иными внутренними документами Клирингового центра, относящимися к клиринговой деятельности Клирингового центра и требованиями законодательства Республики Казахстан;</p> <p>2) публиковать решение о формировании имущественного пула на интернет-ресурсе Клирингового центра в сроки, предусмотренные Правилами клиринга;</p> <p>3) выполнять иные обязательства, предусмотренные законодательством Республики Казахстан и внутренними документами Клирингового центра.</p> <p>4.2. Участник пула обязуется:</p> <p>1) внести имущество в имущественный пул;</p> <p>2) в случае снижения стоимости внесенного в пул имущества, по требованию Клирингового центра внести в пул дополнительное имущество;</p> <p>3) надлежащим образом выполнять все обязательства, возникающие в результате формирования имущественного пула и заключения Участником пула сделок репо с клиринговыми сертификатами участия;</p> <p>4) соблюдать условия и обязанности, предусмотренные Договором.</p> <p>4.3. Клиринговый центр вправе:</p> <p>1) в одностороннем порядке вносить изменения в Договор (в том числе путем их утверждения в новой редакции) и иные документы Клирингового центра по клиринговой деятельности (с или без осуществления Клиринговым центром функции центрального контрагента), в том числе с использованием клиринговых сертификатов участия. При этом такие изменения публикуются на интернет-ресурсе Клирингового центра;</p> <p>2) определять обязательства Участника пула, в том числе по внесению в имущественный пул дополнительного имущества;</p> <p>3) осуществить погашение клиринговых сертификатов имущества без предъявления требования Участнику пула, в случае если номинальная стоимость выданных Участнику пула клиринговых сертификатов участия превысит стоимость внесенного в пул имущества;</p> <p>4) требовать от Участника пула надлежащего выполнения условий Договора;</p> <p>5) отказаться от исполнения Договора в одностороннем порядке при невыполнении Участником пула обязательств, предусмотренных Договором и</p>
---	---

<p>кезде Келісім-шартты біржақты тәртіппен орындаудан бас тартуға;</p> <p>6) Келісім-шартта көзделген өз міндеттемелерін тиісінше орындау мақсатында өзге де ұйымдармен және мекемелермен өзара іс-қимыл жасауға;</p> <p>7) Клиринг орталығының клирингілік қызметке қатысты Келісім-шартта, Клиринг ережелерінде, Клиринг орталығының өзге де ішкі құжаттарында және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де құқықтарды жүзеге асыруға құқылы.</p> <p>4.4. Пулға қатысушы:</p> <p>1) Клиринг орталығының Басқармасы бекіткен тізбеге сәйкес мүліктік пулға қабылданатын кез келген мүлікті енгізуге;</p> <p>2) енгізілген мүлікті құны бойынша тең басқа мүлікпен ауыстыру кезінде пулдан алып қоюға;</p> <p>3) Келісім-шарт және Биржада жасалған мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелер болмаған және ҚР заңнамасында көзделген талаптар сақталмаған жағдайда Келісім-шартты біржақты тәртіппен орындаудан бас тартуға;</p> <p>4) Келісім-шартта және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де құқықтарды жүзеге асыруға құқылы.</p>	<p>законодательством Республики Казахстан;</p> <p>6) взаимодействовать с иными организациями и учреждениями в целях надлежащего выполнения своих обязательств, предусмотренных Договором;</p> <p>7) осуществлять иные права, предусмотренные Договором, Правилами клиринга, иными внутренними документами Клирингового центра, относящимися к клиринговой деятельности Клирингового центра и законодательством Республики Казахстан.</p> <p>4.4. Участник пула вправе:</p> <p>1) вносить любое имущество, которое принимается в имущественный пул согласно перечню, утвержденному Правлением Клирингового центра;</p> <p>2) изымать из пула внесенное имущество при замене его другим, равноценным по стоимости;</p> <p>3) отказаться от исполнения Договора в одностороннем порядке при условии отсутствия невыполненных обязательств по Договору и заключенным на Бирже сделкам и не соблюдения требований, предусмотренных законодательством РК;</p> <p>4) осуществлять иные права, предусмотренные Договором, и законодательством Республики Казахстан.</p>
<p>5. Пулға қатысушының Пулға қатысушының клиенттерімен қарым-қатынасы</p> <p>5.1. Шарт</p> <p>Клиринг орталығы мен Пулға қатысушының клиенттері арасындағы қатынастарды жасамайды және оның салдарынан реттемейді.</p> <p>Пулға қатысушының оның клиентімен (клиенттерімен), атап айтқанда, осындай клиенттің (осындай клиенттердің) мүдделері үшін мәмілелер жасасуға, олардан міндеттемелерді орындауға және (немесе) тоқтатуға, оның ішінде клиринг нәтижесінде туындайтын қатынастары бірінші кезекте Қазақстан Республикасының заңнамасымен және Пулға қатысушы мен оның клиенті (клиенттері) арасында жасалған шарттармен реттеледі. Пулға қатысушы өзінің клиентімен (клиенттерімен) жасасқан келісім-шартта Клиринг ережелеріне және Клиринг орталығының клирингілік қызметіне қатысты өзге де ішкі құжаттарына сілтемелерге қарамастан, мұндай құжаттар ешқандай жағдайда мұндай келісім-шартты алмастырмайды.</p> <p>Клиринг ережелерінің және/немесе клирингілік қызметке қатысты өзге де ішкі құжаттардың ешқандай қағидалары Клиринг орталығы мен Пул қатысушысының клиенті</p>	<p>5. Отношения Участника пула с клиентами Участника пула</p> <p>5.1. Договор</p> <p>не создает и, как следствие, не регулируют отношения между Клиринговым центром и клиентами Участника пула.</p> <p>Отношения Участника пула с его клиентом (клиентами), возникающие, в частности, в связи с совершением сделок в интересах такого клиента (таких клиентов), исполнением и (или) прекращением обязательств из них, в том числе в результате клиринга, регулируются в первую очередь законодательством Республики Казахстан и договорами, заключенными между Участником пула и его клиентом (клиентами). Невзирая на возможные ссылки в договоре, заключенном Участником пула с его клиентом (клиентами), на Правила клиринга, и иные внутренние документы Клирингового центра, относящиеся к клиринговой деятельности Клирингового центра, такие документы ни при каких условиях не заменяют собой такой договор.</p> <p>Никакие положения Правил клиринга и/или иных внутренних документов, относящихся к клиринговой деятельности, не могут толковаться как условия договора между Клиринговым центром и клиентом (клиентами) Участника пула.</p>

<p>(клиенттері) арасындағы келісім-шарттың талаптары ретінде түсіндірілмейді.</p>	
<p>6. Тараптардың жауапкершілігі</p> <p>6.1. Келісім-шарт бойынша міндеттемелерді орындамағаны және (немесе) тиісінше орындамағаны үшін Пулға қатысушы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мүлдіктік жауаптылықта болады.</p> <p>6.2. Клирингілік қатысушы Келісім-шартта көзделген өз міндеттемелерін орындамаған жағдайда оларды Клиринг орталығы есептеген кезде тұрақсыздық айыбын (айыппұлын) төлейді, сондай-ақ Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелерінде және Кіру жарналары, клирингілік алымдар мен тұрақсыздық айыбы туралы қағидада көзделген мөлшерде және тәртіппен Клиринг орталығының басқа да төлемдерін жүзеге асырады және (немесе) шығыстарын өтейді;</p> <p>6.3. Клиринг орталығы орталық контрагенттің функцияларын орындайтын Пулға қатысушы жасаған клирингілік қатысу сертификаттарымен репо мәмілелері бойынша ғана жауапты болады. Бұл ретте Клиринг орталығының жауапкершілігі Клиринг ережелеріне және Клиринг орталығының клирингілік қызметіне жататын Клиринг орталығының өзге де ішкі құжаттарына сәйкес шектеледі.</p> <p>6.4. Клиринг орталығы өзі қабылдаған бақылау шеңберінен тыс туындаған қандай да бір залалдар немесе шығындар үшін жауапты болмайды.</p> <p>6.5. Тараптар еңсерілмейтін күш жағдайларының туындау салдары болып табылған Келісім-шарт бойынша міндеттемелерді ішінара немесе толық орындамағаны үшін осындай мән-жайлардың қолданылу уақытына жауапкершіліктен босатылады. Егер еңсерілмейтін күш мән-жайларының қолданылу ұзақтығы 30 күнтізбелік күннен асатын болса, Тараптар Келісім-шартты бұзудың жоспарланған күніне дейін кемінде 10 күнтізбелік күн бұрын бұл туралы екінші Тарапты хабардар ете отырып, Келісім-шартты бұзуға құқылы.</p>	<p>6. Ответственность Сторон</p> <p>6.1. За неисполнение и (или) ненадлежащее исполнение обязательств по Договору Участник пула несет имущественную ответственность в соответствии с законодательством Республики Казахстан.</p> <p>6.2. В случае невыполнения своих обязательств, предусмотренных Договором, клиринговый участник уплачивает неустойки (штрафы) при их начислении Клиринговым центром, а также осуществляет другие платежи и (или) возмещает расходы Клирингового центра в размере и порядке, предусмотренном Правилами осуществления клиринговой деятельности по сделкам с финансовыми инструментами и Положением о вступительных взносах, клиринговых сборах и неустойках;</p> <p>6.3. Клиринговый центр несет ответственность только по тем сделкам репо с клиринговыми сертификатами участия, заключенным Участником пула, по которым исполняет функции центрального контрагента. При этом ответственность Клирингового центра ограничивается в соответствии с Правилами клиринга и иными внутренними документами Клирингового центра, относящимися к клиринговой деятельности Клирингового центра.</p> <p>6.4. Клиринговый центр не несет ответственность за какие-либо убытки или потери, которые возникли вне принятых ею рамок контроля.</p> <p>6.5. Стороны освобождаются от ответственности за частичное или полное неисполнение обязательств по Договору, которое явилось следствием возникновения обстоятельств непреодолимой силы, на время действия таких обстоятельств. Если длительность действия обстоятельств непреодолимой силы составит более 30 календарных дней, Стороны вправе расторгнуть Договор, уведомив об этом другую Сторону не менее, чем за 10 календарных дней до планируемой даты расторжения Договора.</p>
<p>7. Еңсерілмейтін күш мән-жайлары</p> <p>7.1. Еңсерілмейтін күш мән-жайлары деп:</p> <p>1) Тараптың өз міндеттемелерін орындауы мүмкін болмауына әкеп соққан немесе орындауына кедергі келтіретін және көрсетілген дүлей зілзалаларға сілтеме жасайтын Тараптың бас кеңсесі орналасқан жерде болып жатқан табиғи апаттар, жер сілкіністері, су тасқындары, сел, өрт және өзге де дүлей апаттар;</p> <p>2) Тараптың өз міндеттемелерін орындай</p>	<p>7. Обстоятельства непреодолимой силы</p> <p>7.1. Под обстоятельствами непреодолимой силы понимаются:</p> <p>1) природные катастрофы, землетрясения, наводнения, сели, пожары и иные стихийные бедствия, повлекшие невозможность исполнения или препятствующие исполнению Стороной своих обязательств и происходящие в месте нахождения головного офиса Стороны, ссылающейся на указанные</p>

<p>алмауына әкеп соққан немесе орындауына кедергі келтіретін және осы тармақта көрсетілген оқиғаларға сілтеме жасайтын Тараптың бас кеңсесінің (бас банктің, штаб-пәтердің және т.б.) орналасқан жерінде болып жатқан соғыс, кез келген сипаттағы әскери іс-қимылдар, блокада, террористік актілер, революциялар, халықтық толқулар, ереуілдер, локауттар;</p> <p>3) Тараптың Шарт бойынша өз міндеттемелерін орындауы мүмкін болмауына әкеп соққан немесе орындауына кедергі келтіретін және осы тармақта көрсетілген оқиғаларға сілтеме жасайтын Тараптың бас офісі орналасқан жерде болып жатқан мемлекеттік органдар белгілеген эмбарго, Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген тыйым салулар мен шектеулер, оның ішінде Қазақстан Республикасының аумағында немесе оның жекелеген бөліктерінде төтенше жағдайды енгізу, уәкілетті мемлекеттік органдар мен жергілікті атқарушы органдардың актілері, оның ішінде карантиннің жариялануы, Қазақстан Республикасының, оның ішінде Қазақстан Республикасынан басқа мемлекеттердің заңнамасын заңды түрде бұғаттау немесе өзгерту;</p> <p>4) Клиринг орталығының немесе ұйымдасқан бағалы қағаздар нарығы инфрақұрылымының өзге де субъектілерінің, валюта нарығының, деривативтер нарығының және қызметі Клиринг орталығының Шарт бойынша өз міндеттемелерін орындауына елеулі әсер етуі мүмкін биржалық нарықтардың өзге де секцияларының бағдарламалық-техникалық құралдарының ақаулығы;</p> <p>5) қызмет көрсететін банктердің жұмыс істеуін уақытша тоқтата тұру немесе толық тоқтату, сондай-ақ туындауы Тараптың Шарт бойынша міндеттемелерін орындау мүмкін болмауына әкеп соғатын немесе орындауына кедергі келтіретін және осы тармақта көрсетілген оқиғаларға сілтеме жасайтын Тараптың бас кеңсесі орналасқан жерде болатын өзге де мән-жайлар түсініледі.</p> <p>7.2. Келісім-шарттың 7.1 тармағының 1)-3) тармақшаларында көрсетілген еңсерілмейтін күш мән-жайларының басталу фактісін және олардың қолданылу ұзақтығын растайтын құжат, бұқаралық ақпарат құралдарында кеңінен жария етілген немесе Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінен, уәкілетті органдар мен жергілікті атқарушы органдардың актілерінен туындаған мән-жайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасы Сауда-өнеркәсіп палатасының немесе тиісті мемлекеттің өзге де құзыретті органының (ұйымының) куәлігі</p>	<p>стихийные бедствия;</p> <p>2) война, военные действия любого характера, блокада, террористические акты, революции, народные волнения, забастовки, локауты, повлекшие невозможность исполнения или препятствующие исполнению Стороной своих обязательств и происходящие в месте нахождения головного офиса (главного банка, штаб-квартиры и т.д.) Стороны, ссылающейся на указанные в настоящем пункте события;</p> <p>3) эмбарго, установленные государственными органами, запреты и ограничения, установленные нормативными правовыми актами Республики Казахстан, в том числе введение чрезвычайного положения на территории Республики Казахстан или отдельных ее частях, актов уполномоченных государственных органов и местных исполнительных органов, в том числе объявления карантина, правомерные блокировки или изменение законодательства Республики Казахстан, в том числе других, помимо Республики Казахстан, государств, повлекшие невозможность исполнения или препятствующие исполнению Стороной своих обязательств по Договору и происходящие в месте нахождения головного офиса Стороны, ссылающейся на указанные в настоящем пункте события;</p> <p>4) неисправность программно-технических средств Клирингового центра или иных субъектов инфраструктуры организованного рынка ценных бумаг, валютного рынка, рынка деривативов и иных секций биржевых рынков, чья деятельность может существенно влиять на выполнение Клиринговым центром своих обязательств по Договору;</p> <p>5) временное приостановление или полное прекращение функционирования обслуживающих банков, а также иные обстоятельства, возникновение которых влечет невозможность исполнения или препятствует исполнению обязательств Стороной по Договору и происходящие в месте нахождения головного офиса Стороны, ссылающейся на указанные в настоящем пункте события.</p> <p>7.2. Документом, подтверждающим факт наступления обстоятельства непреодолимой силы из тех, которые указаны в подпунктах 1)-3) пункта 7.1. Договора, и длительность их действия, является свидетельство Торгово-промышленной палаты Республики Казахстан или иного компетентного органа (организации) соответствующего государства, за исключением обстоятельств, широко освещенных в средствах массовой информации, или возникших из нормативных</p>
--	--

<p>болып табылады.</p> <p>7.3. Келісім-шарттың 7.1 тармағының 4) тармақшасында көрсетілген еңсерілмейтін күш мән-жайының басталу фактісін және оның қолданылу ұзақтығын растайтын құжат Клиринг орталығының бірінші басшысы қол қойған анықтама немесе Клиринг орталығының тиісті қорытындысы болып табылады.</p> <p>Анықтаманы Клиринг орталығы Келісім-шарттың 7.1 тармағының 4) тармақшасында көрсетілген мән-жайлар туындаған сәттен бастап 7 жұмыс күні ішінде ұсынуы тиіс.</p> <p>7.4. Пулға қатысушы Клиринг орталығына еңсерілмейтін күш мән-жайының басталғаны, оның қолданылу мерзімінің болжамды мерзімі және оның тоқтатылғаны туралы дереу хабарлауға міндетті.</p> <p>7.5. Егер бұл екінші Тараптың Келісім-шарт бойынша өз міндеттемелерін орындамауынан немесе Келісім-шарт бойынша Тараптардың қатынастарын реттейтін Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген болса, Тарап Келісім-шарт бойынша өз міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін жауапты болмайды.</p> <p>7.6. Тараптың Келісім-шартта көзделген тұрақсыздық айыбын (айыппұлды) төлеуі осы Тарапты Келісім-шарт бойынша өзіне қабылданған міндеттемелерді орындаудан босатпайды.</p>	<p>правовых актов Республики Казахстан, актов уполномоченных органов и местных исполнительных органов.</p> <p>7.3. Документом, подтверждающим факт наступления обстоятельства непреодолимой силы, которое указано в подпункте 4) пункта 7.1. Договора, и длительность его действия, является справка, подписанная первым руководителем Клирингового центра, или соответствующее заключение Клирингового центра.</p> <p>Справка должна быть представлена Клиринговым центром в течение 7 рабочих дней с момента возникновения обстоятельства, указанного в подпункте 4) пункта 7.1. Договора.</p> <p>7.4. Участник пула обязан незамедлительно известить Клиринговый центр о наступлении обстоятельства непреодолимой силы, предполагаемом сроке его действия и его прекращении.</p> <p>7.5. Сторона не несет ответственность за неисполнение или ненадлежащее исполнение своих обязательств по Договору, если это было вызвано неисполнением другой Стороной своих обязательств по Договору или предусмотренных законодательством Республики Казахстан, регулирующими отношения Сторон по Договору.</p> <p>7.6. Уплата Стороной неустойки (штрафа), предусмотренной Договором не освобождает данную Сторону от исполнения принятых на себя обязательств по Договору.</p>
<p>8. Құпия ақпарат</p> <p>8.1. Клиринг орталығына Келісім-шартқа қосылу туралы өтінішті ұсына отырып, Пулға қатысушы Пулға қатысушының коммерциялық құпиясын және өзге де қорғалатын ақпаратын (бұдан әрі – Құпия ақпарат) құрауы мүмкін Пулға қатысушы ұсынатын ақпаратты Қазақстан Республикасы заңнамасының және оның ішкі құжаттарының талаптарына сәйкес Клиринг орталығының ашуына өзінің қайтарып алынбайтын және сөзсіз келісімін береді.</p> <p>8.2. Пулға қатысушы:</p> <p>1) көрсетілген келісімге байланысты оның Келісім-шартқа қосылу сәтінде де, болашақта да Клиринг орталығына, оның ішінде зияткерлік меншік құқықтарының бұзылуы туралы талаптары, сондай-ақ мүліктік талаптарының жоқ екенін және болмайтынын растайды және кепілдік береді, сондай-ақ Клиринг орталығы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес Құпия ақпаратты ашқаны үшін оның алдында жауап бермейтініне келіседі;</p> <p>2) Пулға қатысушының Құпия ақпараты Пулға қатысушының жұмыскерлерін қоса алғанда,</p>	<p>8. Конфиденциальная информация</p> <p>8.1. Предоставляя Клиринговому центру Заявление о присоединении к Договору, Участник пула тем самым дает ей свое безотзывное и безусловное согласие на раскрытие Клиринговым центром в соответствии с требованиями законодательства Республики Казахстан и ее внутренних документов информации, предоставляемой Участником пула, которая может составлять коммерческую тайну и иную охраняемую информацию Участника пула (далее – Конфиденциальная информация).</p> <p>8.2. Участник пула подтверждает и гарантирует, что:</p> <p>1) в связи с указанным согласием он не имеет и не будет иметь к Клиринговому центру претензий, в том числе о нарушении прав на интеллектуальную собственность, а также имущественных претензий, как на момент присоединения к Договору, так и в будущем, а также соглашается с тем, что Клиринговый центр не несет перед ним ответственность за раскрытие Конфиденциальной информации в</p>

<p>үшінші тұлғалардың зияткерлік меншігіне құқықтарын ешқандай түрде бұзбайтынын және/немесе қысым жасамайтынын растайды және кепілдік береді.</p>	<p>соответствии с требованиями законодательства Республики Казахстан; 2) Конфиденциальная информация Участника пула никоим образом не нарушает и/или не ущемляет прав на интеллектуальную собственность третьих лиц, включая работников Участника пула.</p>
<p>9. Хабарламалар 9.1. Келісім-шартта көзделген барлық хабарламалар мен өзге де хабарлар жазбаша түрде жасалуға және басқа Тараптың орналасқан жерінің мекенжайы бойынша немесе Клиринг орталығының электрондық поштасының clearing@kase.kz мекен-жайы бойынша және мекен-жайы Келісім-шартқа қосылу туралы өтініште көрсетілген Пулға қатысушының электрондық поштасы арқылы жеткізілуге, кейіннен осы хабарламаның немесе хабардың түпнұсқасы екінші Тараптың орналасқан жерінің мекен-жайы бойынша оны электрондық пошта арқылы жіберген күннен бастап үш жұмыс күні ішінде жеткізілуі тиіс. 9.2. Екінші Тараптың орналасқан жерінің мекен-жайы бойынша немесе электрондық пошта арқылы жазбаша түрде жеткізілген кез келген хабарлама немесе өзге де хабар адресатқа жеткізілген күннен бастап бірінші жұмыс күні барлық жағдайларда тиісті түрде берілген, жіберілген, алынған немесе жеткізілген болып есептеледі. 9.3. Хабарламаны немесе өзге де хабарды жазбаша түрде жеткізу осындай жеткізу туралы түбіртекпен және жөнелтушінің қолымен, ал электрондық пошта арқылы жеткізу – жөнелту туралы растаумен расталуға тиіс.</p>	<p>9. Уведомления 9.1. Все уведомления и иные сообщения, предусмотренные Договором, должны быть составлены в письменном виде и доставлены по адресу места нахождения другой Стороны или по адресу электронной почты Клирингового центра clearing@kase.kz и по электронной почте Участника пула, адрес которого указан в Заявлении о присоединении к Договору, с последующей доставкой оригинала этого уведомления или сообщения по адресу места нахождения другой Стороны в течение трех рабочих дней со дня его направления по электронной почте. 9.2. Любое уведомление или иное сообщение, доставленное в письменном виде по адресу места нахождения другой Стороны или по электронной почте, считается должным образом переданным, отправленным, полученным или доставленным во всех случаях в первый рабочий день со дня его доставки адресату. 9.3. Доставка уведомления или иного сообщения в письменном виде должна быть подтверждена квитанцией о такой доставке и подписью посыльного, а доставка по электронной почте – подтверждением об отправке.</p>
<p>10. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы жағдайлар және дербес деректер 10.1. Келісім-шарт бойынша өз міндеттемелерін орындау кезінде Тараптар және/немесе олардың жұмыскерлері қандай да бір заңсыз артықшылықтар мақсатында немесе өзге де заңсыз мақсаттарда осы тұлғалардың іс-әрекеттеріне немесе шешімдеріне ықпал ету үшін кез келген тұлғаларға тікелей немесе жанама түрде ақша немесе құндылықтарды төлемейді, төлеуді ұсынбайды және төлеуге рұқсат бермейді. 10.2. Келісім-шарт бойынша өз міндеттемелерін орындау кезінде Тараптар және/немесе олардың жұмыскерлері Келісім-шарттың мақсаттары үшін қолданылатын Қазақстан Республикасының заңнамасында пара беру/алу, коммерциялық параға сатып алу сияқты сараланатын іс-әрекеттерді, сондай-ақ Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл</p>	<p>10. Антикоррупционные условия и персональные данные 10.1. При исполнении своих обязательств по Договору Стороны и/или их работники не выплачивают, не предлагают выплатить и не разрешают выплату денег или иных ценностей, прямо или косвенно, любым лицам, для оказания влияния на действия или решения этих лиц с целью получить какие-либо неправомерные преимущества или иные неправомерные цели. 10.2. При исполнении своих обязательств по Договору Стороны и/или их работники не осуществляют действия, квалифицируемые применимым для целей Договора законодательством Республики Казахстан, как дача/получение взятки, коммерческий подкуп, а также действия, нарушающие требования законодательства Республики Казахстан о противодействии коррупции. 10.3. Каждая из Сторон отказывается от стимулирования каким-либо образом</p>

туралы заңнамасының талаптарын бұзатын іс-әрекеттерді жүзеге асырмайды.

10.3. Тараптардың әрқайсысы басқа Тараптың жұмыскерлерін қандай да бір түрде, оның ішінде ақша, сыйлықтар беру, олардың атына жұмысты (қызметтерді) өтеусіз орындау жолымен және осы тармақта аталмаған, жұмыскерді белгілі бір тәуелділікке қоятын және осы жұмыскердің оны ынталандыратын Тараптың пайдасына қандай да бір іс-әрекеттерді орындауын қамтамасыз етуге бағытталған басқа да тәсілдермен ынталандырудан бас тартады.

10.4. Тарапта сыбайлас жемқорлыққа қарсы қандай да бір шарттардың бұзылуы орын алды немесе орын алуы мүмкін деген күдік туындаған жағдайда, тиісті Тарап 5 жұмыс күні ішінде екінші Тарапты жазбаша нысанда хабардар етуге міндеттенеді. Жазбаша хабардар етуден кейін тиісті Тарап бұзушылық болмағанын немесе болмайтынын растауды алғанға дейін Келісім-шарт бойынша міндеттемелердің орындалуын тоқтата тұруға құқылы. Бұл растау жазбаша ескерту хаты жіберілген күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде жіберілуге тиіс.

10.5. Келісім-шартқа қол қою арқылы Тараптардың әрқайсысы Қазақстан Республикасы заңнамасының ережелеріне сәйкес екінші Тараптың екінші Тарапқа беретін олардың дербес деректерін жинауға және өңдеуге жеке тұлғалардың (өз жұмыскерлерінің/уәкілетті тұлғаларының) тиісті түрде ресімделген қажетті келісімдеріне ие болуына кепілдік береді. Бұл ретте әрбір Тарап өздеріне не Тараптың өзінен келіп түсетін екінші Тараптың жұмыскерлерінің/уәкілетті адамдарының дербес деректерінің құпиялылығы мен қауіпсіздігін және оларды өңдеу кезінде Қазақстан Республикасының дербес деректерді қорғау мәселелері жөніндегі заңнамасының талаптарына сәйкес Келісім-шарттың мақсаттары үшін және оны орындауға байланысты қауіпсіздікті қамтамасыз етуге міндеттенеді. Сондай-ақ Тараптың олардан немесе көрсетілген Тараптан алынған екінші Тараптың жұмыскерлерінің/уәкілетті тұлғаларының дербес деректерін Келісім-шарт бойынша өз міндеттемелерін орындауға байланысты емес мақсатта пайдалануға және қандай да бір жолмен Келісім-шарт бойынша алынған жұмыскерлердің/екінші Тараптың уәкілетті адамдарының дербес деректерін Келісім-шарт бойынша өз міндеттемелерін орындауға байланысты емес мақсат үшін кез келген үшінші тұлғаларға беруге құқығы жоқ, осы дербес деректерді оларды өңдеу мақсаттары

работников другой Стороны, в том числе путем предоставления денег, подарков, безвозмездного выполнения в их адрес работ (услуг) и другими, не поименованными в настоящем пункте способами, ставящего работника в определенную зависимость, и направленного на обеспечение выполнения этим работником каких-либо действий в пользу стимулирующей его Стороны.

10.4. В случае возникновения у Стороны подозрений, что произошло или может произойти нарушение каких-либо антикоррупционных условий, соответствующая Сторона в течение 5 рабочих дней обязуется уведомить другую Сторону в письменной форме. После письменного уведомления соответствующая Сторона имеет право приостановить исполнение обязательств по Договору до получения подтверждения, что нарушения не произошло или не произойдет. Это подтверждение должно быть направлено в течение 5 рабочих дней с даты направления письменного уведомления.

10.5. Подписанием Договора каждая из Сторон гарантирует, что обладает необходимыми надлежаше оформленными согласиями физических лиц (своих работников/уполномоченных лиц) на сбор и обработку другой Стороной их персональных данных, передаваемых другой Стороне, согласно положениям законодательства Республики Казахстан. При этом каждая Сторона обязуется обеспечить конфиденциальность и безопасность персональных данных работников/уполномоченных лиц другой Стороны, поступающих к ней от них либо от самой Стороны, и безопасность при их обработке для целей и в связи с исполнением Договора в соответствии с требованиями законодательства Республики Казахстан по вопросам защиты персональных данных. Также Сторона не имеет права использовать персональные данные работников/уполномоченных лиц другой Стороны, полученные от них или от указанной Стороны, в целях, не связанных с исполнением своих обязательств по Договору, и каким-либо образом передавать полученные по Договору персональные данные работников/уполномоченных лиц другой Стороны любым третьим лицам в целях, не связанных с исполнением своих обязательств по Договору, обязуется хранить эти персональные данные не дольше, чем этого требуют цели их обработки, и уничтожать их по достижении целей обработки или в случае утраты необходимости в их достижении, с учетом

<p>талап ететін мерзімнен асырмай уақыт сақтауға міндеттенеді, және оларды өңдеу мақсаттарына жеткеннен кейін немесе оларға қол жеткізу қажеттілігі жоғалған жағдайда жоюға, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын ескере отырып, Келісім-шартты орындау шеңберінде Қазақстан Республикасының дербес деректерді қорғау туралы заңнамасының өзге де талаптарын орындауға міндеттенеді.</p>	<p>требований законодательства Республики Казахстан, выполнять иные требования законодательства Республики Казахстан о защите персональных данных в рамках исполнения Договора.</p>
<p>11. Дауларды шешу тәртібі 11.1. Тараптардың Келісім-шартты орындауына байланысты Клиринг орталығы мен Пулға қатысушы арасындағы туындайтын даулар мен келіспеушіліктер келіссөздер жолымен шешілуге тиіс. 11.2. Егер Тараптар келісімге қол жеткізбеген жағдайда, олар келіспеушіліктер мен дауларды Клиринг орталығының орналасқан жері бойынша сот тәртібімен шешеді.</p>	<p>11. Порядок разрешения споров 11.1. Споры и разногласия между Клиринговым центром и Участником пула, возникающие в связи с исполнением Сторонами Договора подлежат разрешению путем переговоров. 11.2. В случае если Стороны не достигнут соглашения, они разрешают разногласия и споры в судебном порядке по месту нахождения Клирингового центра.</p>
<p>12. Келісім-шарттың қолданылуы және бұзылуы 12.1. Келісім-шарт Клиринг орталығы сауда-клирингілік шотын ашуға Пулға қатысушының өтінішін қабылдаған күннен бастап күшіне енеді және белгісіз уақыт қолданылады. 12.2. Келісім-шарт: 1) Клиринг орталығы мүліктік пулды тоқтату туралы шешім қабылдаған күннен бастап; 2) Пулға қатысушы КҚС өтеу бойынша және Биржада жасалған мәмілелер бойынша орындамаған барлық міндеттемелерді өтеген жағдайда, Клиринг орталығы Пулға қатысушыдан Келісім-шартты орындаудан біржақты бас тарту туралы хабарламаны алған күннен бастап 3 күн ішінде; 3) клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шарт бұзылған күннен бастап; 4) Келісім-шартта және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де негіздер бойынша бұзылған болып саналады. 12.3. Келісім-шартты бұзу Тараптарды Келісім-шартты бұзғанға дейін туындаған міндеттемелерді орындаудан босатпайды. 12.4. Тараптар Келісім-шарт бойынша міндеттемелерін толық көлемде орындағаннан кейін келісім-шарт бұзылған және Тараптардың міндеттемелері тоқтатылған болып есептеледі.</p>	<p>12. Действие и расторжение Договора 12.1. Договор вступает в силу с даты принятия Клиринговым центром заявления Участника пула на открытие торгового-клирингового счета, и действует неопределенное время. 12.2. Договор считается расторгнутым: 1) с даты принятия Клиринговым центром решения о прекращении имущественного пула; 2) в течение 3 дней с даты получения Клиринговым центром уведомления от Участника пула об одностороннем отказе от исполнения Договора при условии погашения всех неисполненных Участником пула обязательств по погашению КСУ и по заключенным на Бирже сделкам; 3) с даты расторжения договора о клиринговом обслуживании; 4) по иным основаниям, предусмотренным Договором и (или) законодательством Республики Казахстан. 12.3. Расторжение Договора не освобождает Стороны от исполнения обязательств, возникших до расторжения Договора. 12.4. Договор считается расторгнутым и обязательства Сторон прекращенными после исполнения Сторонами обязательств по Договору в полном объеме.</p>
<p>13. Тұжырымды қағидалар 13.1. Клиринг орталығы Келісім-шартқа өзгертулер енгізуге немесе Шарттың осындай өзгертулерін / жаңа редакциясын Клиринг орталығының интернет-ресурсында орналастыру арқылы жаңа редакцияда бекітуге құқылы.</p>	<p>13. Заключительные положения 13.1. Клиринговый центр вправе вносить изменения в Договор или утверждать в новой редакции путем размещения таких изменений / новой редакции Договора на интернет-ресурсе Клирингового центра. Подписанием Заявления о присоединении к</p>

<p>Келісім-шартқа қосылу туралы өтінішке қол қоюмен Пулға қатысушы Келісім-шартқа енгізілетін өзгертулерге қосылуға немесе Келісім-шарттың тұтастай жаңа редакцияда жазылуына өзінің келісімін береді және Пулға қатысушы Клиринг орталығының интернет-ресурсын қарау арқылы оған қосымшаларды қоса алғанда, Келісім-шарттың редакциясының өзгеруін дербес қадағалайтынына келіседі.</p> <p>Келісім-шартқа енгізілген өзгерістермен келіспеген жағдайда Пулға қатысушы Клиринг орталығына Келісім-шартты бұзу туралы жазбаша өтініш беру жолымен Келісім-шартты бұзуға құқылы.</p> <p>13.2. Пулға қатысушының құқықтары мен міндеттері үшінші тұлғаларға берілмейді.</p> <p>13.3. Келісім-шарт Қазақстан Республикасының заңнамасымен реттеледі.</p> <p>13.4. Келісім-шарт Қазақстан Республикасының заңнамасына және Клиринг орталығының клирингілік қызметіне жататын Клиринг орталығының ішкі құжаттарына сәйкес әзірленді.</p> <p>13.5. Пулға қатысушы Келісім-шарттың шарттарымен және талаптарымен танысқанын растайды, сондай-ақ олармен сөзсіз келіседі.</p> <p>13.6. Егер Келісім-шарттың бір бөлігі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жарамсыз деп танылған жағдайда, онда бұл факт тұтастай алғанда Келісім-шарттың барлық бөліктерін және/немесе оның жекелеген бөліктерін автоматты түрде жарамсыз деп тануға әкеп соқпайды.</p> <p>13.7. Келісім-шарт мемлекеттік және орыс тілдерінде жасалды.</p> <p>13.8. Келісім-шарттың қағидаларымен реттелмеген өзге де мәселелер Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шешіледі.</p>	<p>Договору Участник дает свое согласие на присоединение к изменениям в Договор, или изложение Договора в новой редакции в целом, и согласен с тем, что Участник пула самостоятельно отслеживает изменение редакции Договора, включая приложения к нему, посредством просмотра интернет-ресурса Клирингового центра.</p> <p>В случае несогласия с внесенными изменениями в Договор Участник пула вправе расторгнуть Договор путем подачи Клиринговому центру письменного заявления о расторжении Договора.</p> <p>13.2. Права и обязанности Участника пула не могут быть переданы третьим лицам.</p> <p>13.3. Договор регулируется законодательством Республики Казахстан.</p> <p>13.4. Договор разработан в соответствии с законодательством Республики Казахстан и внутренними документами Клирингового центра, относящимися к клиринговой деятельности Клирингового центра.</p> <p>13.5. Участник пула подтверждает, что он ознакомлен с условиями и требованиями Договора, а также безусловно соглашается с ними.</p> <p>13.6. В случае если одна из частей Договора будет в установленном законодательством Республики Казахстан порядке признана недействительной, то данный факт не влечет автоматического признания недействительными всего Договора в целом и/или отдельных его частей.</p> <p>13.7. Договор составлен на государственном и русском языках.</p> <p>13.8. Иные вопросы, не урегулированные положениями Договора, разрешаются в соответствии с законодательством Республики Казахстан.</p>
--	---